

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

Škrétova 44/6

120 00 Praha 2

ÚŘAD RADY pro rozhlasové a televizní vysílání		3
DOŠLO DNE	28-05-2012	
Počet listů:	2	
Číslo jednací:	5229	

Věc: stížnost na redakci zpravodajství TV Nova

Vážení,

Jistě jste zaregistrovali takzvanou „Břeclavskou kauzu“, kde si chlapec Petro sám svou neopatrností způsobil úraz s následnými těžkými (ztráta ledviny) zdravotními následky a následně lživě uvedl, že zranění mu způsobili údajní romští útočníci.

Případu se následně, obsáhle a opakovaně věnovala TV Nova ve svých zpravodajských relacích. Zpravodajství o případu bylo zcela nevyvážené – lživá verze chlapce byla opakovaně prezentována, jako pravdivá, reportáže o údajném útoku byly opakovaně prokládány záběry na „lenošící“ Romy. Kauza byla reportéry a moderátory TV Nova dávana do souvislosti s dalšími údajnými „romskými“ útoky. TV Nova ve svých vstupech neposkytla žádný prostor lidem v Břeclavi, kteří celou dobu tvrdili, že jde o nesmysl a Romové na zraněného chlapce nezaútočili (tento názor od počátku zastávala především odborná veřejnost, která zná romskou komunitu v Břeclavi).

Následkem tohoto lživého, spekulativního a fabulačního zpravodajství, každý den narůstalo etnické napětí a nenávisť v Břeclavi a celé České republice. Situace vygradovala 22.4. 2012, kdy se v Břeclavi konala masivní protiromská demonstrace několika tisíců lidí, kteří uvěřili informacím ze zpravodajství TV Nova a protestovali proti smyšlenému útoku Romů. Po skončení demonstrace se část davu vydala k romským obydlím a jen přítomnost stovek policejních těžkooděnců před romskými domy a jejich zásah proti rozvášněnému davu, zabránila pogromu.

Ze strany komerční TV Nova nejde o ojedinělý excés, ale o trend a protiromské zaměření zpravodajství. Jen v roce 2012 jde o několikátý případ, kdy zpravodajství TV Nova odvysílalo zcela nepravdivé, smyšlené reportáže o údajných „romských trestných činech. Například zde:

(reportáž z 20.4. 2012) <http://tn.nova.cz/zpravy/cernakronika/v-liberci-nasli-porezanou-divku-nasilnici-je-chteli-okrast-ale-nic-u-sebe-nemela.html> a její uvedení na pravou míru http://zpravy.idnes.cz/porezana-divka-z-liberce-si-prepadeni-vymyslela-ftj-/krimi.aspx?c=A120424_092353_liberec-zpravy_alh

Dalším případem lživé mystifikační zprávy o Romech, kterou odvysílala TV Nova ve svém zpravodajství, byla zpráva o tom, že si Romové údajně založili politickou stranu, ale hned se okradli navzájem (pokladník údajně nové strany, údajně utekl s penězi). Odvysílanou zprávu s názvem

o.s. KONEXE; Spartakiádní 16, Ústí nad Labem, IČO: 22742042

Černí, bílí, spojme síly !

„Romové zakládali stranu. Hned je okradl pokladník“, která byla umístěna na <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/romove-zakladali-stranu-hned-je-okradl-jejich-pokladnik.html> správce webu TV Nova po několika dnech a po té, co se ukázalo, že jde o kachnu, vymazal.

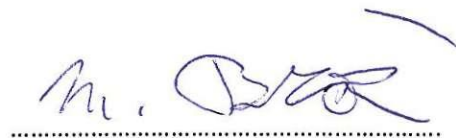
Chápeme obchodní strategii komerční televize, které se pomocí smyšlených zpráv o romských útocích a trestných činech daří uměle zvyšovat svou sledovanost a prodávat pak dražší svůj reklamní čas. Chceme Vás však upozornit na vysokou společenskou nebezpečnost takového počínání. Kam až podobná mediální kampaň může zajít, nám může přinést analýza role německých médií v 30. letech 20. století v sousedním Německu na rozpoutání protižidovských pogromů.

Proto žádáme RRTV, aby přijala směrem k TV Nova taková opatření, která jí donutí ustoupit od strategie zveřejňování vyfabulovaných zpráv o údajné romské kriminalitě a které zvyšují etnické napětí v naší zemi.

Žádáme, aby jste nás o vyřízení naší stížnosti informovali.

V Ústí nad Labem 24.5.2012

Za o.s. Konexe

Miroslav Brož

o.s. KONEXE; Spartakiádní 16, Ústí nad Labem, IČO: 22742042

Černí, bílí, spojme síly !

Zasedání Rady 16 / poř.č.: 40

Dne: 04. - 05. září 2012

Identifikátor: 0635(2012)

zpracoval: HUŠKOVÁ Vilma

Věc:

Mediální obraz Romů

Termín pro (vypravení) rozhodnutí Rady:

Návrh na usnesení Rady:

Rada se seznámila s materiálem Mediální obraz Romů.

Usnesení Rady:

Rada se seznámila s materiálem Mediální obraz Romů.

11-0-0

Přílohy:

Dokument (text materiálu, 17.8.2012, text);

Lustrum:

Mediální obraz Romů

Problematika kontroverzní mediální prezentace Romů je v posledních několika měsících velmi aktuální, a to zejména v souvislosti s tzv. břevlavskou kauzou, kdy těžce zraněný patnáctiletý chlapec z Břevlavi uvedl, že jej zbili tři mladí Romové a následně, po několika týdnech vyšetřování, vyšlo najevo, že si chlapec tento útok vymyslel. Celá záležitost vyvolala obrovskou mediální odezvu. Romské organizace se začaly obracet na příslušné státní úřady s žádostmi, aby se zasadily o to, aby média nadále nešířila podobné neověřené informace, v jejichž důsledku dochází k vyhocení vztahů mezi Romy a majoritní společností.

Jedním z oslovených orgánů byla rovněž Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. Rada byla vyzvána, aby učinila kroky, které zamezí posilování anticiganistických nálad prostřednictvím médií. Hlavní výhrady směřovaly nejen k informování o smyšleném břevlavském útoku, ale obecně i k faktu, že média, zejména pak televize Nova, věnují nepřiměřenou pozornost kriminální činnosti Romů a také, že při informování o událostech s kriminálním pozadím zveřejňují romskou etnicitu. Takové počínání romští aktivisté přirovnávají k událostem ve 30. letech minulého století v Německu, kdy média svými štvavými kampaněmi výrazně přispěla k rozpoutání protizidovských pogromů.

Rada v reakci na tyto výzvy připravila projekt rozsáhlého monitoringu televizního vysílání zaměřeného na zpravodajství o kriminálních činech s identifikací romské etnicity. Monitoring se soustředil výhradně na program Nova a hlavní zpravodajskou relaci Televizní noviny. První fáze monitoringu spočívala v rešeršní činnosti - ve výběru reportáží, které byly následně analyticky vyhodnoceny. Do výběru byly zahrnuty příspěvky o událostech kriminálního charakteru (násilné trestné činy, krádeže, loupeže), v nichž měli figurovat Romové, ať již jako útočníci (Břevlav, Liberec), tak jako oběti (Rom zastřelený kuší). Zprávy, v nichž byli Romové identifikováni jako oběti trestné činnosti, byly do výběru zahrnuty zcela záměrně, jelikož i tento druh událostí, resp. způsobu informování o nich, je nutno vyhodnotit v rámci širšího společenského diskursu. Monitorovány a vyhodnocovány byly i reportáže a příspěvky, v nichž nebyli Romové explicitně zmíněni, ale u nichž lze divácky dovodit, že je o Romech řeč (například na základě informací z předcházejících dní). K identifikaci romského původu může docházet i jinými prostředky - animací událostí, v nichž má hrdina tmavší pleť, zařazením ilustračních záběrů, které jsou signifikantní pro romské prostředí, nebo například i zvukovým doprovodem, který vychází z typických romských hudebních rytmů. Do výběru rovněž patří příspěvky, které informují o událostech navazujících a souvisejících (pochody extremistů, protesty proti Romům, podpora střelce s kuší apod.).

Druhotným úkolem monitoringu bylo vysledovat další zpravodajské příspěvky informující o obdobné trestné činnosti (násilné trestné činy, krádeže, loupeže), v níž ovšem Romové nebyli nikterak zainteresováni, s cílem odhalit, zda ve vysílání Novy dominují informace o kriminálních činech s domnělou či reálnou účastí Romů. Takový výstup má ovšem pouze velmi rámcové a obecné závěry a nemůže průkazně doložit, zda média při výběru zpráv cíleně preferují informace o romské kriminalitě. Analytici úřadu Rady se nemohou opřít o žádná statistická čísla, která by dokládala, jaké je v rámci celkové páchané trestné činnosti procentuální zastoupení trestné činností spáchané Romy. Policie není oprávněna evidovat etnicitu pachatelů, proto taková čísla nejsou k dispozici.

Další etapa úkolů spočívala v analýze vybraných mediálních obsahů. Výstupy tohoto zadání poskytují obrázek o tom, jakým způsobem televize Nova informuje o kriminálních činech, zda zdůrazňuje etnicitu pachatelů, zda lze vystopovat cílené zaměření na kriminální činy

s účastí Romů, jak pracuje se zdroji, zda způsobem informování nepřispívá k protiromským náladám, zda práce jejich reportérů nevykazuje rysy stereotypizace Romů apod.

Závěry analýzy se ssoustředí na vyhodnocení vysílání relace Televizní noviny na základě zákonných pravomocí Rady, tedy zda ve vysílání programu Nova nedošlo k porušení zákona č. 231/2001Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, na jehož dodržování Rada pro rozhlasové a televizní vysílání dohlíží. Konkrétně pak zhodnotí, zda nebyly porušeny povinnosti plynoucí z ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., ukládajících povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace, ustanovení § 32 odst. 1 písm. i) téhož zákona, které zakazuje utvrzovat diváky ve stereotypních předsudcích týkajících se etnických, náboženských nebo rasových menšin a ustanovení § 32 odst. 1 písm. c) téhož zákona, které ukládá povinnost, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Analýza zpracovaná analytiky úřadu Rady předkládá zjištění z monitoringu a rozboru konkrétních mediálních obsahů zveřejněných v rámci jediného média ve zvoleném časovém údobí. Přestože takové výstupy mají značnou vypovídací hodnotu, považujeme za vhodné zabývat se problematikou přístupu médií k Romům v poněkud širší teoretické rovině.

V tomto materiálu se zaměříme zejména na některé obecné aspekty, které je vhodné v souvislosti s daným tématem osvětlit. Nastíníme, podle jakých kritérií média (v daném kontextu bude médiem míněno zpravidla televizní vysílání) vybírají témata a události, která zprostředkují veřejnosti, jakým způsobem přistupují k informování a proč.

Pokusíme se vysvětlit, z jakých perspektiv je možné hodnotit přístup médií k „romským tématům“ (etické kodexy žurnalistů, zákonné povinnosti médií, politická korektnost). Soustředíme se na definování základních pojmů, které se běžně užívají, aniž by jejich obsah byl jednoznačně vymezen (stereotyp, předsudek), a pokusíme se odhalit možnosti řešení, jejichž smyslem by bylo odvrátit možnou eskalaci etnického napětí v důsledku činnosti médií.

1. Co předurčuje vznik zprávy?

Pro pochopení zákonitostí vzniku zpravodajství a výběr informací, které se stanou zprávou, je nezbytné objasnit si některá základní teoretická východiska, jimiž se žurnalistika, a je lhostejno zda televizní, tištěná či internetová, zpravidla řídí.

„Zpravodajský řetězec začíná zaregistrováním nějaké události v reálném světě. Někdo si jí všimne, zpracuje ji do podoby zpravodajského produktu a nabídne ji publiku. Není tajemstvím ani překvapením, že všechny fáze tohoto řetězce silně ovlivňuje zaběhnutá rutina. Rutina a předchozí zkušenost novináře rozhoduje o tom, které události si všimne, zda ji zařadí do zpravodajství a jakým způsobem o ní bude referovat. Nelze přehlédnout, že určitá témata mají do médií vždy dveře otevřené a opakovaně se do zpravodajství vracejí, ačkoliv jejich skutečný význam a reálný dopad na společenské dění je marginální.“ (Tomandl, 2011)

2.1 Koncept zpravodajských hodnot

Co tedy vlastně rozhoduje o tom, co všechno se objeví ve zpravodajských relacích? Podle jakých kritérií se redakce rozhodují?

Proces výběru informace, z níž se stane zveřejněná zpráva, se označuje anglickým termínem gatekeeping – „je to rozhodování o tom, zdali konkrétní zpráva projde branou do zpravodajství.“ (Tomandl, 2011)

Rozhodnutí, která událost či téma se stane zprávou, vychází z tzv. konceptu zpravodajských hodnot. Tato teorie popisuje kritéria, jež musí událost splňovat, aby mohla aspirovat na své místo ve zpravodajství. Odborná literatura vymezuje rozhodná kritéria s některými drobnými odlišnostmi. Jan Tomandl v knize Jak účinně oslovit média uvádí tato:

- Dopad – čím větší dopad na příjemce zprávy, tím lépe
- Aktuálnost – náhlé události mají přednost před těmi, které se postupně vyvíjejí v čase
- Jednoznačnost a srozumitelnost – jednoduchost přitahuje, novinář nic nemusí zkoumat, analyzovat a vysvětlovat
- Souznění – zpráva vychází vstříc očekávání publika, respektuje přesvědčení veřejnosti
- Kontinuita – média sledují další vývoj událostí, o kterých už informovala, proto „pokračování“ zpravidla zařadí
- Novost a překvapení – důraz na výjimečné události
- Odchylka – atraktivní jsou události, které narušují normalitu, nebo se odchyľují od standardů
- Vztah k elitním národům – události z mocných států jsou upřednostňovány
- Vztah k elitním osobám – preferovány jsou události týkající se politiků a celebrit
- Personalizace – ke zpravodajské atraktivitě přispívá, pokud jsou události dány do kontextu s osudy konkrétních osob (hledání viníka)
- Negativita – preferována před pozitivními zprávami
- Konflikt a kontroverze – střety jsou zpravodajsky atraktivní
- Utajení – snaží-li se někdo nějakou událost utajit, ihned se stává přitažlivou k zveřejnění
- Souvislost – souvisí-li téma s něčím, čemu se médium právě věnuje
- Blízkost – události, které se odehrávají blízko, zajímají diváky více
- Logistika – dostupnost pro médium – upřednostněny jsou události z lokalit, kde má médium redakci
- Intenzita - důležitou hodnotou je, zda událost překračuje práh pozornosti (úmrtí je intenzivnější než zranění)
- Emocionální náboj – vyvolá-li událost emoce, strach, smích, soucit
- Užitečnost – zprávy, které se mohou nějak hodit příjemci
- Lidský příběh – silný lidský osud je vždy vděčným tématem
- Vizuální atraktivita (Tomandl, 2011)

2.1.1 Zpravodajství českých komerčních stanic pohledem konceptu zpravodajských hodnot

Posuzujeme-li zprávy o kriminálních činech spáchaných či domněle spáchaných Romy optikou konceptu zpravodajských hodnot, dospějeme k závěru, že tato tematika je velmi atraktivní, protože splňuje celou řadu posuzovaných kritérií.

Zpravodajské relace komerčních televizních stanic se v současnosti na informování o kriminálních činech a neštěstích jednoznačně zaměřují. Zprávy tohoto typu často otvírají celou zpravodajskou relaci, přestože z pohledu celospolečenské hodnoty by se jistě našla

témata s daleko větším významem a dopadem. Televize Nova sestavuje podobu Televizních zpráv tak, aby nabízela témata, která mají šanci na co nejintenzivnější diváckou odezvu. To jsou ovšem ve většině případů zprávy, které budou hrát na zcela jiné strunky lidské osobnosti, než jen pouhou potřebu být adekvátně informován o aktuálních událostech. Nova získává svého diváka útokem na emoce, především na soucit a zlobu. Dopřává divákovi možnost pocitově se spolupodílet na utrpení obětí a jejich blízkých a vyjádřit hněv vůči pachatelům utrpení, ať již jimi jsou násilníci či třeba nezvladatelné přírodní živly (oheň, voda).

Strhující témata tohoto typu jsou tím, co průměrný a tedy většinový divák očekává. A komerční provozovatel v zájmu svých ekonomických cílů pochopitelně usiluje o to, aby poptávku uspokojil, dosáhl tak maximální sledovanosti a potažmo ziskovosti.

V okamžiku, kdy provozovatel vytvoří model zpravodajské relace, která svým formálním zpracováním, výběrem témat a dramaturgií dosáhne ideální sledovanosti, není motivován k experimentům a inovátorství a naopak bude mít tendenci zakonzervovat stávající přístup při výběru i zpracování zpráv, aby si získanou diváckou základnu udržel.

„Mediální organizace mají sklon k výběrové reprodukci podle kritérií, jež nejlépe vyhovují jejich vlastním cílům a zájmům. Někdy sice může jít o kritéria profesní či řemeslná, ale většinou se bere zřetel na to, co se nejlépe prodává nebo má největší sledovanost. ... Čím více se v jednotlivých etapách po sobě jdoucích rozhodovacích procesů budou uplatňovat stejná kritéria, tím více se bude prosazovat určitá předpojatost, tedy předem daný sklon k jisté podobě výsledku, zatímco pestrost, jedinečnost a nepředvídatelnost budou odsunuty na druhé místo. Předpojatost v tomto smyslu nemusí znamenat nic jiného než preferování produktů, které je snadné vyrábět a které má publikum rádo, ale může také znamenat, že se skrze politiku dané mediální organizace různě podporují jisté prvky mediální kultury a zvyšuje se konformita.“ (McQuail, 2009)

Mají-li si Televizní noviny udržet dominantní sledovanost v konkurenci zpravodajských pořadů nabízených jinými televizními stanicemi, budou s největší pravděpodobností setrvávat u osvědčených témat a formě jejich zpracování.

2.1.2 Model vzniku divácky atraktivní zprávy

Optimální zprávou, která zaútočí nejefektivněji na city diváků, tak bude zpráva, která preferuje o tragické události, přičemž čím vážnější následky událost má, tím je zpráva atraktivnější. „Vhodná“ tragická událost by se rozhodně měla udát v domácím prostředí, tedy v České republice, protože se „svými“ lidmi divák soucítí daleko nejvíce. Má-li událost nějaký obzvlášť nešťastný rozměr, tím pro médium lépe. Proto nejvíce táhnou zprávy, v nichž jsou oběťmi děti a slabí jedinci. Silný příběh – konkrétních lidí - pak má vůbec nejvyšší emocionální dopad. Tohoto efektu médium dosáhne tak, že představí hrdinu „svého příběhu“, například dětskou oběť, na fotografiích ze šťastného období, kdy ještě byla zdravá a rozesmátá. S anonymní obětí, jejíž tvář by divák neznal, by se nedokázal natolik identifikovat. Ze stejného důvodu bude médium usilovat o získání co největšího množství autentických záběrů, které příběh „dovypráví“ (dům, kde oběť žila; rozhovory s jejími kamarády; škola, kterou navštěvovala). A podobně bude médium postupovat i při představování domnělého pachatele trestného činu.

Je evidentní, že zpráva, která by konstatovala: „Dnes na následky násilného trestného činu zemřela nezletilá osoba. V souvislosti s podezřením na spáchání tohoto násilného trestného činu byla vzata do vazby dospělá osoba.“, by si výraznou diváckou odezvu nezískala.

Nicméně takto zveřejněnou zprávu by bylo možné považovat z pohledu žurnalistické etiky za nejčistší, jelikož by na jedné straně eliminovala riziko identifikace a možné sekundární viktimizace¹ oběti a zároveň identifikace podezřelého, který ve skutečnosti vůbec nemusel být skutečným pachatelem.

V zájmu objektivitu, jejíž nedílnou součástí by měla být snaha o nešíření neověřených a nedoložených informací, by takto předložená zpráva měla být ideální formou informování. Ovšem to je pouhá teorie. Zprávy, kde by se vyskytovaly pouze bezpohlavní osoby bez jakékoli specifikace a neurčité události a činy, by nikoho nezajímaly.

Žurnalista se naopak bude snažit o maximálně barvitě popsání aktérů i událostí. Pachatele i oběť popíše prostřednictvím identifikačních rysů, které je odlišují od „davu“. Zpravidla bude užívat ty nejvýraznější a nejmarkantnější rysy – pohlaví, věk, barvu pleti, zvláštní znamení, styl oblékání, způsob chování. Čím více těchto rysů do zprávy zahrne, tím více se bude moci příjemce zprávy ztotožnit s obětí a tím personifikovanější bude jeho odpor k pachateli.

Tím se dostáváme k podstatě toho, proč jsou média motivována identifikovat etnickou příslušnost pachatele či oběti, a to i v případech, kdy etnicita aktéra nemá pro událost jako takovou žádný význam. To znamená i v případech, kdy se nejedná o rasově motivovaný trestný čin, kde naopak uvedení etnicity má jasné informační opodstatnění (žhářský útok ve Vítkově).

Zveřejněním etnicity dostává aktér „tvář“. Je-li pachatelem činu osoba, která neměla výrazný – odlišující rys, například právě příslušností k etnické menšině, pak je využit jakýkoli jiný určující prvek. Například: „Přiběhla ke mně nějaká tlustá zrzavá ženská, vytrhla mi kabelku a utíkala s ní pryč.“ Je zřejmé, že opřívlastkovávání je při informování o událostech zcela běžné, a to nejen u novinářů, ale u každého „vypravěče“.

V tomto kontextu je ovšem nezbytné zdůraznit, že je samozřejmě podstatný rozdíl v tom, je-li jako pachatel trestného činu identifikována tlustá zrzka, či Rom.

Obvinění zrzavé ženy s nadváhou jistě nevyvolá společenské nepokoje nebo plošnou nenávist k ženám s rusými vlasy. Bude-li ze stejného trestného činu v médiích nařčena žena Romka, vyvolá to vzedmutou vlnu etnické nesnášenlivosti. Internetové diskuse k takové události se zaplní rasistickými příspěvky, které se ani zdaleka nebudou týkat té jediné pachatelky trestného činu, ale budou útočit na Romy obecně. Půjde-li o skutečně závažný trestný čin – například o vraždu, pak může být odezva i mnohem razantnější, například v podobě demonstrací pravicových extremistů.

Základní otázkou v daném kontextu tak je, zda média vědomě a cíleně vyvolávají svou činností podobné projevy etnického napětí, či zda pouze setrvávají u své zaběhnuté žurnalistické rutiny přinášející maximální sledovanost bez ohledu na dopady a důsledky.

Jakkoli se mnohá média etablojí jako služba veřejným zájmům (a tím zdaleka nejsou míněna pouze média veřejné služby), realita je taková, že hlavním a rozhodujícím cílem většiny médií je ekonomická prosperita a zisk. Maximální sledovanost (čtenosti, poslechnovosti) médium dosáhne, bude-li nabízet atraktivní mediální obsahy, které si získají co nejširší diváckou (čtenářskou, posluchačskou) základnu. Informace o tom, co diváci chtějí „na své obrazovce“

---

¹ Sekundární viktimizací oběti se míní stav, kdy oběť trestného činu či nějaké tragické události opětovně trpí, a to v důsledku neohleduplného zájmu médií.

vidět, získává médium zpravidla vyhodnocením údajů o sledovanosti zpětně a také prostřednictvím sociologických výzkumů.

„Masová komunikace je samoregulující proces řídicí se zájmy a požadavky publika, které aktéři znají pouze z hlediska toho, co si publikum vybírá a jak reaguje na nabízené obsahy. (McQuail, 2009)

Tématům, která přinášejí největší diváckou odezvu a potažmo zisk, je následně věnována zvýšená pozornost. Nabízí-li tedy média zprávy o kriminálních činech, v nichž byli jako aktéři identifikováni Romové, a jsou-li takové zprávy upřednostňovány před událostmi, v níž Romové nefigurují, je zjevné, že média reagují na určitou společenskou objednávku.

Je nutné konstatovat, že ve společnosti, v níž je velice silně zakořeněna nesnášenlivost vůči Romům, existuje skrytá poptávka po zprávách, v nichž je „odkrývána“ tvář Romů coby pachatelů trestné činnosti. A média této poptávce vycházejí vstříc, protože jim takové počínání přináší profit. V této souvislosti hraje zásadní roli jedno z výše uvedených kritérií v rámci zpravodajských hodnot, kterým je souznění. Předkládá-li médium zprávy o Romech páchajících trestné činy – souzní taková zpráva s očekáváním a přesvědčením publika.

„Čím více události splňují očekávání publika, například když jsou spojeny s něčím, co si publikum přeje nebo co očekávalo, tím snadněji se stanou zprávami. Stejně tak se do médií často dostanou zprávy, které potvrzují obecná přesvědčení. Jako příklad by mohl sloužit třeba potenciální výzkum, který potvrdí vysokou kriminalitu mezi Romy.“ (Tomandl, 2011)

Významnou roli pak sehrávají i další kritéria zpravodajských hodnot - například souvislost (souvisí-li téma s něčím, čemu se médium právě věnuje). „Média mají silný sklon tematizovat události; propojit více jednotlivých událostí spojených určitým tématem, které sledují dlouhodoběji.“ (Trampota, 2006)

Podle tohoto mechanismu se Televizní noviny programu Nova řídily v době tzv. břeclavské kauzy. V průběhu jejího trvání se vyrojila celá řada podobných příběhů, kterým by za normálních okolností média asi pozornost vůbec nevěnovala, pokud by nesouvisely a určitým způsobem nenavazovaly na břeclavskou kauzu. (Například údajně Romy pořezaná bunda dívky v Liberci.)

2.2 Koncept informačních filtrů

Vedle konceptu zpravodajských hodnot, který je podřízen předpokládané atraktivitě zprávy pro příjemce, je nutno zmínit tzv. koncept informačních filtrů, podle něhož média o události referují, pokud projde skrze pět pomyslných filtrů:

- Vlastnictví médií - ve smyslu „Koho chleba jíš, toho píseň zpívej“. Médium nebude referovat o události, která by mohla poškodit jeho vlastníky.
- Reklama a inzerce – zveřejňovány nebudou takové zprávy, které by mohly odradit zadavatele reklamy.
- Výběr informačních zdrojů – pevné vazby média na stále stejné zdroje, které blokují příjem zpráv z jiných zdrojů.
- Negativní zpětná vazba, tzv. flak – jen ten, kdo má moc, může vyvinout na média tlak, aby informovala o jeho zájmech žádoucím způsobem.
- Dominantní ideologie – událost musí být v souladu s převažujícím společenským klimatem. (Ftorek, 2010)

Zhodnotíme-li uvádění zpráv o kriminálních činech s identifikací romské etnicity pohledem konceptu informačních filtrů, musíme i zde konstatovat, že tyto zprávy mají v médiích dveře otevřené. Romové jsou natolik ekonomicky a politicky slabou minoritou, že nemohou mechanismy, které ovlivňují výběr zpráv, jakkoli usměrnit. Nestojí za nimi žádné vlivné politické subjekty, ani komerční společnosti, které by byly v roli zadavatelů reklamy. Nemají tak žádné páky, kterými by mohli na média dosáhnout.

Podstatnou roli hraje kritérium „dominantní ideologie“, která je v naší společnosti, ať se nám to líbí či nikoli, jednoznačně protiromská.

2.3 Agenda setting

Role zpravodajských médií je v informování o událostech. Jsou to ovšem sama média, jež rozhodují o tom, o kterých událostech budou informovat a o kterých nikoli. Tímto výběrem se média určující měrou podílejí na tom, jaké informace, v jakém rozsahu a s jakými důsledky veřejnost obdrží. „Masmédia jsou často určujícími nositeli témat. Iniciují, o čem se začne uvažovat, o čem se bude mluvit.“ (Vybíral, 2005)

Jinými slovy dochází ke spoluvytváření události médii. Výjimkou není ani umělé vytváření „pseudoudálostí“.

Pro tyto mechanismy je užíván pojem agenda setting (nastolování témat). „Média propůjčují výběrem konkrétních událostí libovolným tématům společenský význam a určují, o čem lidé přemýšlejí. Daná témata se tak stávají skutečností pro celou společnost.“ (Ftorek, 2010)

Aktivity médií v oblasti nastolování témat, která souvisejí s Romy, jsou více než zřejmé. Jaké jsou důvody takového počínání, již bylo osvětleno výše. A nejde jen o prostor věnovaný zprávám, které se týkají Romů, ale i informacím o souvisejících vystoupeních pravicových extremistů. Mnohdy se jedná o události, jichž se účastní jen hrstka nevýznamných radikálů, ale tím, že je jí dán prostor v médiích, stává se taková událost společensky významnou.

„Některá témata jsou zpracovávána médii častěji a objevují se v dlouhodobějším časovém horizontu, zatímco jiným se média věnují jen minimálně nebo vůbec. Nastolování agendy tak nepojednává o výběru jedné události do zpráv, ale týká se spíše dlouhodobějšího a kumulativního účinku opakovaného výběru.“ (Trampota, 2006)

„Výzkum nastolování agendy vychází ze dvou základních předpokladů: Za prvé, že zpravodajská média nejsou pouhým zrcadlem reality, ale realitu filtrují a tvarují. Za druhé, že důraz médií na relativně málo témat v určitém momentě vede veřejnost k vnímání těchto témat jako důležitějších než ostatní.“ (Trampota, 2006)

2. Jak posuzovat mediální obsahy?

Mediální obsahy lze analyzovat a hodnotit různou optikou. My se zaměříme na tři možná pojetí - z pohledu naplňování kodexů etické žurnalistické práce, z hlediska dodržování zákonných norem a podle požadavků politické korektnosti.

3.1 Etické kodexy

Kodexy etické žurnalistické práce jsou přijímány na různých úrovních. Některá média se chovají podle svých vlastních interních kodexů. Takovým kodexem je například Kodex České televize², který zakotvuje závazky při poskytování vysílání veřejné služby.

Dále je nutné zmínit „cechovní“ kodexy, ať již na národní nebo i nadnárodní úrovni. Pro oblast televizního vysílání lze za nejvýznamnější považovat kodex samoregulátora - Asociace televizních organizací, která přijala Etický kodex redaktorů zpravodajských, politicko-publicistických a ostatních publicistických pořadů³. A rovněž kodexy přijímané profesními organizacemi. U nás zejména Syndikátem novinářů. Pro novináře sdružené v syndikátu je závazný Etický kodex novináře⁴ a Deklarace principů novinářského chování, přijatá Mezinárodní federací novinářů⁵.

Etické kodexy zakotvují elementární pravidla odpovědné a čestné novinářské práce, jejichž smyslem je, aby žurnalistika byla vykonávána jako poslání s cílem poskytovat veřejnosti pravdivé a objektivní informace. Většina těchto profesních kodexů ovšem nezachází do detailů, které by určovaly, jakým způsobem informovat o příslušnících menšin apod. Maximálně se omezují na deklaraci nediskriminačního přístupu.

Naproti tomu Kodex České televize upravuje velmi podrobně konkrétní povinnosti, které pamatují mimo jiné i na etnické menšiny.

Článek 13 Kodexu ČT je zaměřen na zákaz diskriminace:

13.1 Program České televize nesmí v divácích vyvolávat nebo utvrzovat představy, že lidé náležející k určité rasové, národnostní, etnické nebo sociální skupině mají pro tuto svoji skupinovou příslušnost jiné postavení ve společnosti než ostatní. Česká televize je povinna zdržet se stereotypů v popisování konkrétních skupin, respektive jejich příslušníků.

13.2 Česká televize nebude kohokoliv při svém provozu nebo v programu diskriminovat, zejména z důvodů pohlaví, věku, rasy, sexuální orientace, národnosti, etnické příslušnosti, náboženství nebo příslušnosti k určité sociální skupině.

13.3 Česká televize zajistí, je-li to možné, aby skladba účinkujících, případně komparsu v pořadech vlastní výroby odrážela národnostní a etnickou skladbu obyvatelstva v České republice na základě aktuálních demografických trendů, a to především při natáčení pořadů s publikem ve studiu. Celkové vyznění účasti těchto osob musí působit jako zcela samozřejmé a obvyklé.

Kodex samoregulátora Asociace televizních organizací rovněž obsahuje ustanovení, která pamatují na prevenci rizika podněcování nenávisti z důvodu rasy či utvrzování stereotypů týkajících se rasových či etnických menšin. Nutno však konstatovat, že kodex ATO v tomto ohledu pouze kopíruje zákon o rozhlasovém a televizním vysílání a nezakotvuje žádné přísnější závazky v duchu samoregulace.

3.2 Zákonná úprava

---

² Kodex ČT - <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

³ Etický kodex redaktorů zpravodajských, politicko-publicistických a ostatních publicistických pořadů - <http://www.ato.cz/pravni-agenda/samoregulace>

⁴ Etický kodex novináře - <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex>

⁵ Deklarace principů novinářského chování - <http://syndikat-novinaru.cz/1/3/208/syndikat/deklarace>

Při rozboru zákonných úprav, vztahujících se k poskytování mediálních obsahů, se zaměříme výhradně na oblast televizního vysílání, resp. na úpravu zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, na jehož dodržování dohlíží Rada pro rozhlasové a televizní vysílání.

Možná selhání provozovatele televizního vysílání, ať již veřejnoprávního či komerčního, při informování o příslušnicích etnických menšin by mohla být teoreticky posuzována podle několika ustanovení tohoto zákona:

§ 31(2) Provozovatel vysílání poskytuje objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů. Názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru.

§ 31(3) Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivní a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.

§ 32 (1) Provozovatel vysílání je povinen

c) zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

i) nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin.

3.2.1 Objektivita a vyváženost (§ 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb.)

Objektivita a vyváženost jsou neurčité právní pojmy. Zákon je užívá, aniž by je definoval. Pro potřeby vyhodnocení naplňování požadavků zákona, které kladou na provozovatele nároky objektivního a vyváženého informování, je proto nezbytné tyto pojmy vyložit.

Objektivita informování je považována, alespoň v euroamerickém prostoru, za základní kámen žurnalistické práce, resp. základní hodnotu zaručující kvalitu poskytované informace. V některých výkladech je pojem objektivní stavěn do řady s dalšími nosnými principy žurnalistické práce, většinou je však charakterizován jako nadřazený pojem, který další principy zahrnuje. Těmito principy zpravidla jsou fakticita a nestrannost, přičemž fakticity se dosahuje věcnou správností (pravdivostí) a relevancí (významností) a nestrannosti vyvážeností a neutralitou.

Základním předpokladem fakticity je věcná správnost a pravdivost. Možnosti posouzení a ověření správnosti a pravdivosti informací jsou značně omezené, proto je vhodné je při správné praxi nahrazovat spíše termíny informační úplnost, konkrétnost a přesnost.

Role žurnalisty a potažmo média je, aby divákům zprostředkoval co nejvíce relevantních, přesných, úplných a ověřených faktů, na jejichž základě si divák utvoří vlastní názor.

Rada při své rozhodovací činnosti musí vždy zvažovat nejen, zda došlo k pochybení proti zásadám objektivní a vyváženosti, ale rovněž, zda takové pochybení s sebou přineslo významné důsledky, resp. musí být posuzována materiální stránka správního deliktu. Rada musí přihlížet k tomu, zda v důsledku odvysílání nepřesných či neúplných informací byl skutečně poškozen zájem veřejnosti, či zda se například jednalo o pochybení připodobitelné

„písařské chybě“, resp. kdy je na takové pochybení možno nahlížet jako na zjevnou nesprávnost.

Při posuzování, zda se v konkrétním posuzovaném případě jednalo o spáchání správního deliktu porušením ustanovení § 31 odst. 2 či § 31 odst. 3 zákona o vysílání, se Rada může opírat o poměrně bohatou judikaturu. Zásadními jsou rozsudky Městského soudu v Praze 11 A 93/2010⁶ a 9 Ca 109/2009⁷.

Český právní řád zakotvením povinností poskytovat objektivní a vyvážené informace přistoupil k omezení práva na svobodu projevu a práva na informace zakotvenou v Listině základních práv a svobod⁸. Takové omezení je ospravedlnitelné výhradně ve veřejném zájmu. Vzhledem k tomu, že omezení základních svobod je přípustné jen v krajních případech, mělo by být porušení § 31 odst. 2 a odst. 3 zákona o vysílání vyhodnocováno maximálně zodpovědně, a to v případech s naléhavou společenskou potřebou a přiměřeně sledovanému legitimnímu cíli.

V tomto kontextu je nezbytné zdůraznit, že česká právní úprava stanovila požadavky na objektivní a vyvážené informování přísněji nad rámec Směrnice o audiovizuálních mediálních službách⁹ (dále jen „Směrnice“), která je komunitární právní úpravou závaznou pro členské státy EU v oblasti audiovizuálních mediálních služeb, kam spadá i televizní vysílání.

Recitál Směrnice v obecné rovině deklaruje základní hodnoty obligatorní v evropském kulturním prostředí (výběr relevantních k danému tématu):

⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ve věci sp.zn. 11 A 93/2010

„Aby mohlo být určité protiprávní jednání kvalifikováno jako správní delikt, musí být kromě formálních znaků deliktního jednání naplněna i materiální stránka deliktu, a jednání musí vykazovat určitou míru společenské nebezpečnosti ve vztahu k porušené povinnosti, stanovené zákonem na ochranu odpovídajících hodnot. Vždy je proto třeba zkoumat, jaký zájem společnosti je porušeným ustanovením chráněn, zda byl posuzovaným jednáním porušen, popř. v jaké intenzitě se tak stalo. K tomuto závěru dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007 – 135 a ze stejného závěru vycházel i v rozsudku ze dne 29.10.2009, č.j. 6 As 22/1999 – 84, kdy posuzoval míru společenské nebezpečnosti při ukládání pokuty žalovaným (rozsudky dostupné na www.nssoud.cz).“

⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ve věci sp.zn. 9 Ca 109/2009

„Soud přisvědčuje žalované v tom, že objektivním a vyváženým pořadem je pořad, který je věcný, nestranný, neutrální, nepředpojatý a v obecné rovině lze přitakat tomu, že k dosažení objektivitu a vyváženosti pořadu, tedy k dosažení věcnosti, nestrannosti, neutrality a nepředpojatosti je zapotřebí, aby se pořad sestával také z informací úplných a přesných. Nicméně nepřesnost či neúplnost reportáže nemusí vždy a v každém případě vyvolat neobjektivnost a nevyváženost vysílaného pořadu. Vyskytnou-li se ve vysílaném pořadu určité nepřesnosti či neúplné informace, je v tom každém konkrétním případě nezbytné posoudit, zda tyto nedostatky jsou v rámci celého kontextu toku, a charakteru poskytovaných informací a také smyslu pořadu způsobily ovlivnit objektivitu a vyváženost pořadu a v jaké míře. O relevantní neúplnost a nepřesnost reportáže, která způsobí neobjektivitu pořadu, půjde zejména tam, kde obsahem reportáže bude nejednoznačné téma vyžadující a vyvolávající střet informací a účelem pořadu je porovnávání informací, tvrzení, či stanovisek respondentů, které se navzájem střetávají, doplňují, ověřují a vyargumentovávají.“

⁸ Listina základních práv a svobod, článek 17:

(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice států.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb

(5) *Audiovizuální mediální služby jsou ve stejné míře kulturními i ekonomickými službami. Jejich rostoucí význam pro společnost, demokracii – především zajištěním svobody informací, názorové rozmanitosti a plurality médií – vzdělávání a kulturu odůvodňuje používání zvláštních pravidel pro tyto služby.*

(8) *Je nezbytné, aby členské státy zajistily zamezení jednání, která mohou omezovat volnost pohybu televizního vysílání a obchod s ním nebo která mohou podporovat vytvoření dominantního postavení, jež způsobuje omezení pluralismu a svobody informací přenášených televizí a omezení svobody informací obecně.*

(12) *Dne 15. prosince 2003 Komise přijala sdělení o budoucnosti evropské regulační politiky v audiovizuální oblasti, v němž zdůraznila, že regulační politika v tomto odvětví musí v současné době i v budoucnu chránit některé veřejné zájmy, například kulturní rozmanitost, právo na informace, pluralitu médií, ochranu nezletilých osob a ochranu spotřebitele a zvyšovat informovanost a mediální gramotnost veřejnosti.*

(16) *Tato směrnice posiluje dodržování základních práv a je plně v souladu se zásadami uznanými Listinou základních práv Evropské unie (1), zejména článkem 11 uvedené listiny. V tomto ohledu by tato směrnice neměla nijak bránit členským státům, aby používaly svá ústavní pravidla vztahující se ke svobodě tisku a svobodě projevu v médiích.*

(102) *Subjekty televizního vysílání jsou běžně povinny zajistit, aby při vysílání byly skutečnosti a události sdělovány objektivně, je však důležité, aby podléhaly přesným povinnostem v oblasti práva na uveřejnění odpovědi nebo obdobných prostředků nápravy, aby se jakákoli osoba poškozená ve svých legitimních právech tvrzeními učiněnými v průběhu televizního vysílání mohla účinně svých práv či prostředků nápravy dovolat.*

3.2.2 Utvrzování stereotypních předsudků (§ 32 odst. 1 písm. i)

Pojem stereotypní předsudky je rovněž právně neurčitým pojmem. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání dosud neobhajovala výklad tohoto pojmu v rámci soudního přezkumu. Nicméně při jeho výkladu vychází z definic, které poskytuje odborná literatura.

Stereotypy jsou významnou součástí sociální kognice¹⁰. Milan Nakonečný v publikaci Sociální psychologie definuje stereotypy jako „obraz, který není produktem vlastních zkušeností, ale produktem příslušnosti k určité skupině, a který je tedy jako takový přebírán již hotový. V tomto smyslu jsou stereotypy druhem předsudků o určité sociální kategorii.“ (Nakonečný, 1999)

Pojem předsudek vychází z latinského *prejudicium*, což znamená předpojatý či předvídavý úsudek.

„Předsudky jsou zvláštním druhem postojů a již slovo samo naznačuje, že jde o něco předem vytvořeného, převzatého. Slovo předsudek má pejorativní význam, protože je obvykle – ale nesprávně – spojováno s negativními a neodůvodněnými postoji, obvykle vůči určitým menšinám. Avšak předsudky mohou také souviset s atribucemi určitých vlastností určitým jedincům, a to nejen negativních, ale i pozitivních. ... Předsudky mohou sloužit různým funkcím, např. mohou ospravedlňovat patologické nepřátelství, zdůvodňovat kulturně nepřijatelné potřeby a chování ve službě kulturně přijatelných aspirací, pomoci zvládnout potlačené potřeby, zdůraznit city sobectví, ochránit proti ohrožení sebeucty, pomoci k bohatství, poskytnout „rozumné“ vysvětlení, proč člověk zůstává chudý. ... Někteří lidé stojící na nejnižším stupni žebříčku společenské prestiže si najdou jiné lidi, vůči nimž se mohou cítit nadřazení.“ (Krech, Crutchfield a Balllache, 1968, in Nakonečný, 1999)

---

¹⁰ Sociální poznávání

A konečně Nakonečný cituje rovněž definici předsudku, jak ji naformuloval již v roce 1954 G.W.Allport: „Odvrtný nebo hostilní postoj vůči osobě, která náleží ke skupině, jednoduše proto, že náleží ke skupině, a proto se předpokládá, že má závadné kvality připisované této skupině.“ (Allport, 1954, in Nakonečný, 1999)

Proces, jímž se vytvářejí a zakotvují stereotypy, se označuje jako stereotypizace: „Pro veškeré vnímání je charakteristická kategorizace, tj. zařazování vnímaných objektů, ať to jsou věci, osoby nebo události, do určitých tříd podle shodnosti znaků.“ (J.S.Bruner, 1957, in Nakonečný, 1999)

„Stereotypizací v našem myšlení se utvářejí, ukládají a produkují zjednodušené úsudky, většinou s výrazným emočním doprovodem. Stereotypizace je výsledkem přirozeného zobecňování, zjednodušování a třídění okolního světa, tedy procesů, které musíme dělat, protože nám šetří čas na rozhodování. ... Masmédia šíří stereotypizované obrazy, vytvářejí nové, obměňují stávající a přispívají ke kognitivnímu zkreslování reality. Masmediální stereotypizované produkty rovněž řídí a směřují naše emoce: snaží se určovat, po čem máme toužit, o čem snít. Obraz reality je zjednodušován, divákům či čtenářům jsou podsouvány sympatie (náklonnost) nebo antipatie (nezájem, opovržení) apod.“ (Vybíral, 2005)

Tomáš Trampota v publikaci Zpravodajství konstatuje: „Média mají sklon některé aktéry zpravodajských příběhů znázorňovat určitým ustáleným způsobem, čímž vytvářejí jejich mediální reprezentace.... Reprezentace představitelů různých sociálních skupin ve zprávách mohou vykazovat různou míru ustálenosti, případně nabývat rozdílné variability. Jednotlivé reprezentace se zakládají na opakovaném výběru a zdůraznění určitých atributů popisovaného a opomíjení atributů jiných. Vypovídají tak o optice konkrétního média. ... Podle ustálenosti způsobu zobrazení a vztahu k realitě můžeme rozlišovat různé úrovně reprezentace, patří mezi ně také typ, archetyp a stereotyp. Každé z těchto označení znamená jinou intenzitu ustálenosti vazby mezi reprezentovaným a popisovaným a odlišnou podobu vztahu mezi popisovaným a reálným.“ (Trampota, 2006)

„Stereotyp představuje zjednodušenou a zkreslenou reprezentaci, která se objevuje kontinuálně po delší dobu. Nutnost stereotypní prezentace postav nebo institutů je ve zpravodajství vyvolána omezeným prostorem a nutností rychle a stručně charakterizovat aktéry zpravodajského příběhu. ... Stereotypní reprezentace vzniká jako výsledek složitých sociálních vztahů, nikoli jako inklinace jednotlivce. ... Stereotypní zobrazování mohou být založena na předsudečných představách (často sociálně a dlouhodobě sdílených) o zobrazované sociální skupině a tyto předsudky posilovat. Takovéto setrvalé stereotypní zobrazování sociální skupiny, etnika nebo třídy založené na zdůrazňování předsudečného pohledu může vyvolávat negativní vnímání těchto aktérů, jejich stigmatizaci, případně postupné vyřazení majoritního proudu společnosti. V některých případech může stereotypní reprezentace souviset s převládající ideologií společnosti. ... Analýza reprezentace vychází z toho, co je explicitně v obsahu zpráv přítomno a co chybí, co je explicitní a co implicitní, co je tematizováno a co nikoliv. Analýzy reprezentace by se neměla soustředit jen na to, co je přítomno v textu, ale také na to, co absentuje, a přitom by součástí být mohlo nebo mělo.“ (Trampota, 2006)

Analýza vyhodnocující, zda ve vysílání média nedochází k utvrzování stereotypních předsudků, musí zohledňovat mediální obsah komplexně. Vedle samotného textového sdělení také použité výrazové prostředky – obrazové i zvukové a rovněž další aspekty zpracování

mediálního obsahu – dikci, střih, dynamiku, symboliku. Všechny tyto prvky významně ovlivňují, jakým způsobem bude mediální obsah příjemcem interpretován. Ke stereotypizaci totiž zpravidla nedochází pouze prvoplánovou explicitní formou, ale rovněž skrytě, prostřednictvím specifických audiovizuálních nástrojů.

V případě romské menšiny probíhá stereotypizace zejména soustavným zobrazováním příslušníků této menšiny v chudých, špinavých podmínkách. Pokud jsou využívána vyjádření Romů, pak jsou upřednostňovány projevy, které jsou považovány za „typicky romské“ – rozmáchlá gesta, hysterické projevy žen, a jako ilustrační záběry jsou používány záběry z vybydlených oblastí, s ukoptěnými bosými dětmi, s odpadky apod.

V tomto kontextu je nutné zmínit ještě další významný rozměr stereotypizace probíhající prostřednictvím tzv. „označování“ či „ocejchování“. „Označování znamená základní zahrnutí do říše dobra nebo zla, které předznamenává prvotní většinou reakci. Přidělení emočně zabarvené značky je v médiích často trvalé a stává se na dlouhou dobu součástí hodnot jedné generace: při různých příležitostech se užívá opakovaně pro stejné situace označení nesouhlasné postoje veřejnosti, obranný boj lidu, osvobozenecké hnutí, partyzánský odboj, gangsterské napadání, extremistický terorismus.“ (Verner, 2011)

K „označování“ Romů dochází v médiích zcela běžně. Typickým „cejchem“, který je v souvislosti s Romy používán, je označení „nepřizpůsobiví“, který vychází z kolektivního hodnocení příslušníků jednoho etnika a uděluje mu nezměnitelný – negativní status.

3.2.3 Podněcování k nenávisti z důvodu příslušnosti k etnické menšině (§ 32 odst. 1 písm. c)

Zákon o vysílání ukládá provozovatelům povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Na rozdíl od utvrzování stereotypních předsudků, k němuž může docházet ze strany médií na – do značné míry - nevědomé či nezáměrné úrovni, podněcování je nutno hodnotit jako akt úmyslný a cílený.

Je nepravděpodobné, že by k podněcování k nenávisti došlo ojedinělým, nahodile zařazeným mediálním obsahem. Snaha o podněcování k nenávisti zpravidla spočívá v dlouhodobém a systematickém vyvolávání negativních emocí příjemců sdělení vůči vybrané skupinové entitě.

V krajním případě pak lze již hovořit o propagandě. „Propaganda je cílevědomé šíření ideologických podnětů informativní, regulativní a stimulativní povahy, jehož cílem je dosažení jednání ve shodě s šířenou ideologií.“ (Verner, 2011)

„Používaný jazyk sleduje při propagandě většinou jeden ze dvou hlavních záměrů: a) posílit kohezi ve skupině, k níž my náležíme, b) posílit nepřátelství či zaujatost vůči skupině protivníků.“ (Vybíral, 2005)

„Jestliže si uvědomíme, že emoční rozhodování je silnější než rozumové, stačí již jen vhodně využít apelu na jednu ze šesti základních emocí – hněv, strach, hnus, smutek, štěstí, překvapení – a lze prakticky neomezeně manipulovat davem.“ (Verner, 2011)

Analýza zaměřená na vyhodnocení toho, zda nedochází mediálním obsahem k podněcování nenávisti z důvodu příslušnosti k etnické menšině, v daném případě romské, by měla zohledňovat způsob informování konkrétního média v širším časovém údobí, aby bylo možné prokázat systematickosti a cílenosti a zejména prokazatelnou snahu vyvolávat negativní, nenávistné emoce příjemců mediálního obsahu.

Analýza musí argumentačně doložit, že negativní divácká odezva na zveřejněný mediální obsah souvisí s příslušností aktérů mediálního obsahu k etnické menšině, nikoli že morální či emotivní odsudek aktérů je pouze přirozenou reakcí na jejich jednání (například negativní informování o násilné trestné činnosti a jejich důsledcích). Respektive analýza se musí vypořádat s otázkou, zda zvolený způsob informování je motivován „rasovým podtextem“, či zda jen reflektuje konsekvence události.

3.3 Politická korektnost

Pojem politické korektnosti je v současnosti užíván v nejrůznějších kontextech. Často však bez dostatečné znalosti podstaty a cílů tohoto fenoménu.

V našem kulturním prostředí jsou projevy politické korektnosti zatím chápány zejména v kontextu nepatřičnosti užívání určitých slov a pojmenování pro konkrétní skupiny lidí. Přičemž zpravidla zažité označení je dle zásad politické korektnosti považováno za urážlivé a diskriminující.

Tento výklad je ovšem značně zužující. Politická korektnost se zdaleka neomezuje pouze na „nálepkování“ výrazů jako nevhodných, ale stává se ideologií, jež nezasahuje pouze způsob vyjadřování, ale také chování a myšlení lidí.

Různé zdroje nabízejí poměrně širokou škálu definic tohoto pojmu. Je však zřejmé, že neexistuje definice, která by byla všeobecně akceptována. Odlišnosti definic tkví zejména v tom, zda se její autor řadí k zastáncům či odpůrcům ideologie politické korektnosti.

Anthony Browne, autor knihy *Úprk rozumu*, velice výstižně definuje politickou korektnost „jako ideologii, která klasifikuje určité skupiny lidí jako oběti, jež potřebují ochranu před kritikou, a jejíž přívrženci věří, že jiný přístup nelze tolerovat“. (Browne, 2009).

Browne zdůrazňuje, že politická korektnost v dobách svých počátků byla prospěšná, protože „pomáhala zlepšovat vztah společnosti k jejím zranitelnějším členům – k ženám, k handicapovaným, k etnickým menšinám. Jak se však rozšířila a prohloubila svůj vliv, byla čím dál dogmatictější a přestávala tolerovat jakýkoli nesouhlas, až nakonec úplně zradila liberalismus, z něhož původně vzešla. Politická korektnost začala jako reakce proti převládající ideologii, ale nakonec se převládající ideologií stala sama“ (Browne, 2009).

A zároveň Browne doplňuje, jak jednoduchý je politicky korektní proces analýzy:

- 1) identifikuj oběť
- 2) podporuj ji a její zájmy bez ohledu na jakékoliv další faktory.

Browne, který se sám řadí k odpůrcům politické korektnosti (dále jen „PC“), ve své knize poskytuje prostor i názorům obhájců PC. Cituje například Anguse Roxburgha, britského novináře, který o PC říká: „Politická korektnost, tak vysmívaná všemi politiky krajní pravice,

vznikla z určitého důvodu: je to produkt civilizace a svědčí o elementární touze tolerovat a nikoli pronásledovat ty, kteří mají jinou víru, přesvědčení nebo barvu pleti.“ (Browne, 2009).

Na tomto místě je nezbytné zmínit rovněž výklad Vojtěcha Bellinga, českého politologa, který se otázkám PC intenzivně věnuje. Belling uvádí, že „politická korektnost v běžném významu tohoto pojmu označuje soubor určitých prvků, které jsou nezbytné pro to, aby určité jednání či projev názoru mohl být považován za relevantní, resp. aby nebyl společensky sankcionován. Jinými slovy, že politická korektnost je jakýmsi vnějším rámcem komunikace, který musí přijmout autor i čtenář či posluchač, pokud si vzájemně chtějí porozumět. V tomto ohledu má tedy obdobnou roli jako samotný jazyk. Na rozdíl od něj však politická korektnost není vyžadována biologickými danostmi člověka, ale určitými sociálními normami vnucenými oběma subjektům – autoru i čtenáři – vnější společností. V určitém smyslu lze proto politickou korektnost spíše přirovnat ke zdvořilosti, která má rovněž charakter univerzální vnější formy komunikace mezi lidmi z odlišných prostředí. Na rozdíl od zdvořilosti však politická korektnost daleko více ovlivňuje i samotný obsah projevu, nikoli jen jeho formu. Rovněž sankce za porušení politické korektnosti jsou daleko přísnější a dlouhodobější než sankce za porušení zdvořilosti.“ (Belling, 2006).

Romská otázka je s politickou korektností velmi úzce spjata. Pojmenováváním příslušníků tohoto etnika počínaje. Termín cikán byl ve smyslu politické korektnosti ve veřejné komunikaci zcela vymýcen. Politicky nekorektním je nicméně i výraz „nepřízřusobiví“, kterým jsou Romové v médiích označováni. Kritici tohoto termínu, který se mimo jiné používá i ve veřejnoprávní České televizi, upozorňují, že přispívá k předsudečnému anticiganistickému diskursu a podílí se na stigmatizaci Romů. Z pohledu politické korektnosti je zpravidla doporučováno, aby tento termín byl nahrazen spojením lidé ze sociálně vyloučených lokalit, event. sociálně slabí či znevýhodnění.

Zastánci politické korektnosti kriticky vnímají i uvádění samotné romské etnicity v souvislosti s negativními tématy a událostmi, a to i v případech, kdy Romové zjevně jsou aktéry pojednávaných událostí. Zde politická korektnost nabývá svého typického rozměru – požadavku na hájení slabších i za cenu ústupu od tradičních hodnot svobody slova a projevu. Politická korektnost požadující zamlčení či přehlížení určitých skutečností se tak dostává do přímého rozporu s jedním ze základních pilířů objektivitu – fakticitou poskytovaných informací.

V tomto kontextu je nezbytné zdůraznit, že posuzování mediálních obsahů optikou politické korektnosti je politickým rozhodnutím, plynoucím z příklonu k levicovým idejím.

3. Závěr

Mediální obraz Romů nelze posuzovat odtrženě od společenského diskursu vztahujícího se k romské problematice obecně.

Velice výstižně to objasňuje Tomáš Trampota v publikaci Zpravodajství: „Zprávy nejsou nikdy samonosným textem (termínem text zde označujeme i obrazové či zvukové sdělení) odkazujícím k sobě samému, nýbrž odkazují na škálu jiných textů. Vzhledem k neustálému nedostatku prostoru ve zpravodajství zprávy obsahují velké množství nevyřčeného a samozřejmého. Ve zpravodajských obsazích se vyskytují takzvaná místa nedourčenosti, která si příjemce vyplňuje na základě vlastních zkušeností a znalostí a na základě toho, co je nejpravděpodobnější. Tyto intertextové odkazy zpráv se mohou odehrávat jak v rámci

jednoho žánru při odkazech na zprávy dřívějších vydání, tak při odkazech na všeobecné znalosti, které jsou brány za dané.“ (Trampota, 2006)

Komplexní výzkum vytváření mediálního obrazu Romů, který by měl poskytnout relevantní směrodatné závěry, na jejichž základě by bylo možné usuzovat, zda dochází k tendenčnímu rozporu mezi mediální realitou a realitou, by vedle rozboru konkrétních zveřejňovaných mediálních obsahů musel zohlednit celou řadu dalších vstupních podkladů, včetně sociologických, demografických, statistických a ekonomických dat. Takový výzkum ovšem není úkolem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Ta při výkonu své správní činnosti, již je kontrola dodržování zákona o provozování rozhlasového a televizní vysílání, může vycházet pouze z monitoringu a analýzy mediálních obsahů. Jinými slovy může vycházet pouze ze zveřejněných mediálních obsahů. To, zda dochází ze strany médií k ignoraci či zamlčování určitých témat, která se romského etnika či jednotlivců týkají, v důsledku čehož vzniká pokřivený mediální obraz Romů, již Rada není oprávněna posuzovat, resp. z takových zjištění nemůže činit závěry o porušení zákona.

Právě kontroverzní výběrovost témat, která jsou v souvislosti s romským etnikem a jednotlivci zpravodajsky zpracovávána, ovšem vede k utváření stereotypně negativního obrazu Romů. Jak zdůrazňuje rovněž Tomáš Trampota v publikaci Zpravodajství: „Kontinuální spojování určitých sociálních skupin s negativními událostmi může být určitou formou etiketizace a vytváření obrazu, že negativní události se týkají právě těchto skupin a nic pozitivního od nich nelze očekávat. Stejně tak vyřazení některých skupin z určitých veřejných témat může posilovat pocit, že jejich vyjádření je nerelevantní a nedůležité.“ (Trampota, 2006)

Dokud nebudou média informovat o aktivitách příslušníků romského etnika v souvislosti s celospolečensky závažnými tématy, je nepravděpodobné, že by došlo k vymanění Romů z jejich současného mediálního obrazu.

V tomto kontextu je ovšem nezbytné zdůraznit, že romští aktivisté kritizující, že v médiích nejsou dostatečně reflektována pozitivní témata a události spojené s Romy, si zpravidla neuvědomují, že podobné zprávy naopak spíše přispívají ke stereotypizaci, než aby ji vyvracely. „Při pozitivním zobrazení Roma pak mohou média paradoxně přispívat k posílení stereotypního obrazu etnika, pokud přehnaně zdůrazňují pozitivní stránky slušného Roma a nevědomky ho tak označují jako výjimečného.“ (Karhanová, Homoláč, 2003 in Trampota, 2006)

Podobné je to se snahou docílit toho, aby v médiích nebyla odhalována romská etnicita. Tento požadavek naráží na řadu úskalí. Pokud by se jednalo o důslednou plošnou aplikaci tohoto požadavku, pak by to znamenalo, že by romská etnicita nemohla být uváděna ani při referování o událostech, které jsou postavené právě na romské etnicitě – například při zprávách z romských folklorních festivalů nebo soutěží Miss Roma. Paradoxně by pak etnicita nebyla zveřejněna ani ve zprávách, které by poukazovaly na rasovou nesnášenlivost či rasově motivovanou trestnou činnost. Například o žhářském útoku ve Vítkově by se těžko mohlo informovat, aniž by se příjemce informace dozvěděl, že útok byl zacílen na rodinu právě proto, že patřila k romské menšině.

Absolutní „etnická slepota“ je tak zjevně nerealizovatelná. Odtazitý od reality je i požadavek na výběrovost témat, u nichž by byla etnicita legitimně rozkryta. Představitelé romských organizací mívají představu, že by etnicita nebyla uváděna tam, kde se jedná o trestnou

činnost. Tento dvojí metr etnické slepoty vychází z principu pozitivní diskriminace a jeho uvedení do praxe se neopírá o žádnou právní normu. Navíc si lze jen stěží představit, že by vznikl jakýsi taxativní výčet témat, u nichž je uvedení etnicity legitimní a témat, u nichž je odkrytí etnicity zapovězeno.

Problematický je rovněž často užívaný argument, že přece není možné, aby médium označilo někoho za Roma, přestože on Romem vůbec být nemusí nebo se za něho nepovažuje. Jinými slovy, že média nemohou „rozeznat“, kdo je Rom. Požadavek na nerozeznání romské etnicity lze považovat za utopii, jelikož jej nelze uplatnit absolutně. Jsou totiž situace, kdy rozeznání romské etnicity je předpokladem poskytnutí určité relevantní informace – například v případech, kdy média informují o inkluzivním vzdělávání, resp. když informují o faktu, že v praktických školách převažují romské děti. U takových zpráv se automaticky očekává, že romské děti budou rozpoznatelné mezi ostatními dětmi, protože takové rozpoznání je žádoucí, aby bylo možné upozornit na vážný společenský problém.

Je zjevné, že neexistuje jednoduché řešení, které by mohlo ovlivnit dlouhodobě jednostranně vytvářený mediální obraz Romů. Stát musí respektovat ústavně zaručená práva médií na svobodu slova a projevu a nemůže žádným legitimním způsobem zasáhnout do toho, podle jakých klíčů budou vybírána témata, která média zprostředkují svým čtenářům či divákům. Efektivně nelze ovlivnit ani to, jakým způsobem budou tyto zprávy podávány a zda v nich dojde k odkrytí romské etnicity (například jen ilustračními záběry). Jediným účinným nástrojem tak jsou – v případě televizního vysílání – ustanovení zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Prokázání porušení některého z ustanovení tohoto zákona je ovšem velmi obtížné. Dokázat v rámci správního řízení a obhájit před soudními instancemi, že došlo ke spáchání správního deliktu, je kvalitativně zcela odlišný úkol, než vydat veřejnou deklaraci, že se médium zpronevěřilo etickým zásadám žurnalistiky, jak se k tomu uchylují zástupci romských iniciativ či zastánci lidských práv. Bude-li na základě zákona o vysílání médiu uložena sankce, bude se provozovatel vždy hájit tím, že plnil svou informační roli a že jen využíval svých zákonných práv. A to i v případech, kdy zveřejní události podobné těm břeclavským, které se následně ukážou jako smyšlené. Médium samozřejmě v době propuknutí takové události nemůže mít více informací, než kolik má policie. A zabývá-li se policie šetřením vážného obvinění, je pochopitelné, že o něm média informují. Neobstojí zde argument, že médium má poskytovat ověřené informace, protože k ověření informací může dojít jen v rámci dostupných zdrojů – oslovením napadaného chlapce (resp. jeho rodiny), oslovením policie a oslovením svědků, jsou-li tací. Při informování o břeclavské kauze média navíc opakovaně oslovovala zástupce břeclavské romské komunity.

V tomto kontextu je však nezbytné zdůraznit, že je třeba vnímat rozdíl mezi přímým porušením zákona, které pochopitelně vyžaduje sankci, a činností médií, která není protizákonná, ale jejíž důsledky jsou společensky nebezpečné a destruktivní. Takovým počínáním je cílené vyhledávání a zaměření se na informování o negativních událostech, v nichž figurují zástupci romského etnika, a zejména pak způsob informování, který má tendenci zevšeobecňovat sklony Romů k trestné činnosti, zneužívání sociálních dávek apod.

Demokraticky konstituované společnosti vycházejí z premisy, že na média a zejména pak na média elektronická je oprávněné klást jakési normativní požadavky, kvalitativní a etické nároky, které zpravidla vycházejí z veřejného zájmu. Jinými slovy, že činnost médií není běžným podnikáním, ale určitou službou veřejnosti. Je tak zcela na místě apelovat na média, aby si uvědomovala nejen svou moc ale zejména s ní související společenskou odpovědnost a

přijala takové standardy své práce, které budou zárukou, že média nebudou přispívat k anticiganistickým náladám, etnickému napětí ve společnosti a nárůstu extremismu.

Zpracovala: Mgr. Vilma Hušková

Použitá literatura a ostatní prameny:

BELLING, Vojtěch *Ideologie politické korektnosti a západní civilizace*, 11.8.2006 , [cit. 2012-22-7]; Dostupné z WWW: <http://www.obcinst.cz/clanek.asp?id=949>

BROWNE, Anthony *Úprk rozumu*, 2009, Praha, Dokořán, s.r.o., ISBN 978-80-7363-240-3

FTOREK, Jozef. *Public Relations a politika*, 2010, Praha, Grada Publishing, a.s., ISBN 978-80-247-3376-0

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, 2009, Praha, Portál, s.r.o., ISBN 978-80-7367-574-5

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*, 1999, Praha, Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, ISBN 80-200-0690-7

TOMANDL, Jan. *Jak účinně oslovit média*, 2011, Brno, Computer Press, a.s., ISBN 978-80-251-3457-3

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*, 2006, Praha, Portál, s.r.o., ISBN 80-7367-096-8

VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*, 2011, Praha, Univerzita Jana Amose Komenského, ISBN 978-80-7452-015-0

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*, 2005, Praha, Portál, s.r.o., ISBN 80-7178-998-4

ČESKO. *Ústavní zákon č. 23 ze dne 9. ledna 1991, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky*, ve znění zákona č. 162/1998 Sb., In Codexis Advokacie

ČESKO. *Zákon č. 231 ze dne 17. května 2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů*, ve znění zákonů č. 274/2003 Sb., č. 341/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 626/2004 Sb., č. 82/2005 Sb., č. 127/2005 Sb., č. 348/2005 Sb., č. 235/2006 Sb., č. 160/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 304/2007 Sb., č. 124/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 41/2009 Sb., č. 196/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 132/2010 Sb., č. 153/2010 Sb., č. 302/2011 Sb., č. 420/2011 Sb. a č. 142/2012 Sb., In Codexis Advokacie

ČESKO. *Rozsudek Městského soudu v Praze sp.zn. 11 A 93/2010* [online]. 2010 [cit. 2012-10-8] Dostupný z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2010/11_A_93_10__CET_21_nepravdive_informace_Jested_20110413021050_prevedeno.pdf>

ČESKO. *Rozsudek Městského soudu v Praze sp.zn. 9 Ca 109/2009* [online]. 2009 [cit. 2012-10-8] Dostupný z WWW: <<http://www.rrtv.cz/cz/files/judikaty/9%20Ca%20109-2009.pdf>>

EU. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb* (kodifikované znění). In Codexis Advokacie, právní informační systém

ČESKÁ TELEVIZE. *Kodex ČT* [online]. 2003 [cit. 2012-8-8] Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>>

ASOCIACE TELEVIZNÍCH ORGANIZACÍ. *Etický kodex redaktorů zpravodajských, politicko-publicistických a ostatních publicistických pořadů* [online]. Bez datace zveřejnění [cit. 2012-8-8] Dostupný z WWW: <<http://www.ato.cz/pravni-agenda/samoregulace>>

SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ. *Etický kodex novináře* [online]. 1999 [cit. 2012-8-8] Dostupný z WWW: <<http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex>>

SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ. *Deklarace principů novinářského chování* [online]. 1986 [cit. 2012-8-8] Dostupný z WWW: <<http://syndikat-novinaru.cz/1/3/208/syndikat/deklarace>>

Identifikátor: 0636(2012)

zpracoval: HUŠKOVÁ Vilma

Věc:

CET 21 spol. s r.o.; Současná podoba pořadu Televizní noviny na programu NOVA

Termín pro (vypravení) rozhodnutí Rady:

Návrh na usnesení Rady:

Rada se seznámila s analýzou současné podoby pořadu Televizní noviny na programu Nova.

a

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, a na základě ustanovení § 137 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, žádá provozovatele CET 21 spol. s r.o., IČ 45800456, sídlem Praha 5, Kříženeckého nám. 1078/5, PSČ 152 00, o podání vysvětlení, zda odvysílání izolovaného reklamního spotu v rámci reklamního bloku zařazeného do vysílání programu Nova dne 28.7.2012 v 19:51:19 hodin (produkt Nike) a dne 31.7.2012 v 19:51:26 hodin (produkt Nike) bylo pouze výjimečným zařazením samostatného reklamního spotu v souladu s ustanovením § 49 odst. 1 písm. b) zákona č. 231/2011 Sb.

Usnesení Rady:

Rada se seznámila s analýzou současné podoby pořadu Televizní noviny na programu Nova.

11-0-0

a

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, a na základě ustanovení § 137 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, žádá provozovatele CET 21 spol. s r.o., IČ 45800456, sídlem Praha 5, Kříženeckého nám. 1078/5, PSČ 152 00, o podání vysvětlení, zda odvysílání izolovaného reklamního spotu v rámci reklamního bloku zařazeného do vysílání programu Nova dne 28.7.2012 v 19:51:19 hodin (produkt Nike) a dne 31.7.2012 v 19:51:26 hodin (produkt Nike) bylo pouze výjimečným zařazením samostatného reklamního spotu v souladu s ustanovením § 49 odst. 1 písm. b) zákona č. 231/2011 Sb.

11-0-0

Přílohy:

Dokument (text materiálu, 17.8.2012, text);

Lustrum:

Nová podoba Televizních novin

Od pondělí 25. června 2012 je vysílána hlavní zpravodajská relace programu Nova Televizní noviny, včetně relací Sportovní noviny a Počasí, v rozšířeném vysílacím čase od 19.30 do 20.20 hodin. Samotný pořad Televizní noviny je pak zařazován v čase od 19.30 do cca 20.11 hodin.

Prodloužení zpravodajského bloku je nutno považovat za velmi chytrý tah. Diváci Televizních novin, kteří sledují relaci až do konce, zůstanou s největší pravděpodobností po jejím skončení věrni programu Nova, protože na ostatních programech již pořady několik minut běží.

Stopáž Televizních novin v současnosti výrazně překračuje 30 minut, což provozovateli CET 21 spol. s r.o. umožňuje, aby v souladu s ustanovením § 49 odst. 3 zákona o vysílání pořad přerušoval blokem reklam. Těto možnosti provozovatel využívá.

Relace Televizní noviny je přerušována reklamním blokem od 21. července 2012. Většinou blok sestává ze dvou spotů o celkové stopáži 50 - 60 sekund. Ve sledovaném období do 16. 8. 2012 byly jen v jediném případě do bloku zařazeny tři spoty. Ve dvou případech, 28.7. a 31.7. 2012, byl v rámci bloku odvysílán jediný spot o stopáži 60 sekund. Provozovatel se tak v těchto dvou dnech dostal do možného rozporu s ustanovením § 49 odst. 1 písm. b) zákona o vysílání, které provozovateli vysílání ukládá, aby zajistil, aby izolované reklamy a teleshoppingové šoty byly zařazovány do vysílání pouze výjimečně, vyjma přenosů sportovních událostí. Zákon ovšem neupravuje, co je míněno „výjimečným“ zařazením. Výskyt dvou reklamních bloků s izolovaným reklamním spotem v období pěti týdnů patrně lze považovat za výjimečný přístup při sestavování reklamního vysílání.

Budeme-li se chtít opřít o výklad Směrnice, příliš si nepomůžeme, jelikož Směrnice v článku 19 odst. 2 obdobně formuluje:

Samostatné reklamní šoty a šoty teleshoppingu, kromě šotů v přenosech sportovních událostí, se vysílají pouze výjimečně.

Nicméně možná by zde bylo na místě požádat provozovatele o podání vysvětlení, zda hodlá k zařazování izolovaných spotů do bloků přistupovat jen výjimečně v souladu se zněním § 49 odst. 1 písm. b) zákona o vysílání.

Reklamní spoty zařazované v rámci přerušování pořadu Televizní noviny jsou pozoruhodné svou cenou. Dle ceníku poskytnutého agenturou Admosphere je cena spotů v přerušování TN běžně i desetinásobně vyšší než před TN. Průměrná cena spotu je okolo půl milionu korun. Dle hrubého výpočtu utržila televize Nova v období od 21.7. do 16.8. 2012 za reklamy vložené do TN okolo 26 milionů korun.

Zařazováním reklamy do zpravodajství se provozovatel nedopouští porušení zákona, nicméně tímto postupem dává výrazným způsobem najevo odklon od klasického seriózního zpravodajství. Spojení zpravodajského obsahu a obchodního sdělení je pro diváka signálem, že tento formát pořadu již nemá ve vysílání programu Nova specifické postavení související s plněním informační role média. Obdobné signály Nova vydává například i novým stylem oblékání moderátorů, které postrádá dřívější konzervativnost. Moderátoři zpravodajské relace jsou běžně k vidění bez kravaty, moderátorky někdy volí až vyzývavé modely.

Značný posun v pojetí zpravodajství Novy je ovšem zřejmý i ze samotného obsahu pořadu. Spolu s prodloužením relace došlo i k velmi výrazné změně dramaturgie Televizních novin. Ve spojení s tímto pořadem již rozhodně nelze hovořit o klasickém zpravodajství, jak jej předpokládá teorie masové komunikace. Mediální agendu Televizních novin tvoří mozaika zpráv, zajímavostí, bulváru, krimi, spotřebitelských informací, životních osudů. Vše v typickém stylu infotainmentu.

Řada příspěvků zařazovaných v současnosti do Televizních novin je vedle krimi zpráv z kategorie spotřebitelských informací, například v rámci rubriky „na vaší straně“. Výjimkou nejsou ani tematické seriály. V průběhu léta to byla například série reportáží o pochybné činnosti autobazaru AAA auto Praha a celoprázdninový seriál „Prázdninový inspektor“, který každodenně testuje kvalitu kempů.

Relevantních aktuálních zpráv vztahujících se k celospolečensky významným tématům zůstalo v Televizních novinách minimum. Zpravidla se jedná o dvě až tři zprávy na vydání. A i tyto zprávy bývají často zpracovány ve značně odlehčeném duchu s přesahem do redakčního komentáře, jehož cílem je zprávu zatraktivnit jejím zasazením do, širšího - kritického či naopak komického - kontextu, poukázáním na podobnosti s jinými a mnohdy zcela nesouvisejícími událostmi či zesměšněním aktérů události. Zahraničně-politické zpravodajství z Televizních novin prakticky zcela vymizelo.

Je nutno konstatovat, že hodnotit soulad takto zpracovaných příspěvků dle požadavků zákonných ustanovení § 31 odst. 3 zákona o vysílání je do značné míry absurdní. Zákonodárce při formulování tohoto zákonného ustanovení vycházel z představy standardního zpravodajství a neuvažoval o možnosti, že by se formát zpravodajství mohl posunout do této apolitické roviny.

Jakkoli můžeme mít výhrady k tomuto pojetí zpravodajství, nezbyvá než přístup provozovatele respektovat. Je jeho právem své vysílání tvořit tak, aby dosáhl maximální sledovanosti a potažmo podnikatelského úspěchu.

Hovořit nelze ani o porušení licenčních podmínek, které zakotvují vysílací časy, v nichž provozovatel zařazuje do vysílání „zpravodajství“. Nelze interpretovat, že provozovatel zpravodajské pořady nevysílá, jelikož formálně se stále o zpravodajství jedná.

Ve druhé části tohoto materiálu je popsána struktura namátkově vybraného vydání Televizních novin z 8. 8. 2012.

Subjekt: CET 21 spol. s.r.o.

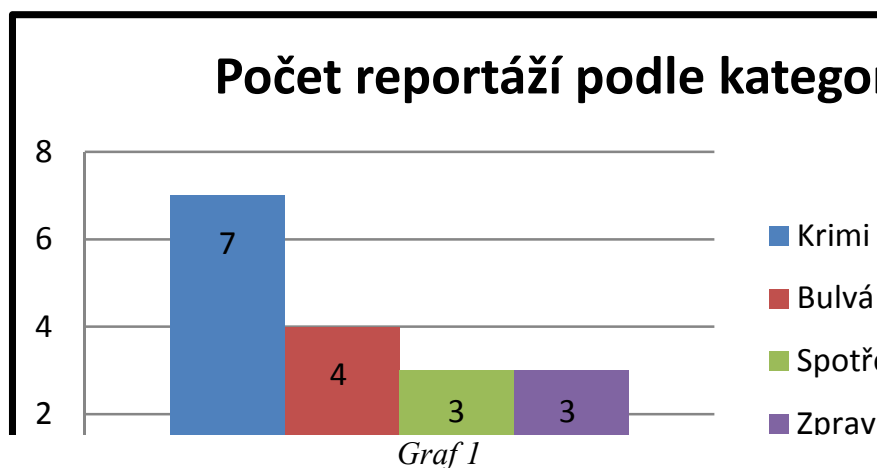
Program: NOVA

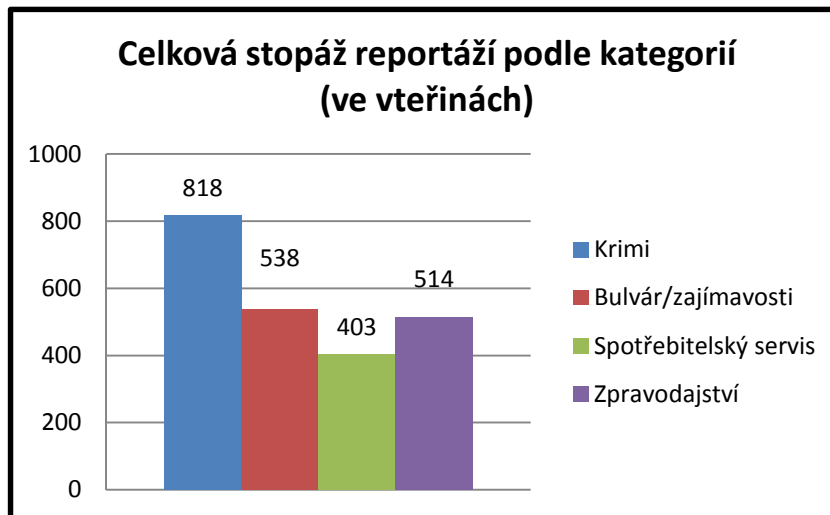
Věc: Televizní noviny ze dne 8. 8. 2012, 19.30

TV NOVA: Televizní noviny 8. 8. 2012, 19.30	
Moderují: Lucie Borhyová a Ray Koranteng	
Čas	V závorce za názvem příspěvku je kategorie reportáže
00:00:01	Časomíra
00:00:21	Znělka Televizních novin
00:00:46	Přehled hlavních zpráv Czechinvest prohledává policie, Traktor najel na minu, Šebrle na olympiádě vzdal
00:01:06	Policie obvinila vraha matky čtyř malých dětí (krimi) Zpráva se věnuje dopadení údajného vraha, který měl zavraždit svou manželku, po níž zůstaly čtyři děti. V reportáži však není zmínka, jestli jsou pozůstalé děti rovněž potomky údajného pachatele, jemuž za trestný čin vraždy hrozí výjimečný trest. K případu se vyjadřuje mluvčí ostravské policie, dále majitele restaurace, číšník a náhodný svědek, kteří byli přítomni u zatčení pachatele.
00:03:59	Už za chvíli: pozor na zmrzlinu Upoutávka z úst moderátorů na nadcházející reportáž, následuje vteřinový prostřih loga Televizních novin.
00:04:16	Češi opět pobavili Londýn (bulvár/zajímavosti) Dvě bulvárně zprávy laděné zprávy se věnují české olympijské výpravě na LOH v Londýně. Britský list Guardian označil českou výpravu za nejlépe oblečenou v rámci celých her. Následující video zachycuje převlékající se českou atletku Elišku Klučinovou, která byla takto zachycena kamerami v rámci svého sportovního působení přímo na stadionu. Inkriminovaný záběr je několikrát zopakován za hudebního doprovodu písně Like a Virgin od Madonny, intimní části těla sportovkyně však vidět nebyly.
00:05:52	Traktor najel na minu (krimi) Traktorista v obci Novosedly najel na minu z druhé světové války, která pod ním vybuchla. Nosným motivem reportáže je štěstí traktoristy, který při výbuchu nebyl zabit ani nijak zraněn. Následuje upozornění, že podobné události nejsou ani 67 let po válce nijak vzácné, což reportér dokumentuje na výbuchu miny v obci Letovice, aniž by však událost dokázal časově zařadit.
00:07:38	Czechinvest prohledává policie (zpravodajství) Do budovy vládní agentury pro podporu podnikání a investic vtrhla protikorupční policie, ovšem kvůli informačnímu embargu nejsou známy bližší podrobnosti. Vyšetřování se pravděpodobně týká výběrových řízení provedených agenturou. Jedno z nich si reportér vybírá a poukazuje na problematičnost osobního spojení mezi ředitelem Czechinvestu a zástupcem firmy, která se účastnila jedné z veřejných zakázek. V reportáži zazní prohlášení Czechinvestu, člena obvodního zastupitelství v Praze, ministra průmyslu a obchodu a také stínového ministra průmyslu a obchodu.

00:10:58	Potvrzeno: Češka zemřela v Pákistánu (krimi) Česká horolezkyně Zuzana Hoffmanová zemřela při sestupu z dvanácté nejvyšší hory světa. V reportáži jsou použity soukromá videa a fotky a k smrti horolezkyně se vyjadřují kolegové a její sousedka, rodina odmítá s médii komunikovat. Příspěvek je podkreslen melancholickou hudbou.
00:12:57	Povodně: 10 let poté (bulvár/zajímavosti) Seriál uvozený vlastním logem se vrací k povodním, které postihly Českou republiku v roce 2002. Reportér si vybírá osoby z reportáží z roku 2002 s cílem vypátrat tytéž aktéry dnes. Následuje obrazové srovnání míst zasažených povodněmi se současným stavem.
00:16:51	Zběsilá honička Prahou (krimi) Policejní hlídka v Praze stíhala kradené vozidlo, u jehož řidiče bylo následně prokázáno užití omamných a psychotropních látek. Celá událost skončila havárií stíhaného vozidla, při níž však nebyly hlášeny žádná zranění. K incidentu se vyjadřuje mluvčí pražské policie a rovněž jeden z policejních příslušníků.
00:18:18	Přibývá lidí s maligním melanomem (spotřebitelský servis) V souvislosti s letním počasím upozorňuje reportáž na možný výskyt kožních onemocnění spojených s pobytem na slunci. V příspěvku jsou rozhovory s pacientkou, klimatologem a dermatologem, který následně v živém vstupu popisuje příznaky a případné důsledky tohoto onemocnění.
00:21:46	Sledujte s námi už za chvíli Upoutávka z úst moderátorů na nadcházející reportáže, následuje vteřinový prostřih loga Televizních novin.
00:22:07	Reklama Reklama je uvozená znělkou, ovšem chybí nápis reklama. Spoty: Axe, Vodafone
00:23:20	Slepá láska ji stála 16 miliónů (krimi) V reportáži je zachycen příběh ženy, která svému milenci postupně předala 16 miliónů korun. Podstatnou část obnosu zpronevěřila ve firmě, kde pracovala. Po zjištění, že její milenec byl podvodník, se ke svému činu doznala. Reportáž je podkreslena melancholickou hudbou a nechybí upozornění, že případy milenců-podvodníků jsou časté s odkazem na podobný případ z února loňského roku.
00:25:28	Myslel, že má štěstí, přitom kradl (krimi) Reportér v živém vstupu popisuje událost, kdy jeden důchodce odcizil z bankomatu hotovost, kterou tam zapoměla jistá žena. Proti tomuto činu staví jiný případ, kdy jiná žena donesla na policii 53 tisíc korun, které našla na ulici.
00:27:01	Exministrova firma před krachem (zpravodajství) Společnost Viamont, kterou vlastnil bývalý ministr dopravy Aleš Řebíček, vyhlásila úpadek. Reportáž je zaměřena na kontroverzní osobu Aleše Řebíčka a na napojení firmy Viamont na veřejné zakázky.
00:29:34	Třetina zmrzlin v Česku může obsahovat škodlivé bakterie (spotřebitelský servis) Potravinářská inspekce varuje spotřebitele, že každá třetí úřadem kontrolovaná zmrzlina byla před prodejem zákazníkovi minimálně jednou rozmrazena a zase zamrazena, z čehož vyplývají potencionální zdravotní rizika. V reportáži se k této zprávě vyjadřuje mluvčí potravinářské inspekce, hygienička a několik náhodně vybraných lidí.
00:31:14	Akrobati bez nervů a závratě (bulvár/zajímavosti) Reportáž si všímá nového fenoménu v Rusku, kdy mladí lidé šplhají po

	vysokých konstrukcích, aby následně bez jištění balancovali až v několika set metrové výšce na zábradlích či úzkých traverzách.
00:32:48	Už za chvíli Upoutávka z úst moderátorů na nadcházející reportáž, následuje vteřinový prostřih loga Televizních novin.
00:33:05	Šebrle na olympiádě vzdal (bulvár/zajímavosti) Reportáž je zaměřena na sportovní neúspěch českého atleta Romana Šebrleho, který musel kvůli zranění odstoupit z desetiboje už po první disciplíně. Je mu vytýkáno, že ačkoli o svém zranění věděl, jel na olympiádu a nepřepustil své místo zdravému náhradníkovi.
00:34:59	Paroubek podporuje Ratha (zpravodajství) V souvislosti se zamítnutím soudu nad propuštěním Davida Ratha vazby, se poslanec za LEV 21 Jiří Šlégr nechal slyšet, že v případě Rathova propuštění se za něj osobně zaručí. K tomu výroku se vyjadřuje šéf LEV 21 Jiří Paroubek, poslankyně za KSČM Marie Nedvědová a poslanec za ČSSD Jan Chvojka a několik náhodně vybraných lidí. Následně reportér v živém vstupu vysvětluje, co se s Davidem Rathem bude dít v následujících týdnech.
00:37:40	Gang zabíjí zvěř ve velkém (krimi) Na Vysočině řádí gang pytláků, který zabíjí lesní zvěř, aby její maso pravděpodobně prodával do restauračních zařízení. Kromě usmrcených lesních zvířat bylo v oblasti zaznamenáno zabíjení hospodářských zvířat. K události se vyjadřuje myslivec, majitelka restaurace a zemědělci.
00:39:40	Prázdninový inspektor: kemp Štílec (spotřebitelský servis) Pravidelný prázdninový seriál hodnotící české kempy a letoviska tentokrát zavítal do autokempu Štílec v jižních Čechách. Postupně se na kameru vyjadřují návštěvníci. Správce kempu a provozovatel restaurace. Kempu je udělena stříbrná hvězda.
00:41:15	Závěr Moderátoři upozorňují na nadcházející pořady TV NOVA (Farma, Noční televizní noviny).
00:41:38	Konec znělky Televizních novin

Graf 2

Televize NOVA vědomě rezignuje na snahu vytvořit takový pořad, který by důsledně mapoval politicko-ekonomicko-společenské dění tak, jak se například snaží média veřejné služby. V Televizních novinách ze dne 8. 8. 2012 figurují pouze tři reportáže, které bychom mohli zařadit ke klasickému zpravodajství. Konkrétně se jedná o příspěvky „**Czechinvest prohledává policie**“, „**Exministřova firma před krachem**“ a „**Paroubek podporuje Ratha**“. Ovšem i v těchto případech lze zaznamenat bulvární charakter zpráv. Jestliže reportáž o Czechinvestu se jeví v zásadě v pořádku v porovnání, co člověk od zpravodajství očekává, tak redaktoři se v příspěvku **Paroubek podporuje Ratha** zaměřili na mediálně vděčnou osobu Jiřího Šlégra (LEV 21) a zpráva působí bulvárně. Rovněž název reportáže je značně zavádějící.

Jednoznačně tak převažují zprávy týkající se problematiky trestných činů, nehod a černé kroniky (krimi), kterým bylo věnováno sedm reportáží z celkových 17 (do počtu reportáží není řazen přehled zpráv ani upoutávky na následující reportáže). Následovaly je zprávy bulvárního a společenského charakteru se čtyřmi příspěvky, spotřebitelský servis a zpravodajství měly shodně po třech reportážích (viz *Graf 1*). Podle celkové stopáže reportáží podle kategorií opět výrazně vedou kriminální zprávy (viz *Graf 2*).

Zpracovali: Vilma Hušková, Jan Poruba

Zasedání Rady 16 / poř.č.: 41

Dne: 04. - 05. září 2012

Identifikátor: 0641(2012)

zpracoval: Vít Jan

Věc:

CET 21 spol. s r.o.; Monitoring zpravodajství o kriminálních činech s identifikací romské etnicity - souhrnné hodnocení

Termín pro (vypravení) rozhodnutí Rady:

Návrh na usnesení Rady:

Rada se seznámila se souhrnnou zprávou o monitoringu příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období 1. ledna 2012 až 31. května 2012.

Usnesení Rady:

Rada se seznámila se souhrnnou zprávou o monitoringu příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období 1. ledna 2012 až 31. května 2012.

11-0-0

Přílohy:

Dokument (text materiálu, 21.8.2012, Souhrnné hodnocení - text);

Lustrum:

Monitoring zpravodajství o kriminálních činech s identifikací romské etnicity

Souhrnné hodnocení

Provozovatel: CET 21 spol. s r.o.

Program: NOVA

Pořad: Televizní noviny

Období: 1.1.2012 – 31.5.2012

Monitoring zpravodajství o kriminálních činech s identifikací romské etnicity se zaměřil výhradně na Televizní noviny, hlavní zpravodajskou relaci programu NOVA, v poměrně dlouhém časovém rozmezí pěti celých měsíců – tedy od 1. ledna 2012 do 31. května 2012. Na tomto rozsáhlém úkolu kontinuálně pracovali tři analytici analytického oddělení v červnu, červenci a srpnu letošního roku.

Prvním úkolem bylo vysledovat ve vysílání všechny reportáže, které se soustředily na informování o událostech kriminálního charakteru (násilné trestné činy, krádeže, loupeže), v nichž měli nějakou formou figurovat Romové, ať již jako útočníci, tak jako oběti. Do výběru byly zahrnuty i reportáže, v nichž nejsou Romové explicitně uvedeni, ale u nichž lze divácky dovodit, že je o Romech řeč, případně jsou zmíněni pouze obrazovou formou. Do výběru rovněž patří i příspěvky, které informují o událostech navazujících a souvisejících s tímto etnikem (pochody extremistů, protesty proti Romům, podpora střelce s kuší apod.).

Takto vybrané reportáže pak byly podrobeny analýze, zejména s ohledem na posouzení, zdali nedochází k porušení zákona č.231/2001 Sb. o rozhlasovém a televizním vysílání, a to zejména v oblasti těchto ustanovení:

- Utvrzování stereotypních předsudků týkajících se etnických, náboženských nebo rasových menšin - § 32 odst. 1 písm. j)
- Objektivita a vyváženost - § 31 odst. 2 a 3
- Podněcování k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení - § 32 odst. 1 písm. c)

Výsledky jednotlivých analýz jsou Radě předloženy v samostatných materiálech každého z analytiků, které jsou také předloženy k projednání na 16. zasedání Rady. Níže v tomto materiálu bude statistický přehled jednotlivých materiálů, popis metodiky jednotlivých analytiků, a stručný souhrnný kvantitativní výstup monitoringu.

Období: 1.1. – 20.2.2012

Analytik: Václav Nejedlý

Použitá metodika:

Rešerše relevantních příspěvků z Televizních novin v období leden-únor 2012 proběhla s využitím databáze plných textů v monitoringu Newton. Podle několika desítek

klíčových slov byly vyhledány všechny příspěvky, v nichž bylo jakýmkoli způsobem zmíněno romské etnikum, ať už pouze verbálně, obrazem i verbálně, nebo – jak bylo zjištěno dalším zkoumáním – pouze v obrazové složce. Celkem šlo v případě romské problematiky o 24 příspěvků, z nichž se 20 týkalo kriminality. Pro srovnání byly rovněž vyhledány všechny příspěvky v daném období, týkající se kriminality spáchané příslušníky majority (61 příspěvků). Reportáže týkající se Romů byly podrobeny komplexní analýze jednak jednotlivě, jednak s přihlédnutím k celkovému vyznění tématu v daném období. Monitoring probíhal na základě vlastního archivu záznamů Rady a s využitím prepisů plného textu příspěvků z monitoringu Newton.

Počet vyřešovaných reportáží celkově:	85
Počet reportáží s identifikací romského etnika:	
Kriminální tematika/Ostatní	20/4
Počet reportáží o kriminálních činech bez identifikace romského etnika:	61

Období: 21.2 – 10.4.2012
Analytik: Jan Vít

Použitá metodika:

K rešerši relevantních příspěvků za období počínající 21.2 a končící 10.4.2012 byly použity záznamy ze serveru, kterým rada disponuje. V předmětném období byly zhlédnuty všechny vysílané díly zpravodajské relace Televizní noviny, přičemž relevantní příspěvky byly vystřiženy a zařazeny k další analýze. Díky tomuto postupu bylo možno vysledovat i reportáže s latentní identifikací Romů – tzn. Romové byli například v záběrech, nicméně nebyli slovně označeni. Celkem bylo zjištěno 18 reportáží s explicitní či latentní identifikací romské etnicity. Explicitně jsou Romové označeni v 7 reportážích, přičemž ve 4 z těchto reportáží lze považovat Romy za oběti či pachatele kriminálního činu.

Pro srovnání byly vybrány z vysílání všechny reportáže týkající se kriminality obecně bez identifikace romské etnicity. Takových reportáží bylo ve sledovaném období zjištěno celkem 42.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, reportáže s identifikací Romů byly podrobeny analýze s využitím vystřižených záznamů ze serveru Rady, a dále s využitím plnotextových prepisů z archivu Newton.

Počet vyřešovaných reportáží celkově:	60
Počet reportáží s identifikací romského etnika:	
Explicitní identifikace/latentní identifikace	7/11
Kriminální tematika ¹ /Ostatní	14/4
Počet reportáží o kriminálních činech bez identifikace romského etnika:	42

---

¹ Včetně navazujících reportáží k dřívějším kauzám (např. Šluknovsko)

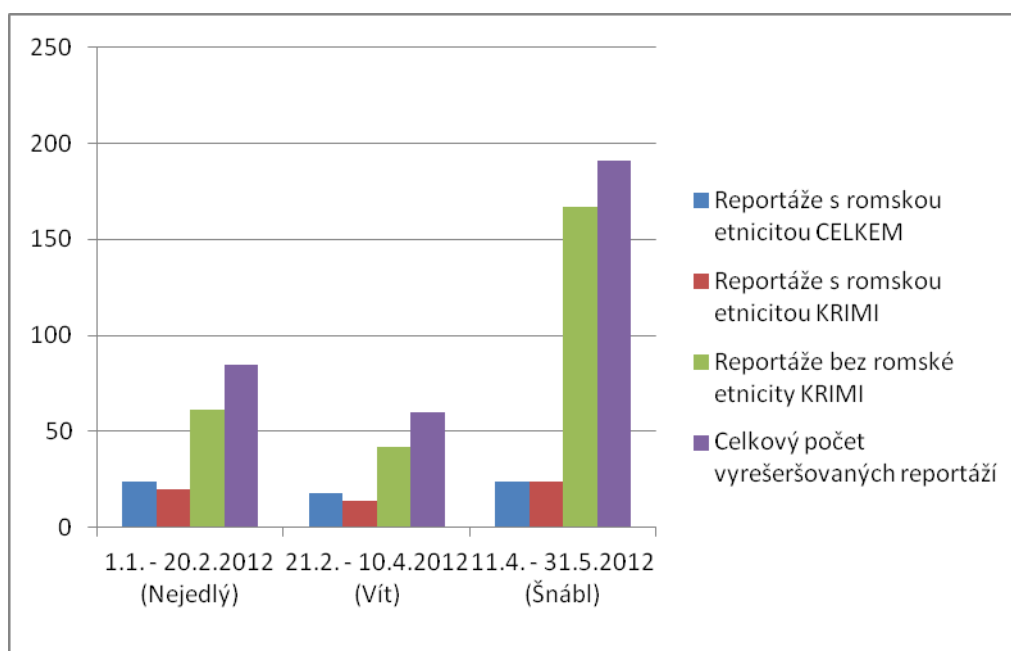
Období: 11.4. – 31.5.2012
Analytik: Vít Šnábl

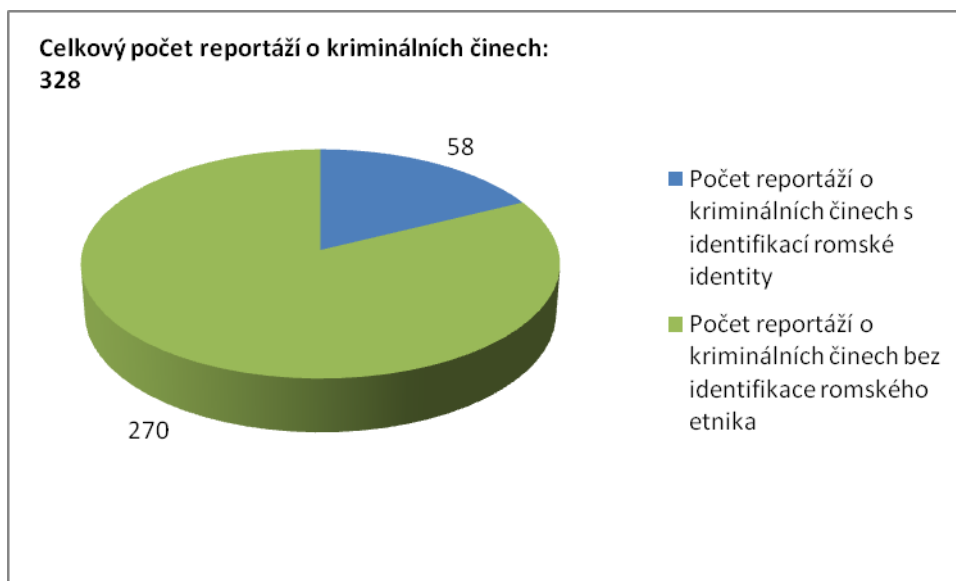
Použitá metodika:

Rešerše relevantních příspěvků z Televizních novin v období 11. dubna – 31. května 2012 proběhla s využitím databáze plných textů v monitoringu Newton v několika krocích. V prvním kroku byly vyhledány všechny příspěvky v Televizních novinách v dotčeném období (celkem 685 příspěvků). Podle anotací příspěvků byly z tohoto celku vybrány všechny příspěvky, které se mohly týkat tématu kriminality, přičemž posuzování tématu bylo velmi široké a minimálně restriktivní – touto rešerší získán byl podcelek 191 příspěvků. V rámci tohoto podcelku bylo uplatněno v plném textu příspěvků vyhledávání podle klíčových slov k nalezení příspěvků s identifikací romské etnicity. Okruh klíčových slov byl s přihlédnutím ke specifikům dotčeného období zvolen takto: Rom, romský, Cikán, cikánský, nepřizpůsobivý, vyloučený (sociálně), Břeclav, břeclovský, Šluknov, šluknovský. Vyhledávány byly všechny gramatické tvary klíčových slov. Sporné případy byly vyjasňovány orientačním monitoringem záznamů. Touto rešerší bylo vyhledáno 24 příspěvků z dotčeného období, které byly podrobeny komplexnímu monitoringu z hlediska zákona č. 231/2001 Sb. Zejména byla věnována pozornost dodržení povinností provozovatele vysílání podle § 31 odst. 3 a § 32 odst. 1 písm. c), i) zákona č. 231/2001 Sb. Monitoring probíhal na základě vlastního archivu záznamů Rady a s využitím přepisů plného textu příspěvků z monitoringu Newton. K označení příspěvků byly pracovními názvy příspěvků v monitoringu Newton.

Počet vyřešovaných reportáží celkově:	191
Počet reportáží s identifikací romského etnika:	24
Počet reportáží o kriminálních činech bez identifikace romského etnika:	167

Shrnutí:

Vzhledem k faktu, že každý z analytiků předkládá Radě svůj materiál se svým kvalitativním zhodnocením analyzovaných reportáží, bude toto společné shrnutí spíše kvantitativním přehledem nashromážděných dat. I tato data samotná totiž naznačují to, co mediální teorie a koneckonců i běžná praxe výběru témat do zpráv potvrzují – totiž že používání slov odkazujících na určitou odlišnou skupinu osob (s možností emotivního vnímání této skupiny diváky – například silniční piráti, kmotři, squatteři, Romové) je pro zpravodajství, nutně pracující s jistou mediální zkratkou, více než lákavé. Tento poznatek je možno podpořit poměrem, který zejména v prvních dvou sledovaných obdobích je mezi reportážemi s kriminální tematikou týkající se romského etnika a reportážemi s téže tematikou bez identifikace tohoto etnika. Zřejmě bychom, vzhledem k počtu Romů (odhady kolem 150 tisíc – 300 tisíc)² v poměru k celkovému počtu obyvatel, čekali, že reportáže o kriminalitě s identifikací romské etnicity budou tvořit přibližně 3% reportáží o kriminalitě celkově (pokud uvažujeme horní hranici odhadů počtu Romů v ČR). V jednotlivých obdobích ale reportáže o kriminalitě s identifikací romské etnicity tvoří 23,5% resp. 23,3% resp. 12,56%. I když není známo, jaké jsou podíly různých etnických skupin obyvatelstva v ČR na kriminalitě, ať již v pozici pachatelů či obětí kriminality, zdá se, že zaznamenané podíly příspěvků na dané téma v Televizních novinách ve spojitosti s Romy by mohly být neúměrně vysoké. Jediný tematicky relevantní údaj je odhad Českého helsinského výboru, který ve svém článku s názvem *Vězeňství z hlediska principů lidských práv z roku 2004*³ uvádí, že „...ČHV chtělo potvrdit, popř. vyvrátit odhady, které hovoří o tom, že téměř 1/4 vězňů jsou Rómové, což by byla skutečnost mimořádného významu pro další utváření politik a priorit v české společnosti a trestní justici. Anketní šetření bylo připraveno sociologem a konzultováno s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci. S představiteli Vězeňské služby probíhalo vyjednávání o podmínkách a formách jeho uskutečnění. Realizace ankety byla sice na konci roku 2004 Generálním ředitelstvím VS ČR odmítnuta s ohledem na kontroverznost problematiky etnicity a nedostatečnou podloženost a garanci metodické průkaznosti“. Tento odhad je již ovšem jednak poměrně staršího data, a také stále jde jen o

² Podle posledního Sčítání lidu v roce 2011 se k romské národnosti přihlásilo pouze 5199 osob (www.scitani.cz), nicméně dle odhadů (www.vlada.cz) je v ČR 150 000 – 300 000 občanů romské národnosti.

³ <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005033005>, staženo 27.8.2012

dohady, neboť přesná čísla pochopitelně neexistují. Odhad může sice trochu vysvětlit vysoké procento reportáží s romskou etnicitou, nicméně rozhodně není tak průkaznou hodnotou, která by toto vysoké procento a zejména i i zpravodajskou atraktivitu zpráv s identifikací etnicity zcela ospravedlnila.

Čísla dále dokazují, že pokud se jedná o zprávu o kriminálním činu s identifikací romského etnika (jako pachatele, oběti či jinak zapojeného účastníka), má tato zpráva větší potenciál být zprávu, která se objeví v médiích. Samotná čísla nelze označit za něco, co by naznačovalo jasné porušení zákona. Jde spíše o statistický popis trendu, kterým se v posledních letech ubírá televizní zpravodajství. Tento trend můžeme subjektivně hodnotit jako nešťastný, nicméně v intencích zákona s ním těžko lze něco dělat. Možnost odhalení průkazného porušení zákona tkví spíše v kvalitativních analýzách jednotlivých reportáží. K možnosti použití výše zjištěných čísel k prokázání například nevyváženého informování či utvrzování ve stereotypních předsudcích by bylo zapotřebí mnohem více dat (například detailní data o vyšetřované/vyšetřené kriminalitě v daném období) a zřejmě i v delším časovém období. Nicméně i přesto lze říci, že čísla mohou sloužit jako doplňková informace k budoucím analýzám či obecně práci Rady a Úřadu.

Rada se seznámila se souhrnnou zprávou o monitoringu příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období 1. ledna 2012 až 31. května 2012.

Zpracoval:

Jan Vít

Identifikátor: 0643(2012)

zpracoval: NEJEDLÝ Václav

Věc:

CET 21 spol. s r.o. - Nova; Monitoring zpravodajství Televizních novin o kriminálních činech s identifikací romské etnicity (období 1.1.-20.2.2012)

Termín pro (vypravení) rozhodnutí Rady:

Návrh na usnesení Rady:

Rada se seznámila s monitoringem příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období 1. ledna-20. února 2012.

A

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) a § 59 odst. 1–3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v platném znění, upozorňuje provozovatele CET 21 spol. s r.o., IČ 45800456, sídlem Kříženeckého nám. 1078/5, Praha 5, PSČ 152 00, na porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. i) zákona č. 231/2001 Sb., neboť odvysíláním pořadu Televizní noviny v období od 1. ledna do 20. února 2012, v němž byly opakovaně zařazeny účelově vybírané a zpracované informace o příslušnících romského etnika, se dopustil porušení povinnosti nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických nebo rasových menšin. Pořad Televizní noviny prezentoval ve sledovaném období v souvislosti s romským etnikem prakticky výhradně negativní informace, převážně ze sféry kriminality, a na rozdíl od kriminality většinové populace zde pachatele identifikoval etnicitou. Zobrazoval Romy výhradně jako problémovou menšinu z hlediska kriminálního nebo sociálního, označoval za Romy jedince tmavší pleti, bez ohledu na to, zda jde skutečně o Romy, respektive zda se jimi dotyční cítí být. Byla používána slovní spojení, díky nimž docházelo k automatickému spojování problematických situací a lokací s Romy (romská ubytovna atd.), bez ohledu na faktický stav věcí. V případě informování o střelbě v Tanvaldu byli účastníci incidentu označeni jako mladíci v reportáži (ze dne 1. ledna) z doby, kdy se předpokládalo, že jsou oběťmi. V okamžiku, kdy se začalo uvažovat o tom, že mohli být útočníky, identifikovala je televize verbálně jako Romy (reportáže ze dne 2., 3., 4., 5., 11. a 13. ledna). V pořadu Televizní noviny byly zařazeny rasistické výroky (neidentifikovaná osoba: „Můžu říct, že ten člověk jich zastřelil málo, poněvadž tady přepadávají normálně v pravý poledne tady v parku, že jo, lidi.“) bez jakékoli redakční korekce. Během informování o demonstracích na severu Čech dal pořad prostor k vyjádření výhradně extremistům a jejich sympatizantům, účastníkům protiromských demonstrací (reportáže z 8., 15. a 29. ledna). O problematice severních Čech bylo informováno tak (3., 8. a 15. ledna), že přítomnost romského etnika vyzněla jako jediná příčina složité sociální a bezpečnostní situace. Romové jsou dle sociologických studií majoritou vnímáni jako osoby zvýšeně náchylné k agresivnímu a kriminálnímu chování a k zneužívání sociálního systému, a zpravodajství televize Nova, bez zájmu o skutečný stav věci, přesně kopírovala předsudky většinové společnosti, nerozlišovala mezi jednotlivými skupinami Romů, natož mezi jednotlivci, nezabývala se otázkou obtížnosti určení etnického původu. Tím posílila negativní předsudečně stereotypní vnímání romské menšiny, což může podporovat a vyvolávat xenofobní a dokonce rasistické nálady ve společnosti. Vzhledem k nepopíratelnému faktu, že atmosféra ve společnosti, zejména na některých územích republiky, je z hlediska soužití s romskou menšinou značně problémová a vyhrocená tak, že dochází ke střetům a rovněž k útokům s rasistickým podtextem, je nutno hodnotit takový postup nejsledovanějšího zpravodajského pořadu za

obzvláště problematický, až nebezpečný. Rada stanovuje lhůtu k nápravě 7 dnů od doručení upozornění.

a

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) a § 59 odst. 1–3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v platném znění, upozorňuje provozovatele CET 21 spol. s r.o., IČ 45800456, sídlem Kříženeckého nám. 1078/5, Praha 5, PSČ 152 00, na porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. c) zákona č. 231/2001 Sb., neboť odvysíláním pořadu Televizní noviny, respektive způsobem informování o napadení rodiny ve Varnsdorfu v pěti reportážích ve dnech 5., 8., 15., 18. a 29. ledna 2012, se dopustil porušení povinnosti zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu barvy pleti nebo příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině. Pořad informoval o napadení rodiny, přičemž opakovaně uvedl, že pachateli byli Romové. Informoval o následných demonstracích ve Varnsdorfu, označil za viníky napjaté situace na severu Čech Romů. Nedal žádný prostor k vyjádření příslušníkům romské menšiny. Veškerý prostor k vyjádření místních obyvatel byl vyhrazen pro zástupce majority, kteří vyjadřovali své obavy z romského etnika. Pořad opakovaně inzeroval konání demonstrací, které sám nazval protiromskými. Autoři reportáží manipulativně a účelově použili informaci o úmrtí napadené ženy, neboť opakovaně dali její smrt do přímé souvislosti s romským útokem, přičemž skutečností je, že žena zemřela až několik dní po útoku, a to přirozenou smrtí na následky dlouhodobé těžké choroby. Pořad tak nepřinesl věcné zpravodajství o celé situaci, ale za použití zavádějících a zjednodušujících informací a nevyvážené prezentace problematiky přispěl k vyhocení situace na severu Čech. Zpracováním a řazením nepodložených, z kontextů vytržených a zavádějících informací, včetně účelové konstrukce o souvislosti smrti ženy a romského útoku, a svoláváním protiromských demonstrací, podněcoval pořad Televizní noviny k nenávisti vůči skupině obyvatel na základě jejich etnického původu, a to bez rozlišení jednotlivých osob, ale na základě principu kolektivní viny. Rada stanovuje lhůtu k nápravě 7 dnů od doručení upozornění.

Usnesení Rady:

Rada se seznámila s monitoringem příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období 1. ledna-20. února 2012.

11-0-0

A

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) a § 59 odst. 1–3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v platném znění, upozorňuje provozovatele CET 21 spol. s r.o., IČ 45800456, sídlem Kříženeckého nám. 1078/5, Praha 5, PSČ 152 00, na porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. i) zákona č. 231/2001 Sb., neboť odvysíláním pořadu Televizní noviny v období od 1. ledna do 20. února 2012, v němž byly opakovaně zařazeny účelově vybírané a zpracované informace o příslušnících romského etnika, se dopustil porušení povinnosti nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických nebo rasových menšin. Pořad Televizní noviny prezentoval ve sledovaném období v souvislosti s romským etnikem prakticky výhradně negativní informace, převážně ze sféry kriminality, a na rozdíl od kriminality většinové populace zde pachatele identifikoval etnicitou. Zobrazoval Romů výhradně jako problémovou menšinu z hlediska kriminálního nebo sociálního, označoval za Romů jedince tmavší pleti, bez ohledu na to, zda jde skutečně o Romů, respektive zda se jimi dotýční cítí být. Byla používána slovní spojení, díky nimž docházelo k automatickému spojování problematických situací a lokací s Romů (romská ubytovna atd.),

bez ohledu na faktický stav věcí. V případě informování o střelbě v Tanvaldu byli účastníci incidentu označeni jako mladíci v reportáži (ze dne 1. ledna) z doby, kdy se předpokládalo, že jsou oběťmi. V okamžiku, kdy se začalo uvažovat o tom, že mohli být útočníky, identifikovala je televize verbálně jako Romy (reportáže ze dne 2., 3., 4., 5., 11. a 13. ledna). V pořadu Televizní noviny byly zařazeny rasistické výroky (neidentifikovaná osoba: „Můžu říct, že ten člověk jich zastřelil málo, poněvadž tady přepadávají normálně v pravý poledne tady v parku, že jo, lidi.“) bez jakékoli redakční korekce. Během informování o demonstracích na severu Čech dal pořad prostor k vyjádření výhradně extremistům a jejich sympatizantům, účastníkům protiromských demonstrací (reportáže z 8., 15. a 29. ledna). O problematice severních Čech bylo informováno tak (3., 8. a 15. ledna), že přítomnost romského etnika vyzněla jako jediná příčina složité sociální a bezpečnostní situace. Romové jsou dle sociologických studií majoritou vnímáni jako osoby zvýšeně náchylné k agresivnímu a kriminálnímu chování a k zneužívání sociálního systému, a zpravodajství televize Nova, bez zájmu o skutečný stav věci, přesně kopírovala předsudky většinové společnosti, nerozlišovala mezi jednotlivými skupinami Romů, natož mezi jednotlivci, nezabývala se otázkou obtížnosti určení etnického původu. Tím posílila negativní předsudečně stereotypní vnímání romské menšiny, což může podporovat a vyvolávat xenofobní a dokonce rasistické nálady ve společnosti. Vzhledem k nepopíratelnému faktu, že atmosféra ve společnosti, zejména na některých územích republiky, je z hlediska soužití s romskou menšinou značně problémová a vyhrocená tak, že dochází ke střetům a rovněž k útokům s rasistickým podtextem, je nutno hodnotit takový postup nejsledovanějšího zpravodajského pořadu za obzvláště problematický, až nebezpečný. Rada stanovuje lhůtu k nápravě 7 dnů od doručení upozornění.

11-0-0

a

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) a § 59 odst. 1–3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v platném znění, upozorňuje provozovatele CET 21 spol. s r.o., IČ 45800456, sídlem Kříženeckého nám. 1078/5, Praha 5, PSČ 152 00, na porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. c) zákona č. 231/2001 Sb., neboť odvysíláním pořadu Televizní noviny, respektive způsobem informování o napadení rodiny ve Varnsdorfu v pěti reportážích ve dnech 5., 8., 15., 18. a 29. ledna 2012, se dopustil porušení povinnosti zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu barvy pleti nebo příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině. Pořad informoval o napadení rodiny, přičemž opakovaně uvedl, že pachatelé byli Romové. Informoval o následných demonstracích ve Varnsdorfu, označil za viníky napjaté situace na severu Čech Romy. Nedal žádný prostor k vyjádření příslušníkům romské menšiny. Veškerý prostor k vyjádření místních obyvatel byl vyhrazen pro zástupce majority, kteří vyjadřovali své obavy z romského etnika. Pořad opakovaně inzeroval konání demonstrací, které sám nazval protiromskými. Autoři reportáží manipulativně a účelově použili informaci o úmrtí napadené ženy, neboť opakovaně dali její smrt do přímé souvislosti s romským útokem, přičemž skutečností je, že žena zemřela až několik dní po útoku, a to přirozenou smrtí na následky dlouhodobé těžké choroby. Pořad tak nepřinesl věcné zpravodajství o celé situaci, ale za použití zavádějících a zjednodušujících informací a nevyvážené prezentace problematiky přispěl k vyhrocení situace na severu Čech. Zpracováním a řazením nepodložených, z kontextů vytržených a zavádějících informací, včetně účelové konstrukce o souvislosti smrti ženy a romského útoku, a svoláváním protiromských demonstrací, podněcoval pořad Televizní noviny k nenávisti vůči skupině obyvatel na základě jejich etnického původu, a to bez rozlišení jednotlivých osob, ale na základě principu kolektivní viny. Rada stanovuje lhůtu k nápravě 7 dnů od doručení upozornění.

11-0-0

Přílohy:

Dokument (text materiálu, 22.8.2012, analýza); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.02.08@19.30@Pořad zatčení podvodníka, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.29@19.30@Pořad útok ve varnsdorfu - demonstrace 3, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.18@19.30@Pořad útok ve varnsdorfu 2 + vyplácení soc.dávek, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.02.16@19.30@Pořad zadržení pachatele mačetového útoku, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.15@19.30@Pořad útpk ve varnsdorfu - demonstrace 2, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.14@19.30@Pořad napadení v zastávce u brna, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.13@19.30@Pořad střelba v tanvaldu 5, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.12@19.30@Pořad emaily urážející Romy, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.11@19.30@Pořad rekonstrukce střelby v tanvaldu 2, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.10@19.30@Pořad rekonstrukce střelby v tanvaldu, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.10@19.30@Pořad exekuce v karlových varech, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.08@19.30@Pořad útok ve varnsdorfu - demonstrace, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.08.08@19.30@Pořad požár ubytovny v rychnově, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.07@19.30@Pořad útok ve varnsdorfu 2, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.06@19.30@Pořad neplatiči ve vsetíně, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.05@19.30@Pořad útpk ve varnsdorfu, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Fanda@2012.01.01@19.30@Pořad střelba v tanvaldu, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.04@19.30@Pořad střelba v tanvaldu 4, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.03@19.30@Pořad střelba v tanvaldu 3, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.02@19.30@Pořad střelba v tanvaldu 2, resp. část pořadu); Dokument (analýza pořadu, 24.8.2012, vozovatelé@TV@CET 21 spol. s r.o@Nova@2012.01.01@19.30@Pořad výtržníci - silvestr, resp. část pořadu);

Lustrum:

Provozovatel: CET 21 spol. s r.o.

Program: Nova

Předmět analýzy: Romská etnicita prezentovaná ve zpravodajských příspěvcích pořadu Televizní noviny v období leden-únor 2012

Motto: „V převážné většině případů naše vnímání neprobíhá od pozorování k definování, ale od předem vytvořené definice události k jejímu pozorování. V rozlehlém, komplexním a zmateném světě vnímáme pouze to, co pro nás nadefinovala naše kultura se svými stereotypy.“ (Walter Lippmann, 1922).

Úvod:

Obraz příslušníků romské etnicity v současném masmediálním diskursu vychází ze základního prizmatu: Pohled na Romy je zúžen výhradně do perspektivy majoritní společnosti. Existuje jasně daný, majoritou většinově sdílený model chování, vyjadřování, uvažování, vzhledu a jednání – a vše je hodnoceno podle toho, jak dalece se tomuto „našemu“ ideálu vystupování menšiny blíží nebo jak mnoho se od něho liší, přičemž jde o přímou úměru v procesu divácké sympatizace nebo odmítnutí. Přitom tento středobod ideálního civilizovaného člověka je pouhou naší subjektivní fikcí, stejně „legitimní“, jako je model chování jakýkoli jiný, třeba pro naši kulturu sebenepochopitelnější či sebeodpudivější. Problémem je, že v praxi televizního zpravodajství je zpravidla Rom diferencován svým vztahem k většině, nikoli sebou samým jako zcela svobodnou bytostí, nepodléhající ve skutečnosti žádné povinnosti přizpůsobovat se tomu, co je většinou právě v dané době z rozličných důvodů považováno za správné. Výrazem této pozice je etnocentrismus, tedy aplikování norem vlastní kultury na kultury odlišné a jejich posuzování podle většinových hodnotových měřítek. Stereotypní uvažování majoritní populace je pak základní překážkou na cestě k nezaujatému přístupu k minoritám. Předsudečné stereotypy fungující v širokou veřejností sledovaných mediálních výstupech jsou nesmírně nebezpečné, neboť výrazně posilují zažitá přístupy většinové populace, a tak přispívají k sociálnímu a kulturnímu vylučování skupin, které jsou v každodenním životě znevýhodňováni svou jinakostí. Ta je v případě Romů umocněna jejich většinou nezaměnitelnou fyzickou odlišností, která je ostře stigmatizuje.

V současné době žije v České republice dle odhadu etnografů asi 150 tisíc Romů, i když tyto odhady se navzájem značně liší. V tomto počtu se však každopádně skrývají nejrůznější romské skupiny, výrazně se od sebe lišící společenským postavením, jazykově, kulturně, historicky. Jejich vzájemné odlišnosti jsou výraznější, než rozdíly uvnitř většinové české populace. Uvádění etnicity u aktérů různých zpravodajských příspěvků (v kontextu dané problematiky zejména s kriminální tematikou) je tedy v případě Romů stejně nesmyslné, ne-li nesmyslnější, než by bylo uvádění etnicity v případě pachatelů trestné činnosti z řad majority.

T. A. van Dijk již na přelomu tisíciletí uvedl některé rysy definující prezentaci menšin v médiích. Uvádíme je zde, neboť po analýze dvou měsíců vysílání pořadu Televizní noviny lze konstatovat, že jsou výstižnou charakteristikou zpravodajské praxe televize Nova:

- *Řada témat dominujících informování o menšinách je přímo nebo volněji spojována s problémy a obtížemi nebo ohrožováním dominantní kultury, jejich hodnot, zájmů a cílů.*

- *Etnické menšiny jsou důsledně popisovány z pohledu bílé majoritní populace, jejímž autoritám je poskytováno více prostoru a jsou prezentovány důvěryhodněji než mluvčí minorit.*
- *Témata relevantní pro každodenní život etnických skupin, jako je práce, bydlení, zdraví, vzdělání, politický život a kultura, stejně jako diskriminace v těchto oblastech, jsou diskutovány jen zřídka, pokud nevedou k „problémům“ společnosti jako celku nebo nevyvolávají senzaci.*
- *Prezentace rasismu vůči těmto skupinám je systematicky podprezentována, redukována na případy diskriminace jedinců nebo připisována malým pravicovým skupinám a situována do chudých oblastí. Rasismus elit nebo institucí je diskutován zřídka.*
- *Mnoho významů ve zpravodajství o etnických menšinách není vyjádřeno explicitně, ale kvůli sociálním normám jsou sdělovány tzv. mezi řádky, na rovině latentního obsahu, konotací nebo odkazů k obecně rozšířeným konceptům. Typickým problematickým případem je prezentování událostí jako příběhů o Nás a o Nich. Negativní reprezentace druhých funguje jako zdroj negativních mentálních modelů, stereotypů o druhých, a nepřímo reprodukuje rasismus. Tak vzniká tzv. nový rasismus. Ten nevidí příslušníky minorit jako podřadné nebo špatné, ale jako „jiné“.*
- *Ačkolí se na první pohled taková sdělení snaží být politicky korektní a demokratická, marginalizují členy minoritních skupin a podílí se na jejich sociální exkluzi stejně jako rasismus „klasický“. Formy nového rasismu jsou subtilní symbolické diskriminační praktiky, udržované sociálně sdílenými reprezentacemi jako jsou stereotypy, předsudky a ideologie.*

Analyzovaný pořad Televizní noviny prezentuje v souvislosti s romským etnikem prakticky výhradně negativní informace, převážně ze sféry kriminality, a na rozdíl od kriminality většinové populace zde pachatele identifikuje etnicitou, zabývá se těmito případy opakovaně a opakovaně zdůrazňuje romský původ domnělých nebo skutečných pachatelů, opakovaně předjímá možné nepokoje v citlivých lokalitách a inzeruje konání protiromských demonstrací, dává prostor rasistickým vyjádřením, které nijak nekoriguje, zobrazuje Romy výhradně (bez jediné výjimky) jako problémové jedince z hlediska kriminálního nebo sociálního, označuje za Romy jedince tmavší pleti, bez ohledu na to, zda jde skutečně o Romy, respektive zda se jimi dotčení cítí být. Jsou používána slovní spojení, jejichž vinou dochází k automatickému spojování problematických situací a lokací s Romy (romská ubytovna atd.) bez ohledu faktický stav věcí. Ze všech 24 příspěvků, týkajících se Romů, nebylo možné ani jeden vyhodnotit jako pozitivní. I ty, které byly vyhodnoceny jako neutrální, souvisejí s nějakou problematickou oblastí (sociální dávky). Běžný divák, který přichází do styku s romskou etnicitou spíše výjimečně, čerpá poznatky o ní prakticky výhradně z médií. Z vysílání Novy vychází obraz Romů jako stoprocentně negativní. Tuto situaci nelze považovat za objektivní obraz reality, ale za účelovou dehonestaci jedné skupiny obyvatel, která se liší od většinové společnosti tmavší barvou pleti a je televizí ohodnocena jako kategorie Romové. V případě, že jsou v negativních souvislostech zobrazováni příslušníci majority, nikdy nezazní slovní spojení typu Češi přepadli babičku. Např. v případě střelby v Tanvaldu se hovoří o střetu důchodce a Romů. Přirozené by přitom bylo vyjádření v rámci jednotné kategorizace, tedy v tomto případě mluvit o střetu mladíků a důchodce. Případně potom o střetnutí Čecha a Romů – potom by ovšem titulek vypadal jako příliš „rasově zbarvený“. Přitom slyšíme-li o důchodci a Romech, je informační hodnota stejná – každý si představí Čecha a Romy. Účinek je stejný, jen je ho dosaženo zdánlivě korektními prostředky.

Nevyváženost je zřejmá. Nova ve svém zpravodajství vede jasnou hranici mezi romským a neromským etnikem, reálně poškozují Romy tím, že v jejich případě téměř vždy pečlivě identifikuje jejich (skutečnou nebo domnělou) etnicitu, klade důraz na romský původ aktérů zejména v případě pachatelů trestných činů. Nevyužívá možnost vnímat Romy v kategorii MY, nerozlišovat etnický původ a zobrazovat jednání člověka-Roma a jakéhokoli jiného člověka stejnou optikou a stejným způsobem. Klade naopak důraz na existenci toho, co

nazýváme romskou problematikou, nicméně zároveň tuto problematiku zcela ignoruje v rovině kulturní, historické, sociálně-ekonomické, ignoruje problémy identity Romů, jejich jazyka, tradic, nebo národní emancipace, a v neposlední řadě ignoruje odlišnosti v rámci samotného romského etnika. Všimá si Romů výhradně v momentech, kdy jejich existence tak či onak „obtěžuje“ většinovou společnost. Redukuje romskou problematiku prakticky výhradně na oblast kriminality. Zpravodajství Novy má etnocentrickou povahu, vybírá a interpretuje události srozumitelné a zajímavé pro úhel pohledu většinové kultury, jejímž prizmatem události přijímáme a vyhodnocujeme. Nova tedy prezentuje tzv. heterostereotypy - stereotypy týkající se cizích skupin. Tento postoj, jímž potvrzuje platnost Burtonova výroku (2001), že *každá komunikace vychází z hodnot podavatele*, významně přispívá k soustavnému prohlubování mentální separace majoritní společnosti, vyznačující se intolerancí ke všem projevům odlišnosti, vnímaných ne jako obohacení, ale jako nepřizpůsobivost, která znepokojuje, obtěžuje a ohrožuje. Televize Nova vychází způsobem informování o Romech vstříc „ontologické jistotě“ svých diváků, prezentuje to, co očekávají a chtějí slyšet. Zjednodušení je zde ovšem za hranicí únosnosti, za hranicí mezi informací a dezinformací, komunikace vychází z elitářsky majoritních prizmat a v rámci informování o Romech používá jednak jednotlivé účelové lži, jednak – při zhodnocení dvouměsíčního období - vybírá a zpracovává události tak, že celkovým výstupem je neobjektivní, účelový a pokřivený obraz skutečnosti, který podporuje růst xenofobních a extremistických nálad ve společnosti.

Etnicita a zákon o vysílání

V úvodu zmíněné kontexty nastiňují obecnou rovinu problematiky soužití majority a menšin, v jejímž rámci se pohybuje i specifická problematika zobrazování příslušníků romského etnika v televizním zpravodajství. Samotné vyhodnocení pořadu Televizní noviny bylo pochopitelně provedeno bez jakéhokoli příklonu k jakékoli názorové rovině širokého spektra teoretických možností uchopení celé problematiky, včetně různých představ o možných způsobech prezentace menšin v médiích. Zpravodajství bylo vyhodnocováno striktně na základě znění zákona o vysílání.

Tento zákon pracuje v souvislosti s obrazováním etnických a rasových menšin mj. s pojmem „stereotypní předsudky“. Pro potřeby analýzy bylo nutno stanovit výklad tohoto pojmu, aby bylo možno posoudit, zda se tento jev ve vysílání objevuje.

Předsudek je podle Velkého sociologického slovníku (1996) negativní postoj k určité skupině osob, který má ospravedlnit jejich diskriminaci, a to nikoli na základě jejich osobních vlastností, ale kvůli členství v dané skupině. Je charakterizován názorovou strnulostí a může být spojen s projekcí, kdy na určitou skupinu projektujeme své vlastnosti, s nimiž nejsme spokojeni. Předsudek je určitým zobecněním, podle něž určitá skupina lidí má nižší hodnotu než my sami, a tento postoj je brán jako apriorně daný.

„Ve vztahu majoritní populace vůči romské menšině lze nalézt časté stereotypně negativní vnímání této minority jako nějakým způsobem problémové, což vedlo k utvoření sociální distance mezi majoritou a minoritou. Ta je samozřejmě spojena s xenofobií a interetnickým napětím, jehož následkem se pak logicky staly (latentní i explicitní) interetnický konflikt a xenofobie. Negativní vztah k Romům je v majoritní společnosti zakořeněn, přičemž řada příčin této averze má souvislost s předpokládanou asocialitou Romů. Romům je vytýkána především kriminalita, časté je přesvědčení většiny, že se Romové snaží vyhýbat poctivé práci, snaží se žít příživnicky, usilují o zneužívání sociálních dávek, a když pracují, jsou nespolehliví, neukáznění a odborně nezpůsobilí, a tím nepoužitelní pro značnou část možných pracovních profesí. Dalšími negativními aspekty jsou údajné zneužívání sociálních sítí a výhod z nich plynoucích, pocit majority, že Romové nechtějí akceptovat většinovou kulturu (např. svojí častou školní absencí či třeba jinými reprodukčními zvyklostmi) nebo

přesvědčení, že se Romové dosud nevzdali použití fyzické síly jako argumentu. Majoritní populaci dále vadí romská hlučnost, špatné sousedské vztahy, nízká kvalifikace, lenost, nečestnost či prostituce.“ (Kazimír Večerka, 1999).

Pod civilizační slupkou verbální tolerance existuje v české společnosti velmi ostrá hranice mezi tím, co je normální a co je nežádoucí, znamenající jasné vydělení určitých skupin, xenofobní intoleranci, vedoucí k sociální, psychologické a fakticky celkové segregaci určitých skupin obyvatelstva, které nejsou dostatečně zdatné ve smyslu akceptace nároků současných sociálních trendů. Pohled na tyto skupiny, potažmo jednotlivce do nich z těch či oněch důvodů zařazované, vychází v televizním zpravodajství na Nově z přednastavených výchozích postojů, a je tak přizpůsobován zjednodušenému obrazu menšiny vytvářenému zvýrazňováním a zdůrazňováním odlišností a s nimi spojených situací, vnímaných většinovou společností více či méně oprávněně jako problémové. O předsudečných stereotypy je tedy na místě hovořit v situaci, kdy zpravodajský pořad filtruje prezentaci událostí z oblastí menšinové kulturní a sociální reality zjednodušujícím prizmatem žurnalistů, kteří vidí svět tak, jak jim velí jejich kultura, předkládají divákům z široké problematiky to, co vybrali na základě úzkých hodnotových projekcí, a ve formě, kterou naše kultura dávno hluboce stereotypizovala a zbavila přímé a předsudky nezatížené informační hodnoty.

Nebezpečím je, že ve společnosti zakořeněné předsudečné stereotypy, které výrazně spoluutvářejí vztah majority k minoritě, vycházejí do značné míry právě v nastavení masmediálního diskursu. Ten totiž vytváří obecné povědomí o etnických i jiných menšinách, neboť, konkrétně v případě Romů, má s nimi osobní hlubší zkušenost minimum příslušníků majority, a minimum jich také vyhledává alternativní informační zdroje. Sledovanost pořadu Televizní noviny je velmi značná, v období 1. ledna – 20. února 2012 to bylo denně v průměru cca 2 100 000 diváků, tj. více než poloviční část koláče všech televizních diváků. Není předmětem hodnocení fakt, že televize Nova, jako každé bulvární médium, komunikuje se svými klienty účelově právě prostřednictvím všeobecně sdílených stereotypů. Skutečností je, že v oblasti zobrazování menšin má tento přístup specifické konotace. Pokud jde o stereotyp např. o hloupých policistech, je takové chování z hlediska zákona o vysílání nepostižitelné, neboť zde není stanovena povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu profesní příslušnosti, ani není zakázáno vysílat pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se policistů. Zákon č. 231/2001 Sb. však jednoznačně zakazuje vysílat pořady, které mohou podněcovat k nenávisti z důvodu barvy pleti či příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, a rovněž pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických nebo rasových menšin. Zákon je v tomto případě možno označit za moudrý, neboť stereotypy obecně nejsou záležitostí a priori negativní, ale tvoří přirozenou součást našeho myšlení a umožňují nám rychlou a ve většině případů efektivně zjednodušenou orientaci ve světě, jsou „konstitutivním prvkem sociální konstrukce reality“ (Burton, Jiráček, 2001). Ovšem v případě, kdy se stereotypní vnímání týká sociokulturních či etnických menšin, stává se živnou půdou zevšeobecňujícího hodnocení a následné diskriminace příslušníků těchto skupin bez ohledu na jejich skutečné individuální osobnostní hodnoty. Stereotypy a potažmo předsudky většinové společnosti, jejíž názorové ukotvení je stále více formováno masmédiem, jsou základem rasismu, ať už otevřeného, nebo (v současné evropské realitě častějšího) rasismu latentního.

V celé věci jde v podstatě čistě o základní požadavek na objektivitu a vyváženost, který je vždy základem hodnocení televizního zpravodajství. Na případy, kdy jde o otázky národnostní nebo etnické, v jejichž rámci mají neobjektivita a nevyváženost specifické a společensky velmi nebezpečné dopady, pamatuje zákon příslušnými ustanoveními. V rámci prezentace romské problematiky na televizi Nova v analyzovaném období tato objektivita a vyváženost chybí. Četnost informací o romské kriminalitě (ze všech „kriminálních“ příspěvků více než pětina) nepochybně vedou k posílení základního stereotypu o větší náchylnosti Romů k páčání trestné činnosti. Nicméně není možno zhodnotit, zda tento obraz skutečně odpovídá podílu Romů na celkové kriminalitě, neboť oficiální statistiky tohoto druhu

k dispozici nejsou. Rozhodující je, že způsob, jakým je informováno o kriminalitě majority, se výrazně liší od způsobu, jakým je informováno o případech kriminality menšinové, přičemž tento nepoměr platí i v případě příspěvků týkajících se jiných oblastí života.

Reportáže v Televizních novinách v období leden – únor 2012 *(Kompletní přehled reportáží viz příloha)*

K metodice výběru relevantních příspěvků: Jedná se buď o reportáže, v nichž jsou Romové jednoznačně identifikováni verbální složkou příspěvku, nebo v nichž jsou identifikovatelní obrazově na základě většinovou společností obecně sdílených představ o specifičnosti jejich fyzických znaků. O Romech je v této analýze pojednáno jako o etniku, přestože někteří antropologové s chápáním Romů jako etnika nesouhlasí. Určité zjednodušení a svým způsobem rovněž i jistá míra stereotypizace, které z takového přístupu plynou, jsou v rámci zpracování mediální analýzy nutné a akceptovatelné.

Je možné, že do analýzy nejsou zařazeny příspěvky, v nichž vystupují Romové, kteří nebyli verbálně označeni za Romy a postrádají fyzické rysy odpovídající většinové představě o romském etniku, ačkoli oni sami se jako Romové mohou vnímat. Tato situace je ovšem přímým důsledkem základního problému celé situace - jako Romy nevnímáme jedince, kteří žijí rozptýleni ve společnosti a jsou sociálně adaptováni, ale redukuje celou menšinu na tu část, která je z hlediska majority transparentně „nepřizpůsobena“.

Je překvapivé, jak jednoznačný závěr plyne ze zhodnocení celkového vyznění všech lednových a únorových příspěvků, týkajících se romské etnicity. Téměř ve všech reportážích jsou Romové vykresleni jako pachatelé trestné činnosti, případně výtržníci či neplatiči nájemného atd., zkrátka jako problémová menšina ohrožující poklidný život většiny. Výstup směrem k divákovi je zřejmý – Romové jsou ohrožením, je třeba se jich bát, mít se před nimi na pozoru. Zajímavé je, že naopak žádná reportáž se nevěnuje pocitu ohrožení ze strany Romů, strachu z rasismu většinové společnosti, který je intenzivně přítomen např. v romských periodikách. Romové jsou na Nově prezentováni jako lidé na okraji společnosti, přičemž není žádná snaha prezentovat příčiny toho, proč vůbec existují ony „okraje společnosti“. Tím vzniká dojem, že jediným správným postojem k životním hodnotám je postoj majority, a že nekompatibilita většinové a menšinové mentality v řadě oblastí každodenní existence je problémem, za nějž nesou veškerou odpovědnost ONI, ačkoli MY děláme, co můžeme.

Statistika:

Valence zpravodajských příspěvků o Romech

celkem	24	100%
pozitivní	0	0%
neutrální	4	17%
negativní	20	83%

Tematické zarámování zpravodajských příspěvků o Romech

celkem	24	100%
kriminalita	20	83%

sociální problematika	2	8,5%
ostatní	2	8,5%

Z 26 příspěvků, týkajících se romské etnicity, nemá ani jeden pozitivní vyznění. 83% reportáží ukazuje Romů v negativním světle, 17% v neutrálním. Přitom hodnocení bylo provedeno velmi „shovívavě“ k pojmu negativní – do neutrálních byl zařazen např. i příspěvek o výplatě sociálních dávek, ačkoli častá závislost Romů na sociálním systému je přesně tím tématem, které je majoritou vnímáno velmi citlivě a je součástí typických stereotypů. Lze říci, že prakticky 100% příspěvků o Romech prezentuje nějakou majoritou negativně a stereotypně vnímanou tematickou oblast a že celkové vyznění reportáží jednoznačně vyvolává dojem: Rom = problém. Výrazně převažují reportáže spojující Romů s kriminalitou. Kriminální případy, v nichž Romové figurují jako pachatelé, jsou často opakovaně zmiňovány v několika po sobě jdoucích reportážích.

Negativní obraz Romů je přítomen i v reportážích zdánlivě neutrálních, reflektujících např. sociální problematiku. Nebylo zaznamenáno, že by se pořad Televizní noviny někdy zajímal o příčiny sociální situace menšin, nebo o kontexty konkrétní situace v té či oné lokalitě, pouze informacemi např. o neplatičích nájemného, doprovázených zpravidla obrazovou složkou prezentující nepořádek, špínu, osoby tmavší pleti, kteří mluví špatnou češtinou, jsou neupravení a špatně oblečení, nadměrně gestikulují atd. Zajímavý je účinek reportáže o policistovi potrestaném za posílání anekdot o Romech - v kontextu se stálým negativním zobrazováním Romů má taková reportáž de facto opět účinek vůči Romům negativní - vyvolá dojem formulovaný obvykle slovy typu „vždyť oni takoví opravdu jsou, a ještě se to navíc nesmí ani říkat nahlas!“ Paradoxně tak může vznikat dojem, že Romové zneužívají sociální systém a páchají trestnou činnost, a jsou ještě navíc chráněni a protěžováni elitami a je jim nadřazováno v médiích. To může vést k dalšímu růstu napětí směrem k menšinovému etniku. Romové nejsou zkrátka nikdy prezentováni jako „normální“ lidé, ale vždycky jako někdo, na kom je něco – to či ono – zvláštního.

Shrnutí:

Celkové zhodnocení:

Za dané období 2 měsíců lze konstatovat: I na poměrně malé ploše dvou měsíců lze zaznamenat jasnou předsudečnou stereotypizaci tématu.

Podstatou problému je základní dělení na kategorie MY a ONI. Pokud bude přítomno, nelze vysílání považovat za prosté rasistických předsudků. Obyvatelé České republiky se v reportážích televize Nova dělí na dvě kategorie: MY, tedy bílí Češi, jejichž etnicitu není třeba zmiňovat ani s ní jinak pracovat, natož ji nějak zdůrazňovat. V rámci této skupiny je možno dále rozlišovat, např. dle pracovní funkce, věku, pohlaví nebo sociálního postavení: ředitel zpronevěřil, důchodce se bránil, mladík přepadl, žena ukradla. Pokud je ovšem pachatelem nějaké trestné činnosti osoba z druhé skupiny, potom nezáleží na tom, co dotyčný vykonává za funkci nebo jaké má sociální postavení, ale je definován pouze označením etnicity: Rom. Vzniká tak absurdní kategorizace občanů na skupiny jako úředník, řidič, poslanec, důchodce, dívka, Rom (případně romský mladík atd.). Nabízí se otázka, zda v tomto pojetí jsou vnímáni Romové jako lidé, nebo zda se jedná o nějakou speciální kategorii. Označení Rom je dostatečné, víme, co si máme myslet, psychologická injekce skupinové viny a rasového předurčení zde v latentní podobě funguje spolehlivě. Vznikají tak pozoruhodné situace, kdy jsou v jedné reportáži uvedeny popisky „postřelený Rom“ a vzápětí „starosta Tanvaldu“. Ekvivalentem (který se ovšem v reálu nevyskytuje) by byly popisky

„postřelený Čech“ a „starosta Tanvaldu“. Skutečnost, že popiska „postřelený Čech“ by na většinu diváků působila nepřírozně, zatímco „titulek „postřelený Rom“ je vnímán s naprostou samozřejmostí, signalizuje, jak dalece jsou stereotypy ve vysílání i ve společnosti zakořeněny. Zákon ovšem neřeší, do jaké míry jsou stereotypy zakořeněny ve společnosti. Je lhostejno, zda Nova ve svém vysílání odráží rasistické nálady, které ve společnosti existují a jsou jí obecně tolerovány, nebo zda tyto nálady úmyslně či neúmyslně sama vytváří. Zákon jasně vyžaduje, aby vysílání bylo takových předsudků prosto. A z tohoto hlediska je nutno konstatovat, že ve vysílání prokazatelně jsou. Zatímco „normální člověk“ je charakterizován funkcí, „ten druhý“ je charakterizován právě a jen svou „jinakostí“. Starosta a Rom. Vyvážené označení by samozřejmě bylo Starosta Tanvaldu a postřelený truhlář, student nebo třeba nezaměstnaný. Nebo Postřelený Rom a český starosta Tanvaldu. Takto se spojení titulků blíží spíše kategorizaci „správce polesí“ a „postřelený pes“.

Stejně tak v jiné reportáži: V Tanvaldu se střetli důchodce a dva Romové. Tedy člověk jistého věku a něco zřejmě jiného než člověk. Bylo by možno očekávat, že se střetli např. dva mladíci a důchodce. Opět: „Člověk (MY) je charakterizován svým věkem (důchodce), kdežto ONI jsou charakterizováni opět oním kouzelným slůvkem, které jaksí vše vysvětluje. Pozoruhodná je samozřejmost, s jakou z informace plyne, že onen důchodce nebyl Rom. Nesmyslnost titulku je zřejmá z pouhé logické úvahy nad podobou titulku v případě, že by důchodce byl též Romem. Potom by titulek musel znít „V Tanvaldu se střetli dva Romové s romským důchodcem“ (!). Titulek použitý Novou je zjevně rasistický. V případech, kdy není pachatelem Rom, Nova etnicitu neuvádí. Titulek by nikdy nezněl „V Tanvaldu se střetli dva Češi s důchodcem“. Zastřeleným mladíkem byl ovšem Rom. V okamžiku, kdy vše nasvědčovalo, že tento Rom je zřejmě obětí, hovoří televize o případu slovy „třiašedesátiletý muž zastřelil dvaadvacetiletého mladíka“. V okamžiku, kdy se role obrátí a začíná být pravděpodobné, že původci celého incidentu jsou Romové, rétorika televize se náhle zcela změní: „Případ zastřeleného Roma a jeho postřeleného bratra z Tanvaldu, který se stal před dvěma dny na severu Čech, se významně posunul.“ Tedy teprve v okamžiku, kdy se v rámci jednoho případu stávají Romové z obětí pachateli, je identifikována jejich etnicita. Těžko si lze představit jasnější důkaz používání předsudečných stereotypů ve vysílání.

Toto míchání kategorií, které vede k nepřipustnému znevýhodnění jednoho etnika, je dobře patrné na srovnání titulků reportáží, informujících jednak o majoritní, jednak o minoritní kriminalitě. V případech, kdy trestnou činnost páchá příslušník majority, není jeho etnicita zmiňována, je charakterizován pouze věkem nebo dokonce společenským postavením. V případě, že je pachatelem příslušník minority, je jeho etnicita téměř vždy identifikována, často jako jediná identifikační část celé informace (nepotřebujeme vědět, kým ten člověk je, stačí, že je Rom – tím je řečeno vše).

Příklad:

Majoritní kriminalita:

- *Muž, který pracoval jako ředitel v lázeňském domově na Plzeňsku, kradl.*
- *Policisté dopadli 3 mladíky podezřelé ze včerejší žižkovské vraždy.*

Menšinová kriminalita:

- *Policii se vydal Rom obviněný z pokusu o vraždu při mačetovém útoku v Novém Boru. (Televizní noviny ze dne 16.2.) Přestože v daném případě z Nového Boru je v rámci reportáže dotyčný identifikován dokonce i jménem, v titulku, kde se hovoří o mačetovém útoku, zazní jako hlavní informace nikoli jméno, funkce či jiná běžně používaná identifikace, ale etnický původ. Nevyváženost je zde zřejmá.*

Toto dělení na MY a ONI je dobře patrné i ze srovnání v rámci jedné, zdánlivě nevýznamné reportáže (ze dne 1.1) o výtržnostech silvestrovské noci: „*Prochladlý mladík uvízl deset metrů od břehu. Nakonec se probrodil zpátky a prochladlého si ho převzali záchranáři. (Záběry na zjevně opilého mladíka, hovořícího anglicky). Toto je pak už samotné centrum*

Prahy. A další rvačka na Žižkově. Tam se do sebe pustili Romové. Facky a nadávky létaly vzduchem takřka dvacet minut. A jediné, co přežilo bitku bez úhony, byl tenhle tác s jídlem. (Záběry na pokřikující a do sebe strkající lidi tmavší pleti). I tak byl letos Silvestr v Praze klidnější než jindy. Svědčí o tom i fakt, že policie zadržela za celou noc jen pět lidí.“ Jsme tedy svědky dělení tvorstva do tří kategorií – které zjevně nepatří do jednoho odstavce – lidi, mladík a Romové. Pokud je pojednáno o „bílé většině“, vystačíme si s výrazem mladík. Pokud jde o minoritu, okamžitě přichází identifikace etnika – Romové. Pokud by televize Nova trvala na uvádění etnicity a chtěla být objektivní, potom by u označení mladík nesmělo chybět adjektivum (navíc se nejednalo o Čecha, ale o anglicky mluvícího mladého muže, tudíž by bylo záhodno blíže identifikovat) a žádoucí by byla i identifikace oněch zadržených, pokud už byla provedena identifikace oněch fackujících se (např. pět lidí – z toho tři Češi, jeden Američan a jeden Ir, ovšem možná také tři běloši, jeden afroameričan a jeden asiát – s tím už by si měla poradit televize, která neváhá předběhnout studie antropologů a sociologů a má zjevně zcela jasno v tom, kdo je to Rom).

V reportáži ze dne 16. února o pohřbu zastřeleného Roma v Tanvaldu, který proběhl zcela klidně, redaktor přizívuje atmosféru strachu a násilí, spekuluje, zda k něčemu dojde, naznačuje, že od Romů se dá očekávat násilí. Jde o reportáž ze smutečního obřadu, která by normálně měla být pietní, nic zvláštního se navíc nestalo, přesto reportáž vyznívá neklidně, napjatě, je neustále naznačováno, že by se mohlo nebo mělo něco mimořádného stát, je z nepochopitelných důvodů zařazena věta respondenta zjevně nesympatizujícího s Romy „*Bude to stát hodně peněz a je to docela dost šaškárna. Jsme zvědav, kdyby to bylo obráceně, jestli by tady bylo taky tolik policajtů*“, která opět vnáší do tématu konfliktní ráz. Rétorika celé reportáže je výrazně konfliktnější, než by odpovídalo zobrazované realitě.

Obdobně je postavena reportáž (z 10.1.) o zabavení majetku romského sdružení v Karlových Varech, kde byly problémy se zneužíváním dotací. V policejních statistikách existuje kolonka „dotační podvod“. Loni se jednalo o 53 případů, v nichž šlo celkem o více než 225 miliónů korun, a od ledna do dubna 2012 jde už o 34 případů dotačních podvodů za více než 54 miliónů korun. V této statistice jde v případě Karlových Varů o kapku v moři. Nabízí se jednoznačně úvaha, že tento případ je pro televizi, potažmo její konzumenty, atraktivní právě proto, že aktéry v tomto případě jsou Romové, což je dobrá příležitost utvrdit se v stereotypu Rom = podvodník.

„Romové jsou charakterizováni jako poměrně konzistentní menšina s typickými vlastnostmi, a to pouze na základě tmavší barvy pleti. Příslušníci romské menšiny jsou vnímáni jako osoby zvýšeně náchylné k agresivnímu a kriminálnímu chování, jako hluční sousedé, jako osoby se špatnými hygienickými i pracovními návyky a jako lidé, kteří se jen přizívují na výsledcích práce většinové společnosti“. (Navrátil: Sociální práce jako nástroj překonávání sociálního vyloučení Romů, 2003) Jestliže jsou tedy Romové vnímáni jako osoby zvýšeně náchylné k agresivnímu a kriminálnímu chování a jako lidé, kteří se jen přizívují na výsledcích práce většinové společnosti, potom zpravodajství televize Nova vztahující se k Romům přesně kopíruje předsudky většinové společnosti a tím posiluje negativně stereotypní vnímání romské menšiny a posiluje tyto předsudky, čímž může, ať už úmyslně či neúmyslně, podporovat a vyvolávat xenofobní a dokonce rasistické nálady ve společnosti. Vzhledem k nepopiratelnému faktu, že atmosféra ve společnosti, zejména na některých územích republiky, je z hlediska soužití s romskou menšinou značně problémová, až vyhrocená, že v nedávné době došlo k několika střetům a rovněž k útokům s rasistickým podtextem, považujeme takové chování nejsledovanější televize za obzvláště problematické až nebezpečné. Považujeme za nutné upozornit provozovatele na fakt, že vysíláním příspěvků, v nichž figurovala romská etnicita, v období 1. ledna – 20. února 2012, se dopustil porušení povinnosti nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin.

Případ Varnsdorf:

Specifická pozornost byla věnována způsobu informování o incidentu ve Varnsdorfu.

Starší manželský pár se vracel se svým synem a jeho přítelkyní na Nový rok po půlnoci domů a byl přepaden skupinou Romů. Útok ukončil až výstražný výstřel z plynové pistole, kterou s sebou měl ženin manžel. Policie pak několik útočníků obvinila z ublížení na zdraví a výtržnictví, v jednom případě i s rasovým podtextem. Ženu policisté nemohli vyslechnout kvůli jejímu špatnému psychickému stavu, a za dva týdny v nemocnici zemřela na krvácení do mozku. Žena byla delší dobu vážně nemocná. Řada lidí si ale incident s její smrtí spojila, což vyústilo v etnické napětí v regionu. Odborné posudky ohledně úmrtí této paní byly uzavřeny koncem března a nepotvrdily, že by smrt měla souvislost s útokem. Jednalo se tedy o přirozenou smrt.

Televize Nova o případu informovala v Televizních novinách poprvé v reportáži z 5. ledna, kde zdůraznila, že šlo o útok Romů, a že tito měli během útoku pokřikovat rasistické nadávky. Napadený muž v reportáži identifikuje hlavního útočníka slovy: „ ... *Byl to cikán v každém případě ...*“ Reportér dále připomíná, že „*Šluknovsko právě kvůli podobným útokům před pár měsíci zažilo sérii demonstrací místních obyvatel proti nepřizpůsobivým a policie tam dokonce zřizuje speciální pořádkovou jednotku.*“ Takové výroky, bez prezentace jakéhokoli opozičního názoru, mohou vyznít jako určitá omluva extremistických postojů, neboť příčinu složité situace na severu Čech spatřuje televize výhradně v rovině kriminality „nepřizpůsobivých obyvatel“.

Dne 8. ledna následuje další reportáž s názvem „*Varnsdorf o sobě zase dává vědět*“. Televize referuje o nepovolené demonstraci, nestaví se kriticky k faktu, že jde o nepovolenou akci, a jako příčinu demonstrace uvádí „*emoce, které rozbouřil silvestrovský útok Romů*“. Slovo nedostává žádný zástupce státních orgánů, ani zástupce menšiny, ale pouze účastník demonstrace, který kritizuje stát a město za nečinnost a oznamuje plánovanou velkou demonstraci. Jedná se vlastně o propagaci extremistů a jejich akcí. Reportáž je vydávána za informaci o nepovolené demonstraci, ale jejím obsahem je opět zdůraznění údajného nebezpečí ze strany Romů. Reportér Berka o účastnících demonstrace doslova říká: „*Těch důvodů tady mají hned několik. Jednak se prý soužití starousedlíků s přistěhovalci opět výrazně zhoršilo a také emoce ve Varnsdorfu znovu rozbouřil silvestrovský útok údajně pětice Romů na mladého muže a jeho rodiče. Ten se poté, co se zastal napadených rodičů, probral po úderu zezadu do hlavy v nemocnici. Utrpěl řadu podlitin, má pohmožděnou krční páteř a musel také dostávat léky proti otoku mozku. Prý to tady od té doby nebyl jediný incident. Obyvatelé Varnsdorfu další, tentokrát již ohlášenou, demonstraci svolávají na příští neděli ve 14 hodin opět na náměstí před Městským úřadem.*“ Jednak stojí za pozornost uvedení přesného času demonstrace, čímž se dostává televize Nova do role, kdy inseruje demonstraci extremistů, jednak je pozoruhodný výrok o soužití „starousedlíků“ s „přistěhovalci“. Jak plyne z kontextu reportáže, je zde slovo „přistěhovalec“ použito jako další z mnoha kreativních synonym pro Roma, což by, vztaženo na realie města, v němž se po roce 1945 prakticky kompletně vyměnilo obyvatelstvo, mohlo působit nechtěně komicky, pokud by nešlo o další velmi nebezpečný prekoncept, podle něhož MY jsme tady od pradávna a ONI přicházejí „odkudsi“, aby nám narušili klid našich domovů.

Reportáž z 15. ledna nese titulky „*Na protiromské demonstraci se dnes ve Varnsdorfu sešlo kolem tří stovek lidí*“. Reportáž přináší obraz ohroženého města. Je opětovně připomenuto silvestrovské napadení rodiny ze strany šesti Romů. Nezazní žádné vyjádření Romů, kteří jsou přitom předmětem reportáže, ani místních politiků o tom, jaká je skutečně situace ve městě. Pouze hlasy účastníků demonstrace, jejichž vyznění je zřejmé: „*Protože tady moje příbuzný a všichni maj obavy chodit do školy*“; „*Bojíme se. Máme děti a policie nám zřejmě nebude pomáhat*“.

Další reportáž o tomto případě je z 18. ledna a nese dramatický titul „Žena napadená při silvestrovském útoku Romy ve Varnsdorfu zemřela“. Z titulku nepochybně plyne dojem přímé souvislosti mezi útokem a smrtí ženy. To však v době odvysílání reportáže vůbec nebylo jisté. Že je titulku zavádějící, plyne přitom ze samotného obsahu reportáže, neboť je zde konstatováno: „*To, jestli její úmrtí s napadením souvisí, by měla určit soudní pitva.*“ Bez ohledu na to, že souvislost úmrtí ženy a útoku je zatím zcela hypotetická, redaktor Ivan Berka vzrušeným hlasem předjímá další nepokoje v regionu: „Co může do třeskuté nálady v regionu smrt ženy přinést, v tuto chvíli nedokáže odhadnout ani organizátor tamních demonstrací.“ Slovo pak dostává Pavel Vaňák, uvedený v titulku jako „organizátor demonstrací“ (bez identifikace etnicity): „Spíš mám strach, co se teďka tady vůbec bude dít.“

Konečně poslední reportáž z Varnsdorfu je ze dne 29. ledna. Redaktor konstatuje, že demonstrující „*zapalovali svíčky u romských (!) ubytoven*“. Za viníky situace jsou opět označeni Romové, je znovu připomenut silvestrovský útok a dokonce úmrtí ženy (!), přestože souvislost s útokem naprosto nebyla prokázána. Reportér používá sugestivního mísení zpravodajských informací a názorů: „*Žena 14 dní po útoku zemřela. I když pitva neprokázala souvislost jejího úmrtí s útokem, demonstranti si myslí opak. Proto u tohoto místa jako výraz piety zapalovali svíčky.*“

Televize Nova v rámci informování o incidentu ve Varnsdorfu (ale i v rámci informování o demonstracích na jiných místech severních Čech) opakovaně, byť nepřímou, vyzývá k nepokojům, posiluje pocity nebezpečí a napětí. Redaktor říká: „Co může do třeskuté nálady v regionu smrt ženy přinést, v tuto chvíli nedokáže odhadnout ani organizátor tamních demonstrací“, nebo „V Tanvaldu tiká, tak jako na celém severu Čech, časovaná bomba“. Dále televize nijak nekoriguje zjevně rasistické výroky, které zařazuje do vysílání. Vyskytuje se výraz „cikán“. Starosta Tanvaldu říká: „Problém nastal v okamžiku, kdy se do Tanvaldu začaly stěhovat další rodiny Romů.“ Jeden z obyvatel Tanvaldu říká o případě zastřelení romského mladíka: „Můžu říct, že ten člověk jich zastřelil málo, poněvadž tady přepadávají normálně v pravý poledne tady v parku, že jo, lidi.“

Pořad Televizní noviny opakovaně zavádějícím způsobem reflektuje napjatou situaci na severu Čech, neboť zpracováním příspěvků redukuje celou problematiku na problém s romskou kriminalitou. Další složky celé složité situace zcela ignoruje a vytváří tak dojem, že původcem všeho jsou Romové. (Redaktor: „Další tři obvinění z útoku jsou v celách. Čtvrtý je stíhán na svobodě a pátý Jakub Žiga je stále na útoku. Právě tento mačetový útok měl stát na počátku nepokojů na Šluknovsku“; „Připomněl, že hlavním motorem nové série demonstrací byl silvestrovský útok pětice Romů na dvě ženy a dva muže, z nichž jeden skončil v nemocnici s vážným zraněním“).

Tím de facto televize přistupuje na vidění světa extremistů, banalizuje a částečně přímo podporuje extremismus a rasovou nesnášenlivost. Je kladeno rovnítko mezi Romy a extremisty, kteří se údajně střetávají na základě jakési vzájemné averze. Toto hledisko je zcela nesmyslné, už proto, že Romem se člověk rodí, kdežto extremistou se stává dobrovolně, právě na základě nenávisti k někomu jinému. Jen s trochou nadsázky se dá říci, že v některých momentech se Nova chová jako mediální partner extremistů, když v reportážích o demonstracích dává prostor k vyjádření jen jejich organizátorům a sympatizantům, a dokonce opakovaně informuje o čase a místu další demonstrace.

Nepřípustné je, jak televize pracuje účelově se zavádějící informací, která přímo vede k růstu napětí v regionu. Informace o tom, že „žena napadená Romy zemřela“, je v rámci pěti reportáží o tomto případě několikrát opakována. Tím je vyvolán dojem, že žena byla de facto zavražděna Romy. To však není pravda. Jednalo se o přirozenou smrt. To prokázaly lékařské expertizy sice až v dubnu 2012, nicméně i v době, kdy s touto informací Nova účelově pracovala, bylo známo, že smrt ženy a útok Romů nemusí mít souvislost. Přesto

Nova opakovaně hovoří o útoku Romů a smrti ženy způsobem, který jednoznačně evokuje přímou kauzalitu mezi oběma momenty.

Nelze pominout, že televize Nova se v tomto případě dostává mimo pozici objektivního zprostředkovatele faktů, ale stává se spoluviníkem rasového napětí, de facto pomáhá organizovat extremistické demonstrace a výběrem, zpracováním a řazením nepodložených, z kontextů vytržených a zavádějících informací, včetně účelové konstrukce o souvislosti smrti ženy a romského útoku, podněcuje svým vysíláním k nenávisti vůči skupině obyvatel na základě jejich etnického původu.

Považujeme za nutné v souvislosti se způsobem informování o případu Varnsdorf z výše uvedených důvodů upozornit provozovatele na fakt, že v tomto případě porušil povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu barvy pleti, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině.

Závěr:

Výběr témat zpravodajských příspěvků, jejich řazení a způsob zpracování jsou v souladu se svobodou projevu a principy redakční nezávislosti výhradně v kompetenci provozovatele vysílání. Respekt k tomuto faktu musí být základem každé analýzy, zaměřené na hodnocení vyznění zpravodajství, ať už v rámci jakékoli problematiky. Hranice mezi svobodou slova a požadavky na ochranu lidských práv a menšin jsou citlivým tématem každé demokratické společnosti. Je sporné, jak dalece pozitivní a smysluplné jsou existující tlaky na faktickou tabuizaci některých témat, požadavky na „korektní“ vyznění informací při reflexi společenské reality v případě citlivých informací, souvisejících nejčastěji s národní, národnostní nebo etnickou problematikou, požadavky, vedoucí k používání neutrálních a často nesmyslně opisných výrazových prostředků. Není možno přehlédnout názory, že tzv. politická korektnost může ve svých důsledcích vést až k deformování obrazu reality.

Nemůže být předmětem této analýzy hodnotit širokou problematiku zobrazování romské etnicity v médiích ve všech historických, kulturních, politických a dalších souvislostech, není žádoucí vycházet z žádných předem daných názorových pozic a očekávání jakéhokoli přístupu ze strany televize, ať už budeme uvažovat o případné žádoucnosti tzv. pozitivní diskriminace, zvýšené citlivosti vůči potenciálně výbušným tématům atd. Není též možné hodnotit, do jaké míry televize způsobem svého informování prostě odráží reálný stav věcí, či do jaké míry vychází vstříc stereotypnímu názorovému nastavení svých diváků, či zda sama záměrně podporuje xenofobní nálady ve společnosti. K tomu by bylo třeba velmi širokého záběru celé problematiky, a ani ten by při zvážení spektra kontextů, zasahujících do všech oblastí života společnosti, nemohl přinést zásadní závěry, které by bylo možno považovat za jednoznačné a objektivně pravdivé.

Tato analýza může vycházet výhradně z hlediska znění zákona o vysílání, aplikovaného na konkrétní reportáž. Bylo by závažnou chybou hodnotit vysílání televize Nova, ať už se dotýká jakkoli citlivého tématu, způsobem, který by mohl být jakýmkoli způsobem vnímán jako nerespektování práva na svobodu projevu. Naopak je ale možné, a na základě znění zákona i nutné, požadovat po televizi, aby respektovala právo diváků na nepředpojaté a objektivní informace, aby informovala o událostech nezaujatě a bez přednastavené stigmatizace, předpokládající jistý model chování člověka na základě příslušnosti k jakékoli skupině obyvatel - tj. je nutno požadovat, aby při prezentaci událostí bylo přistupováno ke všem lidem, ke každému jedinci, stejným výchozím prizmatem, informovat o konkrétních činech konkrétních lidí, hodnotit je nezaujatě a bez předsudků. Jedině tak může zůstat neohrožena svoboda každého jednotlivce, která je základem svobodné společnosti. Situace, kdy je v rámci zpravodajství z celé společnosti ostře vyčleňována jedna skupina obyvatel,

kteřá navíc není definovatelná společnými zájmy, názory, činy nebo povahovými vlastnostmi, ale pouze barvou pleti, je informační lapsus, který absolutně neumožňuje divákovi svobodně si utvářet vlastní názor.

Lidé z prostředí sociálně vyloučených enkláv mají svá sociokulturní specifika, ale nelze je zahrnout do jednorité kategorie Rom. V případě zpravodajství televize Nova se jedná o romství připsané zvnějšku. Především je však praxe, kdy je běžně identifikována etnicita právě u osob romského původu, zjevně diskriminační, znamenající podporu předsudečných stereotypů, ale v konečném důsledku i stimulující nesnášenlivost vůči etnickým a vůbec jakýmkoli odlišnostem. Je to praxe, která rovněž slouží k odvádění pozornosti od skutečných příčin problémů nalezením jednoho snadno rozeznatelného a definovatelného viníka. Složitá sociální situace na severu Čech, která má své hluboké historické kořeny a kulturně-politické konotace, je zredukována na problém s romskou kriminalitou. Fakt, že česká chudinská enkláva, její specifický životní styl - a s ním související (a často chudobou podmíněná) kriminalita - je z velké části tvořena Romy, vede k obcházení skutečnosti, že tato společnost má obrovský problém, protože věc není prezentována jako problém chudoby, ale jako problém Romů.

Navrhujeme dvakrát vydání upozornění:

Za porušení § 32 odst. 1 písm. i) zákona č. 321/2001 Sb., který stanovuje povinnost nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických nebo rasových menšin, vzhledem k celkovému vyznění všech 26 reportáží v pořadu Televizní noviny v období leden-únor 2012, které se týkaly romské etnicity.

Za porušení § 32 odst. 1 písm. c) zákona č. 321/2001 Sb., který stanovuje povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu barvy pleti, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, vzhledem ke způsobu, jakým televize v rámci pěti reportáží v pořadu Televizní noviny informovala o romském útoku ve Varnsdorfu a následných protiromských demonstracích.

Zpracoval: V. Nejedlý

Příloha: Úplné textové přepisy všech reportáží za období leden-únor, týkajících se romského etnika.

(Rozděleno do tří kapitol dle tematického zarámování: Kriminalita, Sociální problematika a Ostatní. V rámci kapitol řazeno chronologicky vzestupně.)

Kriminalita:

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 1.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 06

Autor:

Letošní rok má bohužel už svou první vraždu

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

Letošní rok má bohužel už svou první vraždu. V Tanvaldu na Jablonecku hodinu a půl po půlnoci třiašedesátiletý muž zastřelil dvaadvacetiletého mladíka a jeho o dva roky staršího bratra postřelil. Důvody, proč se to stalo, policie vyšetřuje.

Ivan BERKA, redaktor

Oba bratři si podle svého otce šli užívat oslav nového roku do Desné. Domů se vrátil jen jeden, ještě navíc s prostřeleným břichem.

Ladislav TATAR, otec zastřeleného muže

Patrik, jo, můj syn přišel, jo, už postřelený, se doplzil sem, jo. Což jsem nevěděl, že je postřelenej. Řeknu, tak seš napítej, tak si lehni ...

Ivan BERKA, redaktor

Co se přesně odehrálo mezi mladíky a třiašedesátiletým seniorem, který na ně údajně přímo na ulici vytáhl střelnou zbraň, policie zatím komentovat nechce.

Ludmila KNOPOVÁ, mluvčí Policie ČR, Liberec

Po jedné hodině došlo v ulici Nádražní k zastřelení 22 letého muže, ale okolnosti celého toho incidentu jsou nadále v šetření.

babička zastřeleného muže

Takovej /nesrozumitelné/, kdo tohleto udělat, to není hezký. To sou taky jak fašisti.

Ladislav TATAR, otec zastřeleného muže

A když jsem se to dozvěděl, že můj syn je zastřelenej tam vzadu, tak jsem tam běžel.

Ivan BERKA, redaktor

Policie otci zatím žádné vysvětlení incidentu nedala. Druhého zraněného syna se ujali záchranáři.

Ladislav TATAR, otec zastřeleného muže

Ten, kdo ho zastřelil, mýho syna, já беру smrt za smrt. Já jsem to řekl.

Ivan BERKA, redaktor

Případem se zabývá Krajské státní zastupitelství v Liberci. Podle něj zatím není jasné, jestli se střelec dopustil trestného činu, nebo šlo o nutnou sebeobranu. Z Tanvaldu Ivan Berka, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 2.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 07

Autor:

Incident v Tanvaldu nemusí být vyhodnocen jako vražda

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

První násilnou smrt tohoto roku možná policie jako vraždu hodnotit nebude. Zatím to vypadá spíše tak, že se včera třiašedesátiletý muž v Tanvaldu při napadení jen bránil. Jednoho muže při tom zastřelil, druhého poranil. Policie střelce po výslechu pustila na svobodu a zatím ho z ničeho neobvinila. Více k tomu kolega Ivan Berka.

Ivan BERKA, redaktor, Liberec

Dobry večer. Krajské státní zastupitelství v Liberci citlivý případ zatím nekvalifikovalo, možné jsou tedy varianty od vraždy až po nutnou obranu. Čeká se však na to, až bude moci vypovídat postřelený mladík, který je v nemocnici. Domů se doplrazil z místa, kde jeho bratr zasažený kulkou zemřel. Za rodinou dnes přijely také romské autority z celého okolí, chtějí důsledné vyšetření případu a připravují i možnou demonstraci. Pohřeb mladého Roma chystá rodina na tuto sobotu. Zdrčený otec se přes naši televizi obrací ke všem Romům a sousedním lidem,

aby vystrojení pohřbu pomohli uskutečnit.

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného mladíka

Já jsem chuděj člověk, já nemám /nesrozumitelné/, potřebuju nějaký peníze na pohřeb a ve čtvrtek to budu muset zaplatit.

Ivan BERKA, redaktor

Zhruba třicítka Romů se dnes vydala přímo na místo, kde k incidentu došlo.

Štefan GOROL, obyvatel Nového Boru

Proto jsme tady, abysme pomohli rodičům a vyjasnili to, protože to je opravdu vražda.

osoba

Zabili, lidský jeho život zabili a druhýho máš zraněnýho kluka, toto nelze si nechat ..., buď uděláme tady velkou demonstraci, pietní akt a nenecháme si to líbit. Nevěř tomu, od nich to byla úmyslná vražda.

Ivan BERKA, redaktor

Státní zastupitelství zatím o vraždě mluvit nechce. Čeká na svědectví mladíka, který střelbu přežil.

Lenka BRADÁČOVÁ, Krajské státní zastupitelství, Ústí nad Labem

-----

Ten úplně samozřejmě klíčový úkon vždycky v těchto kauzách je rekonstrukce.

Ivan BERKA, redaktor

O mladíka pečují lékaři liberecké nemocnice. Leží tu s průstřelem břicha.

Lukáš GIBIEC, mluvčí Nemocnice Liberec

Pacient je mimo ohrožení života.

Ivan BERKA, redaktor

Mluvil s ním zatím jen jeho otec. O tom, že by seniora ke střelbě vyprovokovali, se mu prý ale nezmínil.

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného mladíka

"Táto, my jsme šli a najednou cítím teplo a bolest. Láďa spadnul vedle mě a díval jsem se, že ..., na oči mu, že kulí oči," a ještě tep mu normálně prej šel.

Ivan BERKA, redaktor

Střelce už policie vyslechla a propustila na svobodu. Ten údajně odjel do Německa. Přes svého syna vzkázal, že ho Romové před tím napadli, rozbili mu hlavu a on se pouze bránil legálně drženou zbraní. V místě jsou posílené policejní hlídky. Ivan Berka, televize Nova.

Datum vydání: 3.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 02

Autor:

Lékaři umožnili vyšetřovatelům dnes poprvé vyslechnout postřeleného Roma

Reynolds KORANTENG, moderátor

Případ zastřeleného Roma a jeho postřeleného bratra z Tanvaldu, který se stal před dvěma dny na severu Čech, se významně posunul.

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Lékaři umožnili vyšetřovatelům dnes poprvé vyslechnout postřeleného mladíka, který se zotavuje ze zranění v liberecké nemocnici.

Reynolds KORANTENG, moderátor

Policisté si od toho slibují, že budou moci brzy určit, jestli střelec útočil, nebo se bránil.

Ivan BERKA, redaktor

Stalo se to v době, kdy většina z nás ještě oslavovala příchod nového roku. V Tanvaldu se střetli dva Romové s důchodcem. Jeden zemřel ihned na místě, druhý přežil s průstřelem břicha. Postřelený mladík leží na tomto oddělení traumatologie v liberecké nemocnici. Právě dnes se ho chystá vyslechnout také policie.

Patrik TATÁR, postřelený Rom

Já jsem slyšel ránu, koukám, že bratr byl na zemi a pak najednou jsem ucejtil další ránu a bolest, jenom jsem se k němu naklonil, cejtil jsem, jak mu jde jenom trošku puls. Pak jenom si pamatuju, že jsem se prej odplazil domů.

Ivan BERKA, redaktor

Senior měl podle svých příbuzných rozbitou hlavu. Sám prý bojoval o svůj život, když se při přepadení bránil výstřely.

střílející důchodce

Zatím vám nic nemůžu říct k tomu, jo, tak na shle.

Patrik TATÁR, postřelený Rom

Prej, že jsme ho měli prej nějak přepadnout, ale to jako je úplná kravina, tady to.

Ivan BERKA, redaktor

Tatárovi patří v Tanvaldu k bezproblémovým starousedlíkům. Méně už jejich synové.

Petr POLÁK, starosta Tanvaldu

Trestní rejstřík nemají čistý ani jeden.

Ivan BERKA, redaktor

To přiznává i zraněný Patrik. Loupežná přepadení mu nejsou cizí.

Patrik TATÁR, postřelený Rom

I jsem byl ve výkonu trestu 13 měsíců a pustili mě vlastně na podmíněčný propuštění.

Ivan BERKA, redaktor

V Tanvaldu tiká, tak jako na celém severu Čech, časovaná bomba. Věta, kterou jsme slyšeli z úst starostů v Novém Boru, Varnsdorfu či Rumburku, zní i tady.

Petr POLÁK, starosta Tanvaldu

Problém nastal v okamžiku, kdy se do Tanvaldu začaly stěhovat další rodiny Romů.

osoba

Můžu říct, že ten člověk jich zastřelil málo, poněvadž tady přepadávají normálně v pravý poledne tady v parku, že jo, lidi.

osoba

Potrestat ho za tohle, to se ..., takový věci se nedělají, proboha, to ať vyvádějí, co chtějí, ale tohle přeci nejde.

Ivan BERKA, redaktor

Právě proto jsou tu nyní policisté na každém kroku.

Je to kvůli tomu?

osoba

Určitě, je.

Vlasta SUCHÁNKOVÁ, mluvčí Policie ČR, Liberecký kraj

Jsme zesílili výkon služby v této lokalitě, a to jak v denní, tak i noční době.

Ivan BERKA, redaktor

Nejvíce se policisté obávají možných nepokojů v sobotu, na kdy rodina zastřeleného Roma chystá pohřeb. Z

Tanvaldu Ivan Berka, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 4.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 06

Autor:

V Tanvaldu pravděpodobně nešlo o úmyslnou vraždu Roma

Reynolds KORANTENG, moderátor

Případ zastřeleného Roma a jeho postřeleného bratra z Tanvaldu začíná mít jasnější obrysy.

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Našemu štábu se podařilo získat informace, které silně zpochybňují verzi, že mělo jít o úmyslnou vraždu.

Reynolds KORANTENG, moderátor

Více už kolega Ivan Berka. Ivane, co jsi zjistil?

Ivan BERKA, redaktor, Liberec

Dobrý večer. Tak i když na počátku sami Romové hovořili o úkladné vraždě, tato verze se každým dnem začíná postupně rozplývat. Podle několika našich velmi důvěryhodných zdrojů měli bratři společně zaútočit zezadu na důchodce nožem. Jeden z nich mu potom měl na hlavě způsobit velkou, silně krvácející ránu. Ten muž upadl na zem a i poté měl útok obou bratrů pokračovat. Důchodce údajně reflexivně sáhl pro svoji zbraň. Jednoho z mužů zastřelil a druhého zranil. Událost měli popsat údajně dva svědci. Jeden ji měl vidět z blízkosti, druhý zpozdí. Důchodce po incidentu okamžitě volal na policejní linku a spolu se svědky poskytovali Romům první pomoc. Bratr zastřeleného Roma ovšem na pomoc sanity prý nepočkal a ani, jak nám včera řekl, se z místa neodplazil, ale utekl domů, kde se svému otci snažil namluvit, že má zranění způsobené zábavnou pyrotechnikou a nikoliv, že na něj kdosi bezdůvodně střílel. Zatímco střelec byl v době činu střízlivý, tak útočníci měli mít v krvi přes promile alkoholu. Jak bude tento čin nakonec posouzen, ale krajské státní zastupitelství si nechává na další dny nebo týdny. To ale také zítra vystoupí na mimořádné tiskové konferenci policie v Liberci.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 5.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 12

Autor:

Mimořádná tisková konference k novoročnímu konfliktu v Tanvaldu

Reynolds KORANTENG, moderátor

A u podobného tématu zůstaneme. Policisté dnes na mimořádné tiskové konferenci zveřejnili informace o novoročním konfliktu, který v Tanvaldu skončil zastřelením tamního Roma a postřelením jeho bratra. Více už kolega Ivan Berka. Ivane, co zásadního tam zaznělo?

Ivan BERKA, redaktor, Liberec

Dobrý večer. Tak v sobotu se chystá pohřeb zastřeleného Roma Ladislava Tatára. Policie se obává možných

nepokojů a střetů mezi Romy a majoritou, proto připravuje také mimořádná bezpečnostní opatření. I když o účasti extremistů policie zatím nemá žádné informace, policisté se připravují i na tuto eventualitu. Krajská státní zástupkyně dnes vyzvala všechna občanská veřejná hnutí ke klidu, mělo by to pomoci vyšetřování, zatím stále ovšem nebylo rozhodnuto, kdo a zda bude nakonec stíhán a pořád samozřejmě platí, že ve hře jsou varianty od vraždy až po nutnou obranu, nebo dokonce by mohly být na konci obviněny i samotné oběti střelby. Prý se to dozvíme až po provedené rekonstrukci, která je velmi důležitá a ta by neměla trvat více než týden, možná dva.

Lenka BRADÁČOVÁ, Krajské státní zastupitelství, Ústí nad Labem

-----
Jak úkony na místě bezprostředně po tom útoku, tak i rychlost, se kterou policie postupuje v této věci, je naprosto příkladná a my tam nevidíme vůbec žádný problém v rámci dozoru ze strany státního zastupitelství.

Ivan BERKA, redaktor

Už víte, kolik lidí se zúčastní pohřbu a pochodu Tanvaldem?

Ondřej MUSIL, ředitel kriminální policie, Liberecký kraj

Zatím poslední informace byla kolem 300 lidí, že by se mělo zúčastnit.

Milan FRANKO, ředitel policie, Liberecký kraj

Dá se předpokládat, že by mohly vzniknout tím varem nějaké třenice mezi majoritou a minoritou, takže každopádně ten výkon služby tam budeme nějakým způsobem posilovat, budeme to monitorovat.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 5.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 11

Autor:

Romové ve Varnsdorfu napadli muže s jeho rodiči

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Policie řeší další napadení ve Varnsdorfu. Během silvestrovské noci tam skupina 6 mladých Romů měla napadnout muže středního věku s jeho rodiči a pokřikovat na ně rasistické nadávky. Případem se už zabývá policie. Šluknovsko právě kvůli podobným útokům před pár měsíci zažilo sérii demonstrací místních obyvatel proti nepřizpůsobivým a policie tam dokonce zřizuje speciální pořádkovou jednotku.

Martin KOČÁREK, redaktor

Pan Lumír šel se svými rodiči po ulici. Po silvestrovské oslavě ho šli vyprovodit k taxíku. Jenže na cestě je začala urážet a napadat parta mladíků.

pan Lumír, napadený muž

Najednou slyším: "Co čumíš, ty bílá /zvukový signál/, no, na to jsem zareagoval, otočil jsem se a vidím, jak osmnáctiletý, sedmnáctiletý kluk v kapuci s kšiltovkou drží tátu pod tím a jak už táta letí jenom na mě.

Martin KOČÁREK, redaktor

Svého otce šel pan Lumír bránit a dva mladíky se mu prý ještě podařilo odrazit.

pan Lumír, napadený muž

Jenže zezadu jsem najednou dostal ránu, ráno jsem se probрал v nemocnici.

Martin KOČÁREK, redaktor

Utrpěl řadu podlitin, má pohmožděnou krční páteř a musel dostávat léky proti otokům mozku. Pachatele prý nikdy před tím neviděl.

pan Lumír, napadený muž

Byl to cikán v každém případě, protože jsem měl i druhého před sebou, ale potom si fakt už nic nepamatuju.

Martin KOČÁREK, redaktor

V nemocnici skončila i jeho matka. Také dostala ránu do hlavy. Naštěstí se jí ale nic vážného nestalo a mohla být propuštěna domů. K přepadení mělo dojít nedaleko nechvalně proslulé romské ubytovny Sport, ke které ještě v létě mířily davy demonstrantů.

Vy o tom víte něco?

obyvatel ubytovny

Nevím, ale slyšel jsem.

Martin KOČÁREK, redaktor

Ihned po útoku případ začali řešit policisté. Podle nich ale nejde o rasově motivovaný útok, ale jen o výtržnictví a po pachatelích pátrá.

Vojtěch HAŇKA, mluvčí Policie ČR, Děčín

Tento případ byl na policii oznámen 1. ledna jedním z poškozených. V současné chvíli jej policisté prověřují jako přečin výtržnictví.

Martin KOČÁREK, redaktor

Kvůli neklidné situaci policie v oblasti zřizuje speciální pořádkovou jednotku. Ta by ale měla začít fungovat nejdříve v červnu. Martin Kočárek, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 7.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 02

Autor:

Pohřeb mladého Roma

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

Na 200 stovky Romů z celé republiky se dnes sjely do Tanvaldu na severovýchodě Čech. Romská rodina tam pochovávala Ladislava Tatára, kterého zastřelil na nový rok místní důchodce. Kvůli události byla v pohotovosti policie, nakonec je umírňovala skupinka skinheadů, kteří se snažili k průvodu proniknout.

Ivan BERKA, redaktor

V Tanvaldu dnes vše začalo zádušní mší v tamním kostele. Truchlit přijely na dvě stovky Romů ze všech koutů republiky.

účastníci pohřbu

My jsme přijeli z Prahy podpořit naše příbuzný, byl to mladý kluk, takže já si myslím, že je to škoda.

Plný autobus z Nového Boru jsme přijeli.

Já nevím, co se bude dít.

Nikam radší nejdem.

Ivan BERKA, redaktor

Rozloučení v kostele se na přání rodiny uskutečnilo v přísně střeženém soukromí.

neuvedená osoba

Bez médií, čili kamery ani novináři ne.

Ivan BERKA, redaktor

Nápor emocí uvnitř někteří z účastníků nevydrželi. Po mši mrtvého Roma dav doprovodil na tamní hřbitov.

neuvedená osoba

Uvolněte to prosím vás.

kněz

Posvěcej jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá.

účastníci pohřbu

Proběhlo to solidně.

Smutný pohřeb, byl zmařený mladý život. Co ještě víc mám dodat.

Ivan BERKA, redaktor

Poté se Romové vydali k místu, kde byl Ladislav Tatár zastřelen. Policie kvůli pietnímu pochodu musela uzavřít mezinárodní silnici do Polska.

policista

Nikdo ať nejde ke kužely, může se stát, že zrcátkem někdo může zavadit.

Ivan BERKA, redaktor

Otec tu památku svého syna uctil minutou ticha a pak se obrátil na nejvyšší představitele státu.

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného mladíka

Žádám vládu a žádám prezidenta, aby udělal spravedlnost, však jsem se v tomto státě narodil, a v tomto státě chceme zůstat. Ta tragédie, jako to není normální. Aby se tady střílelo.

Ivan BERKA, redaktor

Policie nasadila do Tanvaldu desítky svých lidí, dopravní, kriminální i pořádkovou policii a antikonfliktní tým.

obyvatel Tanvaldu

Bude to stát hodně peněz a je to docela dost šaškárna. Jsme zvědav, kdyby to bylo obráceně, jestli by tady bylo taky tolik policajtů.

Ivan BERKA, redaktor

Do města se snažila doniknout malá skupinka skinheadů, kterou policie okamžitě oddělila. Žádný jiný incident pohřeb neprovázal.

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Tak do Tanvaldu se teď podíváme ještě jednou, na místě je stále Ivan Berka, Ivane, jak to tam teď vypadá?

Ivan BERKA, redaktor

Dobrý večer, atak my jsme v tuto chvíli v Tanvaldu na hřbitově a jak můžete za mnou vidět, už jenom svíčky připomínají, že dnes v poledne tady proběhl skutečně veliký pohřeb, my jsme si před malou chvílí měli možnost projet Tanvald a jeho bezprostřední okolí, musím konstatovat, že tady panuje naprostý klid, v podstatě vše skončilo pietou na místě střelby, kolem 14. hodiny se ten průvod rozešel a postupně rozplynul v ulicích Tanvaldu. Policie ovšem tady zůstává i přes noc, nechce nic samozřejmě podcenit, protože ikdyž ten vlastní pohřeb proběhl velmi klidně, tak ty vlny emocí se mohou kdykoli opět vrátit. To po odplatě, jak tady padlo po incidentu, touha po odplatě, jak tady padlo den po incidentu, byla veliká, dnes ovšem Romové vypadali mnohem smířlivěji a klidněji, na vyřešení případu intenzivně pracují samozřejmě policie sté, krajské státní zastupitelství si vzalo ještě týden na to, aby řeklo zda to zastřelení Ladislava Tatára vyhodnotí jako vraždu, nepřiměřený útok, či nutnou obranu, anebo dokonce nezačne stíhat samotné oběti útoku.

Datum vydání: 8.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 02

Autor:

Požár ubytovny

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Dvacet šest lidí muselo dnes nad ránem narychlo utíkat před požárem z ubytovny pro sociálně slabší v Rychnově nad Kněžnou.

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

Hořet začalo ve společenské místnosti a je velmi pravděpodobné, že oheň zapálil žhář. Někdo se tam totiž pokusil oheň založit už včera.

Petr BRZEK, redaktor

Třicet hasičů mělo co dělat, aby všichni obyvatelé včas budovu opustili.

obyvatel ubytovny (**dle vzhledu Rom**)

Úplně se klepu, úplně se klepu.

Petr BRZEK, redaktor

Plameny zničily tuto společenskou místnost včetně kuchyně. Takhle byla zařízená ještě dnes ráno a tak vypadá místo po uhašení.

Jiří VÁCLAVÍK, vyšetřovatel hasičů

Byla zachvácená celá včetně vybavení.

Petr BRZEK, redaktor

Podle našich informací začalo hořet přesně v těchto místech, mezi křeslem a gaučem. Za požárem podle lidí stojí ruka žháře a svojí verzi má i ředitelka ubytovny.

Hana BLÁHOVÁ, provozovatelka ubytovny

Buďto někdo, kdo je naštvanej za to, že jsme ho třeba vyhodili za nějaký přestupky a nebo někdo úplně cizí a

nebo někdo, kdo tu ubytovnu třeba provozoval dřív a má vůči nám zášť.

Jiří VÁCLAVÍK, vyšetřovatel hasičů

Prověřujeme prakticky dvě verze, úmyslné založení požáru a případnou nedbalost při kouření.

Ivana JEŽKOVÁ, mluvčí Policie ČR Královéhradeckého kraje

S největší pravděpodobností tedy budou zahájeny úkony trestním řízením pro podezření ze zločinu obecného ohrožení spáchané neznámým pachatelem.

Petr BRZEK, redaktor

Požár ve stejné místnosti už někdo založil prý i včera, ale obyvatelé domu ho včas uhasili. Dnes už jdou škody do stovek tisíc korun.

obyvatelka ubytovny

Nevím, co s náma bude, jestli tady vůbec budem dále bydlet. To mě zajímá. Já bych neměla kam jít.

Petr BRZEK, redaktor

V ubytovně je stále cítit zápach a nefunguje tu elektřina. Odstraňování škod potrvá týdny. Petr Brzek, televize Nova, Rychnov nad Kněžnou.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 11.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 06

Autor:

Exkluzivní rekonstrukce

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Naše televize má exkluzivní záznam z noční rekonstrukce případu, který se stal o silvestrovské noci v Tanvaldu. Důchodce tam zastřelil Roma a druhého postřelil. Dnes se k záznamu vyjádřila i rodina zastřeleného muže a také dozorující státní zastupitelství.

Ivan BERKA, redaktor

Třiašedesátiletý důchodce má na hlavě kuklu. Bez zaváhání ukazuje v rychlém sledu několikrát, jak se podle něj věci udály. Při tom ho bedlivě pozorují znalci z nejrůznějších oborů. Policejní kamera zaznamenává každé jeho slovo i pohyb. Ukazuje, jak dostal ránu zezadu do hlavy, jak upadl na zem, jak se vleže otočil, sáhl do kapsy pro pistoli a ještě vleže vystřelil. Balistik nyní odpoví, zda směr smrtící střely byl opravdu odspodu. Další znalci budou porovnávat jeho slova při výsleších s rekonstrukcí.

Lenka BRADÁČOVÁ, Krajské státní zastupitelství, Ústí nad Labem

-----
Byly jim položeny otázky, vyčkáme závěrů jejich, práce policie na místě zase naprosto bez jakýchkoliv chyb, velmi rychlá a přesvědčivá. Zatím se nebudeme vyjadřovat, ani nemůžeme se vyjádřit k těm závěrům samotné rekonstrukce.

Ivan BERKA, redaktor

Ta je ale trnem v oku rodiny a známých zastřeleného Roma. Poukazují na to, že bez účasti jeho postřeleného bratra, který byl také u střelby, není vyšetřování objektivní.

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného mladíka

No, to mě zaráží, protože já jsem to ..., když bych se nepodíval na televizi teda od vás, tak já bych to ani nevěděl.

Ladoslav POLJAK, známý rodiny Tatárových

Tam nebyla účast vlastně postřeleného mladíka, aby se mohl vyjádřit, ano, bylo to tak, nebylo to tak.

Ivan BERKA, redaktor

Jenomže ten už dříve vypověděl, že si na nic nepamatuje.

Patrik TATÁR, postřelený mladík

Že to bylo strašně rychlé a pak najednou už jsem ani ..., se pak fakt probudil tady v nemocnici.

Ivan BERKA, redaktor

Podle záznamů z tísňové linky utekl domů, kde se svému otci navíc pokusil namluvit, že ho zasáhla pyrotechnika. To, co jste viděl, překvapilo vás to?

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného mladíka

Hrozně nás to překvapilo.

Ivan BERKA, redaktor

Mluvil jste o tom se synem třeba, jestli to takhle mohlo být?

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného mladíka

Mluvil, nebudu odpovídat.

Ivan BERKA, redaktor

V Tanvaldu asi není nikdo, kdo by rekonstrukci v našich zprávách neviděl. Lidé o ní spolu hovoří na ulici i v obchodech.

obyvatelka Tanvaldu

Jestli to bylo takhle, tak on se musel bránit, já bych se bránila podobně.

obyvatel Tanvaldu

Necháme to na policajtech a hlavně na tom vyšetřovateli, to je nejdůležitější.

Ivan BERKA, redaktor

A u toho také zůstane. Státní zastupitelství zatím neví, za jak dlouho a jak incident posoudí. Z Tanvaldu Ivan Berka, televize Nova.

Datum vydání: 13.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 02

Autor:

Střelba v Tanvaldu: Důchodce se pouze bránil útoku Romů

Reynolds KORANTENG, moderátor

Důchodce z Tanvaldu o silvestrovské noci nevráždil. Takový je verdikt Krajského státního zastupitelství v Ústí nad

Labem. Přesvědčila ho o tom provedená rekonstrukce. Starší muž se jen bránil útoku dvou Romů. Jeden z nich ho zasáhl nožem.

Ivan BERKA, redaktor

Právě na rekonstrukci státní zastupitelství s verdiktem čekalo.

Lenka BRADÁČOVÁ, Krajské státní zastupitelství, Ústí nad Labem

V takovýchto případech je jedním z nejzásadnějších úkonů provedení rekonstrukce.

Ivan BERKA, redaktor

Proběhla v úterý. Důchodce na ní ukázal, že střílel v sebeobraně. Po ráně zezadu do hlavy klesl na zem, otočil se a vystřelil. Experty i státní zastupitelství jasně přesvědčil.

Lenka BRADÁČOVÁ, Krajské státní zastupitelství, Ústí nad Labem

Vylučujeme, že by došlo ke spáchání trestného činu vraždy, vyloučen byl jakýkoliv rasový nebo majetkový motiv. Ten, kdož střílel, se bránil velmi intenzivnímu útoku.

Ivan BERKA, redaktor

Romové jsou nespokojení. Vyšetřovatelé je prý obešli a nestáli o jejich verzi.

Ladislav TATÁR, otec zastřeleného a postřeleného Roma

Hrozně nás to překvapilo.

Ladislav POLJAK, známý rodiny Tatárových

Tam nebyla účast vlastně postřeleného mladíka, aby se mohl vyjádřit, ano, bylo to tak, nebylo to tak.

Ivan BERKA, redaktor

Jenomže postřelený mladík si na začátku na žádné podrobnosti nevzpomněl a jeho účast při rekonstrukci by byla pro vyšetřovatele bezcenná.

Patrik TATÁR, postřelený /natočeno 3. 1. 2012/

Se to seběhlo strašně rychle a pak fakt probudil tady v nemocnici a ...

Ivan BERKA, redaktor

Na verdikt veřejnost netrpělivě čekala od Nového roku, kdy se incident stal.

osoba

To byla úmyslná vražda.

osoba

On se bránil.

Ivan BERKA, redaktor

Velkolepý pohřeb zastřeleného Roma proběhl minulou sobotu.

osoba /natočeno 7. 1. 2012/

Dejte vodu, vodu.

Ivan BERKA, redaktor
-----

3 stovky Romů pohřbily zastřeleného Ladislava Tatára. Čekaly se nepokoje, ale nepřišly. Vše proběhlo v klidu.

osoba

Posvěť se jméno tvé, přijď království tvé.

Ivan BERKA, redaktor

Státní zastupitelství teď bude už jen zkoumat, zda šlo o přiměřenou, anebo nepřiměřenou obranu. Samotný střelec je zatím umírněný. Hovořit o incidentu se mu nechce.

střelec - důchodce, Tanvald

Já o ničem nevím, nevím nic zatím.

syn střelce, Tanvald

No, tak to se vědělo od začátku asi, ne, tak ještě budete muset asi počkat, až se to nějak projeví víc.

Ivan BERKA, redaktor

Ivan Berka, televize Nova.

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

A situaci v Tanvaldu sleduje od začátku právě kolega Ivan Berka. Ivane, přineslo dnešní vyjádření státního zastupitelství do města klid?

Ivan BERKA, redaktor, Liberec

Dobrý večer. Tak jak jsme slyšeli, rodina střelce jiný verdikt ani neočekávala. Romové to cítí zase opačně. Na druhou stranu zastupitelství dnes řeklo, že postřeleného Roma, které považuje za strůjce konfliktu, stíhat nebude ani pro krádež, ani pro loupež, takže z toho pohledu by se mohlo jednat i podle vnímání starosty města o jisté zklidnění situace. Jaký bude reálný dopad vyřešení konfliktu, ukáže samozřejmě čas. My víme, že Romové chystají několik protestů, jejich právník údajně je zpracovává. S čím přijde, zatím není jasné. Ze strany Romů už padla nějaká trestní oznámení, vyšetřování ovšem není na svém konci, čeká se na znalecké posudky a jejich vypracování může trvat i několik měsíců.

Zdroj:	TV Nova
Datum vydání:	18.1.2012
Rubrika / pořad:	19:30 Televizní noviny
Strana / zpráva	2
Autor:	

Žena napadená při silvestrovském útoku Romy ve Varnsdorfu zemřela

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

V děčínské nemocnici zemřela dvašedesátiletá žena, kterou spolu s manželem a synem o silvestrovské noci ve Varnsdorfu napadli Romové. To, jestli její úmrtí s napadením souvisí, by měla určit soudní pitva.

Ivan BERKA, redaktor

Novoroční incident se odehrál ve Varnsdorfu poblíž ubytovny Sport.

napadený muž /natočeno 5. ledna 2012/

Najednou slyším: "Co čumíš, ty bílá /zvukový signál/," a vidím, jak kluk v kapuci s kšiltovkou drží tátu pod tím a jak už táta letí jenom na mě.

Ivan BERKA, redaktor

Otce ubránil. Sebe už ne.

napadený muž /natočeno 5. ledna 2012/

Zezadu jsem najednou dostal ránu, ráno jsem se probral v nemocnici.

Ivan BERKA, redaktor

A do nemocnice v Rumburku odvezli záchranáři i jeho matku. Pohled na lynčování syna a manžela ji psychicky zlomil.

obyvatelka Varnsdorfu

Na tom byla hodně špatně psychicky po tom přepadení. Bydlela u dcery svojí, tady se bála bydlet.

Ivan BERKA, redaktor

Její stav se pak náhle prudce zhoršil. V kritickém stavu ji záchranáři převezli do Děčína. Dva týdny po incidentu zemřela.

soused

To je katastrofa, co mám ti říct jinak.

sousedka

Tak je to hrozný.

Ivan BERKA, redaktor

Možnou souvislost mezi útokem vyšetřují policisté.

Vojtěch HAŇKA, mluvčí Policie ČR, Děčín

By měla proběhnout v následujících dvou dnech soudní pitva. Pokud by se potvrdilo, že tam nějaká souvislost je, tak určitě nějaké kroky bysme podnikli.

Richard LUKÁŠ, primář traumatologie liberecké nemocnice

Těžkej psychickéj otřes může opravdu bejt zásahem do imunitních systémů toho organismu, může samozřejmě mít velmi výraznej vliv na srdeční a oběhovej systém, tam ta souvislost může existovat.

Ivan BERKA, redaktor

Co může do třeskuté nálady v regionu smrt ženy přinést, v tuto chvíli nedokáže odhadnout ani organizátor tamních demonstrací.

Pavel VAŇÁK, organizátor demonstrací, Varnsdorf

Spíš mám strach, co se teďka tady vůbec bude dít.

Ivan BERKA, redaktor

Policisté ženu vyslechnout nestihli. Pokud výsledek pitvy potvrdí souvislost mezi incidentem a její smrtí, mohou rasový útok překvalifikovat až na neúmyslné zabití. Z Varnsdorfu Ivan Berka, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 8.2.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 13

Autor:

Lovci lebek zatkli jednoho z nejmýšle postavených olašských Romů

Reynolds KORANTENG, moderátor

Policejní lovci lebek zatkli v Praze jednoho z nejmýšle postavených olašských Romů. Ve vězení si má odpykat jedenáctiletý trest za nejrůznější trestnou činnost. Nástupu se však vyhýbal. Prý ze zdravotních důvodů. Jenže kriminalisté zjistili, že dál okrádal seniory.

osoba

Policie, jménem zákona stůj.

Michal KRATOCHVÍL, redaktor

Toto je pražský IKEM. Daniš byl i se svou ochrankou na cestě pro další potvrzení k odkladu nástupu do vězení. Už pro něj ale nedošel. Lovci lebek mu vystavili vlastní - se směrovačkou do vězení.

Pavla KOPECKÁ, mluvčí policejního prezidia

Opakovaně okrádal seniory a opakovaně páchal tuto trestnou činnost po celé republice.

Michal KRATOCHVÍL, redaktor

A opakovaně tady skutečně znamená opakovaně. Poprvé stanul Daniš před soudem v roce 1982. Jako sedmnáctiletý. Od té doby u něj v životopise stojí: "profese - kriminálník". Velmi dlouhý je totiž jeho rejstřík trestů. Má 17 záznamů. Teď má jít celkem na 11 let do vězení. Jenže v roce 2008 mu soud nástup za katr odložil.

Pavla KOPECKÁ, mluvčí policejního prezidia

Tento muž se vymlouval na srdeční problémy a na problémy kardiovaskulárního systému.

Jiří DANIŠ, odsouzený /TN, 15. 4. 2009/

Já jsem nemocný, co.

Michal KRATOCHVÍL, redaktor

Jenže nemocenskou si Daniš vyložil zcela jinak. Sice měl údajně problémy se srdcem, ale to mu nijak nebránilo okrádat seniory o jejich životní úspory.

obyvatelka Ostravy

Každého čeká za takové bezmocné lidi Boží trest.

Ivana JEŽKOVÁ, mluvčí královéhradeckých policistů

Celková škoda, kterou tento muž seniorům způsobil, přesahuje částku 200 tisíc korun.

Michal KRATOCHVÍL, redaktor

A to už došla policistům trpělivost. Státní zástupce přikázal muže zatknout. A i lékaři přehodnotili zdravotní důvody odkladu vazby. Daniš je známý z i kauzy brněnského soudu, který řešil spor mezi dvěma klany Romů v Brně. Danišův bratr tehdy stanul na lavici obžalovaných. Romové tenkrát soud blokovali. Lovci lebek museli při zatýkání Daniše - třetího nejmocnějšího muže klanu Olahů - dbát ještě na jednu věc. Museli počkat, až vyjede z Ostravska. Zatýkání na půdě Olahů by totiž bylo extrémně rizikové. Michal Kratochvíl, televize Nova.

14.2.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 12

Autor:

Vyřizování účtů dvou žáků Základní školy v Zastávce u Brna

Reynolds KORANTENG, moderátor

Policisté už vědí, kdo je útočník z videonahrávky, která zachycuje brutální napadení malého chlapce. Včera jsme vám záběry ukazovali s tím, že nebylo jisté, zda nejde jen o sehranou scénku. Dnes už na základě svědectví policisté zjistili, že šlo o vyřizování účtů dvou žáků Základní školy v Zastávce u Brna.

Kateřina PICHALOVÁ, redaktorka

Video, které jsme vám včera ukázali, vyvolalo okamžitou reakci. Jména hlavních aktérů už policisté znají. Vědí také, kde a za jakých okolností se útok odehrál. Šlo o vyřizování účtů žáků ze Základní školy v Zastávce u Brna. Čtrnáctiletý útočník prý na místní základní škole patří mezi známé firmy. Možná i proto ho ředitel z nahrávky okamžitě poznal a svoje podezření šel nahlásit na policii.

(Záběry na útočníka bijícího oběť, záběry jsou rozmazané a nejasné, ale lze poznat, že útočníkem je Rom, což je později zmíněno i ve výpovědi spolužačky).

Pavel ŠVÁB, mluvčí Policie ČR, Brno

Když společně tipovali možné účastníky toho konfliktu, tak se na služebnu se svou matkou dostavil chlapec, který na videu zaútočil na svého soka.

Kateřina PICHALOVÁ, redaktorka

Poté, co bylo video zveřejněno v médiích, se tedy přiznal. Proč ale dvanáctiletý hoch, který byl napaden, o svém

zážitku nikomu neřekl?

Jiří BRANČÍK, psycholog

On zažil ponížení, je to jednak nepříjemný prožitek a potom ten pocit ponižující a o to horší, že to teď viděli, vidělo mnoho lidí, pokud to bylo zveřejněno na Internetu.

spolužačka

Tak my jsme se vlastně bavili o tom na tom Facebooku, že jako je to hnus, jsme to tam rozebírali a jako že ve škole se taky o tom hodně mluví.

místní obyvatel

To svědčí jenom o té hlouposti jako toho dotyčného, toho agresora, to jako určitě si myslím, že to v pořádku není teda.

Kateřina PICHALOVÁ, redaktorka

Podobná videa, i když ne tak brutální, prý útočník zveřejňoval už dříve. Jenže možná vše není tak jednoznačné.

spolužačka

Co jsem slyšela, tak jako že ten mladší, ten vlastně, co byl zmlácenej, tak vlastně říkali, že jako že mu vyhrožoval, že je takovej ten cikán nebo tak nějak.

Kateřina PICHALOVÁ, redaktorka

Že mu posmíval.

spolužačka

No, posmíval.

Kateřina PICHALOVÁ, redaktorka

Verzi napadeného chlapce policisté teprve zjišťují. Případem se teď společně s nimi zabývají i sociální pracovníci, kteří rozhodnou o případných trestech. Kateřina Pichalová, televize Nova, Jihomoravský kraj.

Datum vydání: 16.2.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 01

Autor:

Policii se vydal Rom obviněný z pokusu o vraždu při mačetovém útoku v Novém Boru

Reynolds KORANTENG, moderátor

Dobrý večer, je devatenáct třicet, začínají Televizní noviny, vítejte.

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Příjemný dobrý večer.

Policie dnes zatkla jednoho ze dvou uprchlých Romů obviněných z pokusu o vraždu při takzvaném mačetovém útoku v Novém Boru.

Reynolds KORANTENG, moderátor

Jde o šestatřicetiletého Antonína Sinu. Po útoku loni v srpnu utekl až do Anglie. Dnes se však policii sám vydal.

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Jako jediné televizi se nám s ním podařilo těsně před jeho zatčením natočit rozhovor.

Klára SAMKOVÁ, advokátka obviněných

Pane Sinu, pojďme, jdeme. Pojďte, dejte mi ruku.

Martin KOČÁREK, redaktor

Antonín Sinu se rozloučil s rodinou a pak ho čekala už jen náruč policistů. Ti mu přečetli práva a zbavili ho svobody nasazením pout. Policie muže právě teď odváží k výslechu do Liberce. Antonín Sinu má být podle žalobců jedním z pěti útočníků, kteří v srpnu mačetami brutálně napadli hosty místního baru. K masakru mělo dojít prý proto, že obsluha baru nedovolila dvěma mladistvým Romům hrát automaty a vyhodila je. O chvíli později se ale vrátili i s mačetovou přesilou. Sinu tvrdí, že on neútočil.

Antonín SINU, obviněný muž

Šel jsem kolem prostě a když jsem viděl, slyšel, co se tam děje, tak jsem tam prostě nahlídl dovnitř a spíš jsem

naopak pomáhal lidem, který tam prostě byli, jim bylo ublíženo.

Martin KOČÁREK, redaktor

Kdo přesně útočil, není ze záznamu jasně patrné. Antonína Sinu jsme na něm nepoznali. Po útoku ale zmizel do zahraničí a policie po něm pátrala jako po uprchlém. Zkušenosti s ním už měli. Dříve byl trestně stíhán.

Antonín SINU, obviněný muž

Tam, kde jsem žil, tak, tak prostě tam by mě nikdo nikdy nenašel, kdybych chtěl. Ale já jsem se vrátil jenom z toho důvodu, abych to dal všechno na pravou míru.

Martin KOČÁREK, redaktor

Státní zástupci ale trvají na svém. Sinu viní z pokusu vraždy. Probíhající vyšetřování víc nechtěli komentovat.

Lenka BRADÁČOVÁ, státní zástupkyně Ústí nad Labem

Já mohu potvrdit, že jedna z osob, proti které bylo doposud vedeno řízení jako proti uprchlým, byla Policií České republiky zatčena.

Martin KOČÁREK, redaktor

Tři obvinění jsou v celách. Čtvrtý je stíhán na svobodě. Pátý - devatenáctiletý Jakub Žigo - je stále na útěku. Podle advokátky je jejich obvinění prý jen politická objednávka a někdo se snaží na vyhocené situaci na Šluknovsku těžit.

Klára SAMKOVÁ, advokátka obviněných

Pokusíme se udělat to, aby každé byl potrestanej za to, co udělal a aby se zjistilo přesně, co se stalo a kdo udělal co.

Martin KOČÁREK, redaktor

Celý záznam ze zatýkání a rozhovor s Antonínem Sinu najdete na tn.cz. Martin Kočárek, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 17.2.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 15

Autor:

Na Antonína Sinu byla uvalena vazba

Michaela OCHOTSKÁ, moderátorka

Liberecký soud dnes poslal do vazby Antonína Sinu.

Pavel DUMBROVSKÝ, moderátor

Jde o muže, který byl obviněn z pokusu o vraždu při takzvaném mačetovém útoku v Novém Boru. Po útoku se však Sinu skrýval v Anglii.

Michaela OCHOTSKÁ, moderátorka

Tam utekl loni v srpnu. Teď se ale sám vrátil a vydal se policii.

Jaroslav KASNAR, redaktor

Jinak snad dnes ani liberecký soud rozhodnout nemohl. Přestože se Antonín Sinu sám včera vydal policii, před tím utekl a půl roku se skrýval. Soud se tak bál, aby se situace znovu neopakovala, a to i přes písemný slib.

Radim KADLČEK, státní zástupce

Obviněný byl vzat do vazby z důvodu obav, že by obviněný buďto uprchl, nebo se skrýval, případně, že by pokračoval v trestné činnosti, pro kterou je stíhán.

Jaroslav KASNAR, redaktor

Je obžalovaný z pokusu vraždy. Loni v srpnu měl společně s dalšími 4 útočníky brutálně napadnout návštěvníky baru mačetaři po tom, co obsluha nedovolila hrát 2 mladistvým Romům automaty a vyhodila je. Sinu ale exkluzivně včera naší televizi řekl, že on neútočil.

Antonín SINU, obviněný /natočeno včera/

Šel jsem kolem prostě a když jsem viděl, slyšel, co se tam děje, tak jsem tam prostě nahlídl dovnitř a spíš jsem naopak pomáhal lidem, který tam prostě byli, jim bylo ublíženo.

Jaroslav KASNAR, redaktor

Jenže právě po útoku zmizel do Anglie a policie po něm pátrala jako po uprchlém. Už dříve byl navíc trestně stíhán.

Antonín SINU, obviněný /natočeno včera/

Já jsem se vrátil jenom z toho důvodu, abych to dal všechno na pravou míru.

Jaroslav KASNAR, redaktor

Další tři obvinění z útoku jsou v celách. Čtvrtý je stíhán na svobodě a pátý Jakub Žiga je stále na útěku. Právě tento mačetový útok měl stát na počátku nepokojů na Šluknovsku. Jaroslav Kasnar a redakce, televize Nova.

Demonstrace na severu Čech

Zdroj:	TV Nova
Datum vydání:	8.1.2012
Rubrika / pořad:	19:30 Televizní noviny
Strana / zpráva	16

Varnsdorf o sobě zase dává vědět.

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Varnsdorf o sobě zase dává vědět. Před pár hodinami žil nepovolenou demonstrací, která má být podle všeho předzvěstí další. Vše sleduje Ivan Berka. Ivane, kolik lidí se tam sešlo a proč?

Ivan BERKA, redaktor

Dobry večer. Tak dnešní demonstrace ve Varnsdorfu se zúčastnilo asi 80 lidí. Těch důvodů tady mají hned několik. Jednak se prý soužití starousedlíků s přistěhovalci opět výrazně zhoršilo a také emoce ve Varnsdorfu znovu rozbouřil silvestrovský útok údajně pětice Romů na mladého muže a jeho rodiče. Ten se poté, co se zastal napadených rodičů probral po úderu zezadu do hlavy v nemocnici. Utrpěl řadu podlitin, má pohmožděnou krční páteř a musel také dostávat léky proti otoku mozku. Prý to tady od té doby nebyl jediný incident. Obyvatelé Varnsdorfu, další, tentokrát již ohlášenou demonstraci svolávají na příští neděli ve 14 hodin opět na náměstí před Městským úřadem.

Pavel VAŇÁČ, účastník demonstrace

Nabýváme přesvědčení, že situace po demonstracích utichla jak ze strany státních orgánů, tak i z vedení města,

takže jsme se tam sešli, abysme je prakticky projednali další velkou demonstraci a aby to mělo nějakou vážnost, takže bez Lukáše Kohouta.

Datum vydání:	15.1.2012
Rubrika / pořad:	19:30 Televizní noviny
Strana / zpráva	12
Autor:	

Na protiromské demonstraci se dnes ve Varnsdorfu sešlo kolem tří stovek lidí

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Na protiromské **demonstraci** se dnes ve Varnsdorfu sešlo kolem tří stovek lidí.

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

Na místě byl i kolega Ivan Berka. Ivane, proč se tu ty protesty opakují?

Ivan BERKA, redaktor

Dobrá večer. Tak vláda, ani tamní radnice prý neplní opatření a sliby, které obyvatelům Výběžku po loňských **demonstracích** dali. Na náměstí přišly dnes tři stovky obyvatel města a pořadatelé jim připomněli například, že tady měla fungovat nová policejní služebna, že stát nesnížil trestní odpovědnost z 15 na 14 let. Že nesnížil ani hranici přestupku z pěti tisíc na dva a podobně. Organizátor protestu Pavel Vaňák všechny tyto přechtené sliby pak symbolicky vhodil do koše. Připomněl, že hlavním motorem nové série **demonstrací** byl silvestrovský útok pětice Romů na dvě ženy a dva muže, z nichž jeden skončil v nemocnici s vážným zraněním. Policie v tomto týdnu začala vyšetřovat tento útok právě jako rasově motivovaný. Poslední **demonstrace** ve Varnsdorfu se uskutečnila začátkem loňského října. Protesty pak utichly. Policejní manévry tak, jak je známe z podzimu, se tu ale dnes nekonaly.

osoba

Proč jsem přišel? Protože jsem nespokojený občan. Protože tady moje příbuzný a všichni mají obavy chodit do školy atd..

osoba

Bojíme se. Máme děti a policie nám zřejmě nebude pomáhat.

osoba

Tady to jednání vlády se nám vůbec nelíbí jako, jak to tady vypadá. Oni na nás prděj.

osoba

Po dvou měsících prostě to vyšumělo a nikdo nic nedělá.

Zdroj:	TV Nova
Datum vydání:	29.1.2012
Rubrika / pořad:	19:30 Televizní noviny
Strana / zpráva	13
Autor:	

Demonstrace ve Varnsdorfu

Michaela OCHOTSKÁ, moderátorka

Stovky lidí včetně pravicových radikálů dnes přišly demonstrovat na náměstí ve Varnsdorfu.

Pavel DUMBROVSKÝ, moderátor

Poté, co si vyslechli několik projevů radikálů, se vydali na pochod městem. Poblíž romských ubytoven (!) lidé zapalovali svíčky. Pochod sledoval reportér Ivan Berka.

Michaela OCHOTSKÁ, moderátorka

Ivane, byly nějaké problémy, musela opět zasahovat policie?

Ivan BERKA, redaktor

Dobry večer. Tak policie tentokrát zasahovat vůbec nemusela. Do Varnsdorfu přišly demonstrovat odhadem tak dvě třetiny místních lidí a třetina radikálů. Po krátkém projevu se pak všichni dali na pochod městem k místu, kde byla Romy napadena na Nový rok rodina vracející se z oslav Silvestra. Žena 14 dní po útoku zemřela. I když pitva neprokázala souvislost jejího úmrtí s útokem, demonstranti si myslí opak. Proto u tohoto místa jako výraz piety zapalovali svíčky. Kolem patnácté hodiny se dav potom poklidně rozešel. Další demonstrace bude už opět v rukou obyvatel Varnsdorfu. Chystají ji na příští víkend kvůli mrazu požádají město o prostory v kině Panorama.

Ostatní

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 1.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 02

Autor:

Záchranáři měli klidnější noc
Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Silvestrovská už tradičně přidělovává nejvíce práce záchranářům, hasičům, policistům.

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

I tentokrát řešili pouliční rvačky, popáleniny od rachejtli i požáry bytů.

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Kupodivu ale pražští záchranáři mluví o letošní noci jako o té klidnější.

Michal KRATOCHVÍL, redaktor

Byla to rušná noc, ale zažili jsme už horší. Mnohem horší. Shodují se záchranáři. Přesto rány od dělobuchů, rvačky, požáry, nebo opilci, je zaměstnávali až do brzkého rána. V bojové zóny se proměnila především náměstí. O půlnoci tam nebyla nouze o úrazy od petard. Jen v Praze museli záchranáři ošetřit 112 lidí, kteří kvůli bujarým silvestrovským oslavám skončili v nemocnici. Přes veškerá varování dělobuchy zranily po celém Česku desítky lidí. Třeba i sedmnáctiletého chlapce na Nymbursku. Rachejtle mu vybuchla přímo do obličeje. U 254 případů po celé republice zasahovali v noci na dnešek hasiči. Nejčastěji hořely popelnice a balkony. Nejvíce pak v Ústeckém kraji a v Praze. Například v Přerově museli evakuovat tento dům, hořet začalo ve sklepě. Oheň zachvátil i historickou dřevěnou rozhlednu Hýlačka na jihu Čech. Z 18 metrů vysoké kulturní památky zbyl jen popel. Zda ji nezapálila zbloudilá petarda, šetří policie. Z pohledu policistů byl například v Praze relativní klid až do půlnoci. Těsně po novém roce ale museli policisté z pohotovostní motorizované jednotky tahat z Vltavy mladíka, který se při močení do Vltavy neudržel na břehu.

osoba

Tohle není sranda, tohle není párty, běžte pryč!

osoba

Já tady stačím, já tady stačím!

Michal KRATOCHVÍL, redaktor

Prochladlý mladík uvízl deset metrů od břehu. Nakonec se probrodil zpátky a prochladlého si ho převzali záchranáři. Toto je pak už samotné centrum Prahy. **A další rvačka na Žižkově. Tam se do sebe pustili Romové. Facky a nadávky létaly vzduchem takřka dvacet minut. A jediné, co přežilo bitku bez úhony byl tenhle tác s jídlem. (Poměrně dlouhé záběry na pokřikující a do sebe strkající Romy).** I tak byl letos Silvestr v Praze klidnější než jindy. Svědčí o tom i fakt, že policie zadržela za celou noc jen pět lidí. Metropole tak naštěstí zůstala daleko za očekáváním záchranářů. Michal Kratochvíl a krajské štáby televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 6.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 14

Autor:

Vsetín chce exekučně vystěhovat 12 **romských** rodin

Markéta FIALOVÁ, moderátorka

Jak už jsem vám před chvílí říkala, na 12 romských rodin posílá město Vsetín exekutory. Většina z nich je z domů, které nechal za městem postavit Jiří Čunek. Kvůli neplacení nájemného měli lidé nejpozději do včerejška vyklidit byty a odevzdat klíče. To ale neudělali. Město proto dnes poslalo soudu návrh na exekuci.

Martina JULINOVÁ, redaktorka

-----
211 tisíc korun. Částka, kterou dohromady dluží městu 12 rodin. Město je nekompromisní, ti, co dluhy za nájem včas neuhradili, musejí jít z takzvaných "Čunkodomů" na periferii Vsetína pryč.

osoba

Aj nájem platí, všechno, aj dluhy platit, elektřinu platit, děcka do školy, všechno. Kde to máme brát, ty peníze a málo peníze jsou.

osoba

-----
7 tisíc některé za jednu místnost. Já platím elektriku 4.

Jana ČADOVÁ, mluvčí MÚ Vsetín

-----
12 rodinám rada města neschválila prodloužení těchto smluv právě z důvodu neuhrazení, neuhrazení dluhu.

Martina JULINOVÁ, redaktorka

Byt nechce opustit ani pan Žiga se 3 malými dětmi. Téměř šestitisícový nájem prý řádně platil. Kde se dluh vzal, údajně netuší.

František ŽIGA, vystěhovaný

Všichni z mojí rodiny odjeli pryč a prakticky tady mám babičku a já a nemám ke komu jít.

Martina JULINOVÁ, redaktorka

Včerejší den byl posledním, kdy se měly rodiny vystěhovat. Dobrovolně to neudělala ani jedna. Zástupci města se je ještě po dobrém snažili přesvědčit, klíčů od bytů se ale nedočkali.

osoba

Víte o tom, že vlastně vám ta nájemní smlouva skončila a že vlastně byste měli po správnosti k dnešnímu dni předat ten byt?

osoba

No, ano. Já jsem chtěl s váma mluvit, já jsem chtěl s váma ..., se objednat k vám, že byste mi tady to nechali.

Květoslava OTHOVÁ, místostarostka Vsetína

Rodiny, přestože byly opakovaně kontaktovány terénními sociálními pracovníky, nejevily příliš velký zájem o řešení celé situace.

Jana ČADOVÁ, mluvčí MÚ Vsetín

Městský úřad posílá k soudu návrhy na výkon vyklizení, k exekučnímu vyklizení bytu.

Martina JULINOVÁ, redaktorka

Město předpokládá, že soud rozhodne o vyklizení bytů nejpozději do jednoho měsíce. Martina Julinová, televize Nova, Vsetín.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 10.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 16

Autor:

Exekuce majetku **Romského** občanského sdružení v Karlových Varech

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Exekutorský úřad dnes zabavoval majetek Romského občanského sdružení v Karlových Varech. Návrh podal krajský úřad. Sdružení prý nevrátilo dotaci více než jeden milion korun, na kterou ztratilo nárok.

František NYKLAS, redaktor

Na jedné straně exekutor, na druhé romští aktivisté. Hádky a osočování. Na pořádek museli dohlížet přivolání policisté.

Ladislav BÍLÝ, předseda Romského občanského sdružení

Víte to, že berete cizí majetek?

osoba

Hm.

František NYKLAS, redaktor

Tady vidíte přistavené nákladní auto, v jehož útrokách končí zabavené věci. Odnášel se nábytek, elektronika, včetně počítačů. Návrh na exekuci podal krajský úřad. Romské sdružení prý porušilo podmínky grantové smlouvy.

Andrea BOCKOVÁ, mluvčí Krajského úřadu, Karlovy Vary

Týkalo se to projektu vzdělávacího centra. Romské občanské sdružení se ve smlouvě zavázalo, že tento projekt bude realizovat. Nestalo se tak.

František NYKLAS, redaktor

Jenže dotaci ve výši milion 100 tisíc korun, kterou romští aktivisté na nové centrum dostali, nevrátili.

Josef HAVLÍČEK, právník Romského občanského sdružení

Krajský úřad prohodpodařil mnoho milionů korun a ty, ty peníze bylo třeba někde ušetřit, takže bylo docela jednoduché svést to na cikány.

František NYKLAS, redaktor

Na exekuci si chtějí romští aktivisté stěžovat.

Ladislav BÍLÝ, předseda Romského občanského sdružení

My jsme jim ukázali dopis z vrchního soudu, že všechno se ruší a že se to všechno vrací nám a exekutor odešel a najednou koukám tady, co se děje.

František NYKLAS, redaktor

Do křížku se ale romští aktivisté dostali i s karlovarským magistrátem. Ten na ně už podal trestní oznámení.

Pavel VALENTA, mluvčí Policie ČR, Karlovy Vary

Vzhledem k probíhajícímu prověřování případu nebudeme poskytovat žádné informace.

František NYKLAS, redaktor

Romské občanské sdružení je podle karlovarského primátora podezřelé z uvádění nepravdivých údajů při žádosti o dotaci. František Nyklas, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 12.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 08

Autor:

Strážník městské policie rozesílal e-maily urážející Romy

Lucie BORHYOVÁ, moderátorka

Městskou policií v Plzni hýbe skandál. Její strážník rozesílal e-maily urážející Romy úředníkům a kolegům z Horažďovic, kde donedávna působil jako velitel městské policie. Případ, na který upozornilo rádio Impuls, už řeší policie.

Tereza MAIXNEROVÁ, redaktorka

Fotomontáž, na které je krabička léků, místo tablet jsou ale náboje a u toho text: "Nový lék na cikány - Romycilin." Tenhle mail rozeslal bývalým kolegům a městským úředníkům z Horažďovic Zdeněk Petrovic. Způsobil obrovské pobouření.

obyvatel Plzně

To je naprosto nepřijatelný v tomhle tom postavení.

obyvatelka Plzně

Od strážníka to není úplně nejlepší, ten byl měl tak nějak zastávat nezávislej názor.

obyvatelka Plzně

Určitě to v pořádku není.

Tereza MAIXNEROVÁ, redaktorka

Mezi adresáty zprávy s rasistickým podtextem jsou i vysocí úředníci horažďovické radnice. V Horažďovicích totiž velel městské policii.

Karel ZRÚBEK, starosta Horažďovic

Obecně si myslím, že šíření takových negativních nálad namířených proti komukoliv, jakékoliv skupině lidí, byť jsou to Romové, nebo postižení, je společensky velice nebezpečné.

Tereza MAIXNEROVÁ, redaktorka

Muž v současné době pracuje u Městské policie v Plzni. Jeho šéfové se o případu dozvěděli až od nás.

Jana PUŽMANOVÁ, mluvčí Městské policie, Plzeň

Považujeme tuto informaci za velmi závažnou, v případě, že se potvrdí její pravdivost, přijmeme personální opatření.

Tereza MAIXNEROVÁ, redaktorka

Všichni úředníci z Horažďovic dnes dostali upozornění, aby podobné maily ignorovali.

Karel ZRÚBEK, starosta Horažďovic

Jakákoliv pozitivní reakce na takovou poštu, to znamená přeposlání dál, nebo vyjádření souhlasu s obsahem, může být důvodem ke stíhání.

Tereza MAIXNEROVÁ, redaktorka

Případem se zabývá i policie, která už také zahájila prošetřování. Zatím není jasné, jestli se strážník dopustil trestného činu. Pokud ano, zřejmě nepřijde jen o práci, ale může ho čekat i trestní stíhání. Tereza Maixnerová, televize Nova.

Zdroj: TV Nova

Datum vydání: 18.1.2012

Rubrika / pořad: 19:30 Televizní noviny

Strana / zpráva 3

Autor:

Stovky lidí nedostaly včas dávky v hmotné nouzi

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Do vážných finančních problémů se dostaly stovky lidí, kteří jsou závislí na pomoci státu. Nedostali včas dávky v hmotné nouzi. Mělo to vzniknout tím, jak se agendy sociálních dávek převedly pod úřady práce. Novinka přinesla zmatek. Na kladenském úřadu práce musela zasahovat i policie.

František NYKLAS, redaktor

Tomáš HAUPTVOGEL, redaktor

redaktor

Manželé Kudíkoví jsou zcela odkázáni na pomoc státu. Nepracují. Na bydlení a živobytí měsíčně dostávají 16 tisíc. Jenže v lednu zatím dávky nedostali.

Lídie KUDÍKOVÁ

Nevím, co mám říct majitelce bytu, jestli vůbec budu mít zaplacen nájem a vůbec ani nekoukám na to, jestli máme vůbec co jíst.

Dezider KUDÍK **(dle vzhledu Rom)**

Nám schází na to ..., na zaplacení nájmu a vlastně na živobytí, jo, je to, je to hrůza.

František NYKLAS, redaktor

Tomáš HAUPTVOGEL, redaktor

redaktor

Jenže v této překerní situaci nejsou Kudíkoví sami.

osoba, úřad práce **(dle vzhledu Rom)**

Potřebuju ty peníze, protože platím nájem, služby, všechno tady to a musím...

osoba, úřad práce

No, teď si chodím půjčovat.

František NYKLAS, redaktor

Tomáš HAUPTVOGEL, redaktor

redaktor

V Kladně dnes přistoupili k vyplácení dávek v hmotné nouzi v hotovosti. Na úřad se proto nahrnuly davy. Zasadovat musela dokonce i policie.

osoba, Úřad práce Kladno (**dle vzhledu Romka**)

Lidi si chodili sami k těm pokladnám a jim to bylo jedno, jestli šel jeden nebo druhý, jeden přes druhýho, šlapali po sobě.

osoba , Úřad práce Kladno (**dle vzhledu Rom**)

Tady zbijou, ty vole, ženskou, která je těhotná a čeká na peníze a má zaplatit nájem, má zaplatit exekuci, všechno a oni tady to udělají.

Michaela NOVÁKOVÁ, mluvčí Policie ČR, Kladno

Byl zajištěn šestadvacetiletý muž, který byl pod vlivem alkoholu.

Lenka STAŇKOVÁ, ředitelka Úřadu práce Kladno

My jsme v podstatě ty lidi sem sezvali, protože už delší dobu jsou bez základního životního minima.

František NYKLAS, redaktor

Tomáš HAUPTVOGEL, redaktor

redaktor

Zmatky při vyřizování některých dávek připouští i zaměstnankyně úřadu práce.

klientka

Všude v novinách je uvedeno, že ten systém funguje a ...

pracovnice úřadu

No, to jsou lži, jo. Prosím vás, tomu nevěřte. To je jednostranný tok informací od ministerstva.

Jiří REICHL, mluvčí Generálního ředitelství Úřadů práce

Zákonný termín je do konce ledna nebo do konce toho daného měsíce a ten samozřejmě bude dodržen.

František NYKLAS, redaktor

Tomáš HAUPTVOGEL, redaktor

redaktor

Jak postupovat, když se dostanete kvůli pozdější výplatě dávek do svízelné situace, najdete na tn.cz. Vedení úřadů práce věří, že se situace kolem vyplácení sociálních dávek začne uklidňovat už příští měsíc. Zcela zklidnit by se pak měla od pololetí letošního roku, kdy začnou platit takzvané sociální karty. František Nyklas a Tomáš Hauptvogel, televize Nova.